

Leikvangs rolle som advokat også for Eikland AS å måtte gjøre et unntak for ham. Skifteretten uttalte at den mest sannsynlige bakgrunnen for begjæringen om dokumentinnsyn var å søke informasjon fra boet som ville bli utnyttet av tredjemann til å motarbeide boets interesser ved søksmål på Cayman Islands, og at loddeierens rettigheter ikke kunne gå så langt at de kunne utnyttes på denne måten. Skifteretten bemerket også at det ville være umulig for advokat Leikvang å skille mellom opplysninger han har som advokat for Bess Jahre og opplysninger han har som advokat for Eikland AS.

Det vises om sakens bakgrunn for øvrig til skifterettens kjennelse, hvor blant annet partenes skriftlige innlegg til spørsmålet om dokumentinnsyn er inntatt.

Bess Jahre har påkjært skifterettens kjennelse og har for lagmannsretten fastholdt kravet på dokumentinnsyn uten den begrensning med hensyn til fullmektig som ble bestemt av skifteretten. Boet har tatt til gjenmåle.

Staten ved Finans- og Justisdepartementet har aksessorisk påkjært skifterettens avgjørelse om å gi Bess Jahre personlig rett til dokumentinnsyn. Kjæremålet ble opprinnelig erklært av staten som hjelpeintervenient for boet. Adgangen til hjelpeintervensjon ble bestridt av Bess Jahre. Ved prosessskrift av 29. april 2002 har staten endret sin prosessuelle stilling fra hjelpeintervenient til kjæremotpart. Også adgangen til denne endringen er bestridt av Bess Jahre. Disse prosessuelle spørsmålene utstår etter forberedende dommers beslutning til realitetsavgjørelsen i saken.

Under forberedelsen av kjæremålssaken overførte Bess Jahre ved gavebrev av 16. april 2002 alle sine rettigheter til arven etter Anders Jahre til de to stiftelsene Anders Jahres fond til vitenskapens fremme og Anders Jahres humanitære stiftelse. Hun ga samtidig den sistnevnte stiftelse ugjenkallelig og ubegrenset fullmakt til å opptre som loddeier i

boet, og i denne forbindelse videreføre samarbeidet med Eikland AS i samsvar med egen avtale. Lagmannsretten reiste under henvisning til avtalen spørsmål ved om Bess Jahre lenger hadde rettslig interesse i kjøremålet. I prosesskrift av 21. mai 2002 har hun til dette gjort gjeldende at bare arvelodden, ikke selve loddeierposisjonen, er overdratt, og at det heller ikke er adgang til å overdra sin formelle stilling som loddeier. Hun har derfor fastholdt at hun har rettslig interesse i kjøremålet. Dette er ikke bestridt av motpartene, og lagmannsretten har lagt det til grunn.

Det har under saksforberedelsen for lagmannsretten vært tvist om dokumentfremleggelse som ble avgjort ved kjennelse av 1. juli 2002. Ved kjennelsen ble Bess Jahre etter krav fra boet støttet av staten pålagt å legge frem en avtale mellom henne og Eikland AS av 2. mars 1998 med vedlegg i sin helhet for boet og staten. Kjennelsen er rettskraftig og kravet etterkommet.

Bess Jahre har begjært muntlig forhandling i medhold av tvistemålsloven § 403 tredje ledd, men lagmannsretten har funnet at det ikke foreligger særlige grunner som tilsier at det er behov for dette.

Bess Jahre har i hovedsak anført:

Bess Jahre har prinsipalt påstått motkjøremålet avvist. Det er likevel hensiktsmessig å fremstille anførslene med hensyn til realiteten i sammenheng først.

Anførsler om realiteten:

Prinsipalt gjør Bess Jahre gjeldende at hun som eneste loddeier i Anders Jahres dødsbo har en ubetinget og uinnskrenket rett til innsyn i boets dokumenter. Bess Jahre har både reelt og formelt en eierposisjon i forhold til boet. Innsynsretten følger av at hun som loddeier reelt "eier" den

informasjon boet besitter og er også forutsatt i skifteloven § 17. Også tvistemålsloven § 135 om parters rett til innsyn i alle relevante opplysninger er av interesse. At dødsboet er insolvent, medfører ingen endring i denne posisjonen for loddeieren. De involverte i Jahre-boet har også praktisert en slik uinnskrenket innsynsrett tidligere.

Skifteloven § 19 gir ikke adgang til å begrense innsynsretten av hensyn til kreditorene. Bestemmelsen forutsetter tvert om at loddeierne må ha en ubegrenset innsynsrett for å kunne gjøre bruk av sin kompetanse etter § 19. Bestemmelsen kan ikke påberopes som grunnlag for å etablere en varig unntakstilstand i boet, der boets eneste loddeier settes på sidelinjen. Bestemmelsen gjelder bare forvaltningen av boets eiendeler, hvor skifteretten er tillagt en kontrollfunksjon.

Kreditorenes stilling er i beste fall meget avledet også i insolvente dødsboet, frem til utlodningen. Lovens system er at kreditorene kun involveres ved fordringsprøvelse av avgjørende betydning for bomassen, men de er ikke tillagt noen beslutnings- eller annen myndighet eller noen selvstendig materiell eller prosessuell stilling etter skifteloven § 19. Regelen gjelder bare skifterettens kompetanse i forhold til loddeier. Skal kreditorene få en sterkere stilling, må boet begjæres konkurs, men dette har staten villet unngå fordi staten har ansett det taktisk fordelaktig at jakten på Anders Jahres angivelige utenlandsformue har skjedd i boets regi.

Det er ikke grunnlag for en slik analogisering fra reglene om konkurs til reglene om offentlig skifte av insolvente dødsboer, som staten har forfektet. Det ble under arbeidet med revisjon av skifteloven i 1970 og med ny konkurslov i NOU 1972:20 vurdert om kreditorene burde gis en sterkere stilling og trekkes mer med under behandlingen av insolvente dødsboer, men dette ble avvist.

Subsidiært gjør Bess Jahre gjeldende at hennes rett til innsyn er en funksjon av beslutningsmyndigheten i boet, og at det ikke er hjemmel for å nekte henne innsyn, selv om spørsmålet vurderes med grunnlag i skifteloven § 19. Ordlyden i denne bestemmelsen viser at den ikke regulerer innsynsspørsmålet. At skifteretten eventuelt velger å overprøve loddeiers beslutning, kan ikke være til hinder for at loddeier først får tilgang til de aktuelle dokumenter og informasjon, som skal danne basis for den beslutning loddeieren skal treffe. Skifterettens kontroll kommer i ettertid.

Subsidiært i forhold til dette anføres at det ikke er sannsynliggjort at det vil stride mot kreditorenes tarv om hun får innsyn. Det er en hypotetisk mulighet som ikke er nærmere underbygget, at det vil svekke muligheten for å vinne frem med et søksmål i utlandet om Bess Jahre gis innsyn i boets dokumenter. I sin ytterste konsekvens kan synspunktet også være en følge av at staten hegner om en ufortjent fordelaktig posisjon. Staten har ikke dokumentert at den posisjon man angivelig verner er rettmessig og beskyttelsesverdigg i forhold til loddeier og andre. Staten har ikke forklart hvorfor dens posisjon skulle bli svekket ved at faktum - i form av saksdokumenter - kommer for en dag.

Samarbeidet med Eikland AS gir ikke grunnlag for å begrense innsynsretten. Det foreligger en klar interessekonflikt mellom Bess Jahre og staten. At hun gjennom bobehandlingen søker å fremme sine egne interesser, må såvel skifteretten som staten respektere med mindre det gjelder disposisjoner over bomassen som direkte og urettmessig forringer kreditorenes dekningsadgang, jf. skifteloven § 19. Som loddeier står det henne også fritt å innlede samarbeid med andre hun selv mener best fremmer boets interesser. Bess Jahre og Eikland AS har et felles syn på rettighetsforholdene til utenlandsformuen. Samarbeidet med AS Eikland setter Bess Jahre i stand til å ta til motmøle mot statens vedvarende

krenkelser av hennes rettigheter i boet. Bess Jahre opptre på ingen måte i strid med boets interesser. Tvert imot fremmer hun boets interesser i forhold til staten som idag åpenbart misbruker sin kreditorposisjon. Samarbeidsavtalen representerer ikke noe nytt.

Skifterettens avgjørelse om å gi Bess Jahre dokumentinnsyn er derfor riktig, men skifteretten har satt betingelser for utøvelse av retten som i praksis undergraver den og som krenker Bess Jahres rett til å la seg representere ved prosess-fullmektig etter eget valg. Denne avgjørelsen angripes derfor i kjøremålet fra Bess Jahre. I den utstrekning skifterettens kjennelse er slik å forstå at Bess Jahre ikke har rett til å utøve innsynsretten ved prosessfullmektig, er dette en ulovlig beslutning.

Skifteretten har heller ikke adgang til å forby at advokat Truls Leikvang benyttes som prosessfullmektig. Det bestrides ikke at han bistår Eikland AS i flere sammenhenger, også i tilknytning til Eiklands krav om å være eier av utenlandsformuen. Det er imidlertid ingen konflikt mellom Bess Jahre og Eikland som tilsier at advokat Leikvang ikke kan representere begge. Skifterettens begrunnelse - at det "ville være en parodi på de verdier vårt rettssystem skal representere" - om advokat Leikvang nektes å opptre som advokat, fremstår som en stemningsbetont meningsytring, ikke som en holdbar rettslig begrunnelse for å gjøre inngrep i Bess Jahres fundamentale rett til selv å velge hvem som skal bistå henne i den enkelte sak. Det innebærer et forsøk på rettsfornektelse å avskjære Bess Jahre fra å benytte den advokat som best kjenner dette omfattende sakskomplekset.

Skifterettens beslutning er også vilkårlig. Bess Jahre kunne selv - uten å benytte advokat Leikvang - distribuere informasjonen til andre om hun ønsker det.

Selv om det skulle være en fare for at Eikland får

opplysninger til bruk i rettssaken på Cayman Islands, i konkurranse med boet, er dette et utenforliggende og usaklig hensyn å legge vekt på. Det var for øvrig i mange år et samarbeid mellom staten og bobestyreren, Bess Jahre og Eikland blant annet om utveksling av opplysninger i tilknytning til utenlandsformuen. Denne avtalen brøt bobestyreren høsten 2001. Samarbeidsavtalen kan ikke påberopes som grunnlag for å hindre Bess Jahre i å utøve sine rettigheter som loddeier i boet.

Anførsler om prosessuelle forhold:

Selv om Bess Jahres kjæremål er rettet mot boet, mener hun at boet antakelig ikke skulle vært oppført som motpart. Det riktige er trolig å ikke føre opp noen kjæremotpart, jf. skifteloven § 22 annet ledd og tvistemålsloven § 399. Skifterettens kjennelse retter seg utelukkende mot Bess Jahre, og boet har ingen posisjon som motpart. Forklaringen på at boet ble betegnet som motpart, er at det besitter den dokumentasjon Bess Jahre ber om innsyn i. Lagmannsretten kan likevel sette denne angivelsen til side med den konsekvens at lagmannsretten er henvist til å prøve kjæremålssaken ut fra de premisser som fremgår av skifterettens kjennelse, samt Bess Jahres kjæremål og prosesskrifter. Hensynet til kontradiksjon er oppfylt gjennom skifterettens adgang til å gi uttalelse i medhold av tvistemålsloven § 401 første ledd annet punktum.

Statens inntreden i prosessen for lagmannsretten må uansett avvises, enten staten vil opptre som part eller hjelpeintervenient.

Staten har for det første ikke rettslig interesse i at dødsboet vinner frem etter tvistemålsloven § 75. Retten skal i motsetning til ved avgjørelser etter tvistemålsloven § 54 ikke legge pretensjonen til grunn, men foreta en selvstendig vurdering. Spørsmålet om dokumentinnsyn gjelder et

rettsforhold mellom Bess Jahre og boet, og berører ikke statens egen rettsstilling. Det er ikke nok med en rent økonomisk interesse i at den en hjelper, vinner. En loddeier anses å kunne intervenere i boets tvister, men en kreditor har en mer perifer stilling.

Subsidiært gjøres det på dette punkt gjeldende at hjelpeintervensjonen må begrenses til å støtte boet i kjæremålet fra Bess Jahre. Det aksessoriske motkjæremålet må under enhver omstendighet avvises fordi boet har påstått skifterettens kjennelse stadfestet, og hjelpeintervenienten ikke kan foreta en prosesshandling som strider mot partens.

Det bestrides at skifteloven § 104 annet ledd annet punktum, jf. konkursloven § 91, slik reglene lød i 1982 da bobehandlingen startet, hjemler en rett for hjelpeintervenienten til aksessorisk motkjæremål i strid med partens disposisjoner. Regelen må anses begrenset til å gjelde ved fordringsprøvelsen. Den gamle konkurslovs § 91 er i juridisk teori også tolket slik at den bare gjelder spørsmål som direkte influerer på boets masse, typisk prøving av fordringer, ikke andre spørsmål som måtte oppstå i boet. Denne tolkningen harmonerer også best med konkursloven § 92 om dekning for saksomkostninger i boet dersom søksmålet har medført at boets masse har økt. Under enhver omstendighet er kreditors intervensjonsadgang subsidiær i forhold til boet og forutsetter at boet ikke selv opptre. I dette tilfelle har boet valgt å forfølge saken som kjæremotpart, og dette må derfor utelukke statens eventuelle subsidiære søksmålskompetanse.

Staten har heller ikke adgang til å opptre som part i en tvist som står mellom et dødsbo og den eneste loddeier. Det er tale om et internt forhold i boet. Kreditor har ingen annen stilling enn den som positivrettslig og uttømmende er regulert i skifteloven § 104. En kreditor kan bare opptre som part i skiftetvister som vedrører en anmeldt fordring. Når det gjelder forvaltningen av boet utover dette, er hensynet

til kreditorenes tarv klart forutsatt å bli tilstrekkelig ivartatt av skifteretten.

Staten kan heller ikke i medhold av tvistemålslovens alminnelige bestemmelser få en større adgang til å opptre som part enn det som følger av skifteloven. Det følger av skifteloven § 22 første ledd at skiftelovens regler ved motstrid går foran tvistemålslovens. Det klare rettslige utgangspunkt er også at kun sakens parter ved førsteinstansbehandling kan opptre som kjæremotparter. Kjæremålet gjelder ikke et spørsmål om statens rettsforhold, og staten kan ikke anses "rammet av" kjennelsen, jf. tvistemålsloven § 396. Avgjørelsen retter seg heller ikke mot staten som tredjemann, jf. § 397.

Staten kan heller ikke betraktes som motpart etter tvistemålsloven § 399. Bess Jahre ønsker kun skifterettens avgjørelse endret i forhold til boet - ikke staten. Staten har derfor under ingen omstendighet adgang til aksessorisk motkjæremål etter tvistemålsloven § 398 a.

Staten har heller ikke rettslig interesse etter tvistemålsloven § 54 i å opptre som part. Staten pretenderer i kjæremålet kun at dette er til støtte for boet, og det foreligger ikke tilstrekkelig tilknytning til tvistegjensstanden. Hvorvidt staten pretenderer at utfallet kan få indirekte betydning for en fremtidig utlodning er uten relevans. Vilklårene for at en utenforstående skal kunne anlegge sak til fordel for boet, er ikke oppfylt.

Subsidiært gjør Bess Jahre til spørsmålet om statens partsstilling gjeldende at vilklårene for retting ikke er oppfylt etter tvistemålsloven § 97. Statens opptreden i saken inntil kravet om partsstilling ble fremsatt, viser at staten bevisst har valgt ikke å opptre som part. Det foreligger da ikke noen feil som kan rettes.

Erklæringen om hjelpeintervensjon oppfylte for øvrig de prosessuelle krav som loven stiller til prosesshandlingen, og det foreligger ingen feil som "hindrer fremme av saken".

Rettingsadgangen antas å korrespondere med rettens veiledningsplikt etter tvistemålsloven § 87. Retten hadde ikke veiledningsplikt overfor staten når den representert ved Regjeringsadvokaten valgte å opptre som hjelpeintervenient. Tvert om fremstod hjelpeintervensjon som mer naturlig ettersom saken ikke vedrører statens egne rettigheter eller plikter. Det følger også av disposisjonsprinsippet at retten må kunne legge til grunn klare og bevisste valg som er truffet i saker hvor partene har fri rådighet. Det vises særlig til Rt. 2000 side 121. At man tar feil mht. taktiske vurderinger kan ikke begrunne en adgang til retting når man senere innser konsekvensene av den taktikk som er valgt.

Dersom erklæringen om hjelpeintervensjon var en feil, var feilen uttrykk for et bevisst valg og derfor forsettlig. Feilen ble heller ikke rettet umiddelbart etter at staten ble klar over feilen. Bess Jahres tilsvarende i statens aksessoriske motkjæremål er datert 7. mars, mens statens svar først kom ved prosesskrift av 29. april - nærmere 7 uker senere. Rettingen er derfor foretatt for sent.

Staten har subsidiært anført at skifterettens kjennelse må oppheves og saken hjemvises til ny behandling, selv om motkjæremålet ikke tas under behandling. Dette er uholdbart.

Lagmannsretten har full kompetanse til å pålegge boet fullt innsyn for Bess Jahre overenstemmende med den prinsipale påstand som er nedlagt.

De skriftlige innlegg inneholder en utførlig argumentasjon til støtte for Bess Jahres anførsler. Det vises foruten kjæremålserklæringen særlig til den kjærende parts prosessskrifter av 7. mars, 21. mai, 14. juni og 19. september 2002. Den kjærende part har nedlagt slik påstand:

"1. I kjæremålssaken:

Prinsipalt:

Statens begjæring om hjelpeintervensjon avvises.

Subsidiært:

Bess Jahre har rett til innsyn i boets dokumenter, også gjennom advokat Truls Leikvang.

2. I anledning det aksessoriske motkjæremålet:

Prinsipalt:

Statens aksessoriske motkjæremål avvises.

Subsidiært:

Bess Jahre frifinnes.

3. I begge tilfeller:

Bess Jahre tilkjennes sakens omkostninger, med tillegg av forsinkelseslovens til enhver gjeldende forsinkelsesrente, fra forfall til betaling skjer."

I tillegg har den kjærende part i prosesskrift av 21. mai 2002 nedlagt en egen påstand om at statens krav om retting ikke tas til følge, men dette er unødvendig og dekkes av avvisningspåstanden.

Anders Jahres dødsbo har i hovedsak anført:

Skifterettens kjennelse åpner for at Bess Jahre kan utøve sin innsynsrett ved en fullmektig som ikke har tilknytning til Eikland AS. Det er derfor ikke riktig når den kjærende part hevder at tvistetemaet er om hun må utøve sin rett til dokumentinnsyn "personlig".

Dødsboet er enig i at Bess Jahre i utgangspunktet har rett til innsyn i boets dokumenter. Hun har også fått omfattende innsynsrett, og tvisten gjelder bare en brøkdel av dokumentene. Det spesielle i saken er at Bess Jahre har inngått en samarbeidsavtale med en av boets motparter på Cayman Islands med det innhold at hun har overlatt til Eikland AS å la seg representere i boet mot at hun skal ha 10 % av det Eikland AS klarer å få tak i av utenlandsformuen.

Reelt har hun solgt sin posisjon som loddeier til Eikland AS. Siden det som går inn i boet vil bli brukt til å dekke Anders Jahres gjeld, vil hun være best tjent med at boet taper saken på Cayman Islands til fordel for Eikland AS. Hun har derfor motstridende interesser med boet.

Bess Jahres krav om dokumentinnsyn ble fremsatt umiddelbart etter at boet hadde nektet å utlevere dokumentene til Eikland AS. Samarbeidsavtalen bekrefter at boet hadde rett i sin mistanke om at det reelt sett er Eikland AS som har besluttet å kreve innsyn i alle boets dokumenter.

Sett fra boets ståsted er derfor tvistetemaet om loddeiers posisjon i et insolvent dødsbo er så sterk at hun mot betaling og i strid med kreditorenes interesser, kan bestemme at boets strategiske dokumenter skal utleveres en av boets motparter. Etter boets syn er svaret benektende. Skifteloven § 19 gir uttrykk for det prinsipp at skifteretten i alle avgjørelser som kan påvirke verdiene i boet skal foreta en avveining mellom det en loddeier ønsker, og det som kreditorene mener er hensiktsmessig. Det må anses å være et spørsmål som angår forvaltningen av boets eiendeler om boets strategiske dokumenter skal kunne utleveres til motparten, jf. Rt. 1982 side 1840 hvor Høyesterett kom til at avdøde Hilmar Rekstens dokumenter var omfattet av konkursbeslaget. Dette innebærer at skifteretten må avgjøre spørsmålet når det er uenighet mellom Bess Jahres og kreditorene. Den kjærende parts anførsler om at kreditorene ikke skal kunne ha noen innflytelse på bobehandlingen og skal betraktes som "utenforstående", er et formalistisk standpunkt som ikke følger av ordlyden i skifteloven og som heller ikke har støtte i rettspraksis eller reelle hensyn.

Ved de avveininger skifteretten må foreta etter skifteloven § 19, må det være styrende at boet er insolvent og ikke vil gi noe overskudd til loddeier.

Hvis skifteloven § 19 ikke hjemler rett til å nekte Bess Jahre å råde over boets strategiske dokumenter, må avgjørelsen subsidiært kunne begrunnes ut fra alminnelige rettsgrunnsetninger. Når Bess Jahre har solgt sin posisjon som loddeier og gjort felles sak med motparten, må det få konsekvenser for hennes rettigheter som loddeier. Det ville stride mot grunnleggende rettsoppfatninger om man skulle tillate en loddeier å gjøre avtale med en av boets motparter, slik at motparten i realiteten får status som loddeier i boet. Ingen kan opptre på begge sider av en tvist.

Etter boets oppfatning kommer spørsmålet om Bess Jahres rett til dokumentinnsyn i et helt nytt lys på grunn av avtalen mellom henne og Eikland AS. Skifterettens kjennelse bygger på feil faktum på dette vesentlige punktet. Det må tilskrives Bess Jahre at disse opplysningene ikke kom frem tidligere. Boet har ikke noe å bemerke til at skifterettens kjennelse derfor oppheves og saken hjemvises til ny behandling i skifteretten, dersom lagmannsretten ikke selv kan treffe realitetsavgjørelse.

Boet har bemerket at partsforholdet i kjøremålssaken er spesielt. Skifteloven § 20 synes å ta det utgangspunkt at skifteretten opptrer på loddeiernes vegne, og det kan da fremtre som merkelig at det kan være en tvist med den eneste loddeier på den ene siden og dødsboet på den annen. Når dødsboet er insolvent, må man i henhold til skifteloven § 19 også ta hensyn til kreditorene. Det vil da kunne oppstå uenigheter som må løses gjennom en tvist mellom loddeier og kreditorene. Etter boets oppfatning er det mest naturlig at staten er motpart i kjøremålet. Bess Jahre har imidlertid protestert mot at staten opptrer som part, og så lenge hun selv har gjort boet til motpart, har boet intet annet valg enn å ta til gjenmæle i kjøremålet.

Når det er uenighet mellom loddeieren og staten som kreditor må boet ta et standpunkt. Boet mener at de omtvistede

dokumentene ikke bør tilflytte Eikland AS. Avtalen mellom Bess Jahre og Eikland AS viser at hun opptrer som stråmann for Eikland AS. Boet har derfor sluttet seg til statens påstand.

Selv om staten ikke skulle få opptre som part, har boet i lys av at avtalen mellom Eikland AS og Bess Jahre ikke var kjent for skifteretten, nedlagt samme påstand som staten har gjort i motkjøremålet.

Om den nærmere argumentasjon vises særlig til prosesskrift av 11. september 2002.

Staten v/Finansdepartementet og Justisdepartementet har i hovedsak anført:

Anførsler om realiteten:

Skiftelovens § 19 er etter statens syn uttrykk for et mer generelt prinsipp om at skifteretten i alle avgjørelser som kan påvirke verdiene i boet skal foreta en avveining mellom det loddeier ønsker og det som kreditorene mener er hensiktsmessig. Innsynsspørsmålet må også løses ut fra dette prinsippet.

Loddeierens syn ved forvaltning av boets eiendeler binder etter § 19 bare skifteretten så langt det ikke strider mot kreditorenes tarv. Det må uten videre være på det rene at det strider mot kreditorenes tarv når det reelt sett er en av boets motparter i et søksmål av stor betydning for boets masse (Eikland) som krever innsyn i boets interne, strategiske vurderinger mv.

Staten er enig i den vurdering fra skifterettens side at den mest sannsynlige bakgrunnen for begjæringen om dokumentinnsyn var å søke informasjon fra boet benyttet til å motarbeide boets interesser ved søksmålet på Cayman Islands, og at en

slik utnyttelse av en rettighet vil være en parodi på de verdier vårt rettssystem skal representere. Med den kunnskap man nå har om Eiklandavtalens innhold, er det ikke tilstrekkelig å fastslå at Bess Jahre ikke kan gis innsyn gjennom advokat Leikvang. Skifterettens resonnement må innebære at Bess Jahre ikke kan gis innsyn i disse dokumentene overhodet, verken personlig eller ved fullmektig.

Reelle hensyn taler med tyngde for at loddeieren ikke kan ha noen ubetinget innsynsrett i et tilfelle som dette der det synes helt på det rene at innsynsretten vil bli brukt for å obstruere boets interesser i søksmål mot boets motparter, og denne obstruksjonen utelukkende vil være til gunst for loddeieren og til ugunst for kreditorene i boet.

Staten tilttrer for øvrig det boet har anført i prosesskrift av 11. september 2002.

Anførsler om prosessuelle spørsmål:

Bess Jahre har selv i kjøremålserklæringen angitt boet som motpart. Hennes syn, uttrykt på side 17 i prosesskrift av 7. mars 2002, synes likevel å være at hun som loddeier har rett til å instruere boet om hvilket standpunkt det skal innta i kjøremålssaken. Dette illustrerer at den reelle motparten i kjøremålssaken er kreditorene, som har et annet syn på innsynsspørsmålet enn loddeieren, og som derfor har motsatt seg innsynsrett.

Staten gjør prinsipalt krav på stilling som part i kjøremålssaken. Det er ikke motstrid mellom reglene i skifteloven og tvistemålsloven om partsstillingen i kjøremål av betydning for denne saken.

Skifterettens avgjørelse om dokumentinnsyn har så stor betydning for staten som kreditor at staten må anses rammet av avgjørelsen. Bobestyreren og staten har motsatt seg at

loddeieren gis innsyn i samtlige av boets dokumenter på grunn av risikoen for at de vil tilflytte boets motparter i verserende søksmål og dermed skade utsiktene til at boet får dekning. Det er ingen andre muligheter for staten til å hindre denne skaden enn å opptre ved avgjørelsen av kjøremålet. Denne sterke reelle interessen må bære en kjøremålsadgang for staten.

Det følger ikke av skiftelovens bestemmelser eller lovens system at kreditorene i insolvente dødsboer har en så svak stilling som anført av Bess Jahre. Kreditorene må kunne møte på skiftesamlingene og tilkjennegi sitt syn, også andre skiftesamlinger enn der fordringene prøves. Dette vil også være en forutsetning for at skifteretten etter skifteloven § 19 skal få tilstrekkelig grunnlag til å vurdere om loddeiers syn vil være til skade for kreditorenes tarv. Kreditorene må i alminnelighet ha kjøremålsrett mot de beslutninger de er uenige i. Reelle hensyn taler også med tyngde for at kreditorene i et insolvent dødsbo ikke kan stille svakere enn loddeieren.

Når skifterettens kjennelse er påkjært av Bess Jahre til endring av dens innhold, følger det av tvistemålsloven § 398 a at det er adgang til aksessorisk motkjøremål. Det har mindre betydning for staten om boet skal betraktes som motpart i kjøremålet fra Bess Jahre eller ikke. Etter tvistemålsloven § 399 om hvem som har opptrådt eller kan betraktes som motpart, ligger det sentrale poeng i kontradiksjonshensynet. De som vil bli berørt av at den påkjærte avgjørelsen endres i favør av den kjørende part, skal få kjøremålet forkynt for seg og gis anledning til å ta til gjenmøle. I saker etter skifte- eller namsprosessen er det ganske vanlig at mange er parter ved sakens behandling i førsteinstans. Et hovedsynspunkt i rettspraksis synes å være at bare de som aktivt tar til motmøle behandles som parter i kjøremålssaken. Dersom kjøremålet leder til en endring av underrettens avgjørelse, vil det imidlertid få virkning for

samtligesom var omfattet av den.

Skifteloven § 29 første ledd gjør ingen endring i dette. Det er uansett ingen avvisningsgrunn at det er oppgitt feil kjæremotpart, idet det er rettens ansvar å sørge for at den eller dem kjæremålet kan få betydning for, blir gjort til motpart.

Staten har klart tilkjennegitt at den mener fru Jahre ikke skal gis innsynsrett. Som kreditor i det insolvente dødsboet, må det da være klart at staten må betraktes som motpart i hennes kjæremål om dette.

Statens prosesskrift av 15. februar 2002 var reelt en prosesshandling fra en kjæremotpart, ikke en intervenient. I samsvar med dette er angivelsen av partsstillingen endret i medhold av tvistemålsloven § 97.

Bess Jahre hevdet at motkjæremålet der staten ble oppgitt som hjelpeintervenient, måtte avvises. Følgelig er man innenfor området til § 97, og det kan ikke ses å ha noen betydning hvorvidt retten hadde veiledningsplikt.

Også de subjektive vilkår for retting er til stede. Feilen bestod utelukkende i at det stod "hjelpeintervenient" og ikke "part" i erklæringen om motkjæremål. Dels var dette foranlediget av at Bess Jahre utelukkende anga boet som motpart. Prosessreglene på dette punkt er ikke helt enkle, og inntil lagmannsretten har tatt stilling til spørsmålet, hersker det en viss usikkerhet ved om det er "part" eller "hjelpeintervenient" som er den mest dekkende betegnelsen. Noe vesentlig å legge staten til last, er det derfor ikke.

Subsidiært gjør staten gjeldende at motkjæremålet må fremmes av staten som hjelpeintervenient. Vilkårene for hjelpeintervensjon er oppfylt etter tvistemålsloven § 75. I tillegg påberopes, for det tilfelle at de alminnelige

Lagmannsretten skal bemerke:

De prosessuelle spørsmål:

Skifteretten har avgjort Bess Jahres krav på dokumentinnsyn i kraft av sin alminnelige kompetanse som forvalter av boet etter skifteloven § 9. Begjæringen gjelder ikke dokumenter i en skiftetvist hvor Bess Jahre er part, og reglene i skifteloven § 22 første ledd, jf. tvistemålsloven § 135 får ikke anvendelse.

Skifterettens avgjørelse gjelder neppe en rettstvist etter skifteloven § 23 nr. 1, og skulle i så fall vært truffet ved beslutning. Dette er imidlertid uten betydning.

Avgjørelsen kan påkjæres av Bess Jahre i medhold av skifteloven § 27 med den begrensning at lagmannsretten ikke kan prøve om avgjørelsen er uhensiktsmessig eller uheldig. Det er bare skifterettens konkrete utøvelse av skjønnet innenfor rammen av sin kompetanse etter loven, som lagmannsretten ikke kan overprøve. Lagmannsretten kan imidlertid prøve om avgjørelsen er ulovlig, eller om den er så åpenbart uhensiktsmessig at den må anses rettsstridig. Lagmannsretten kan fullt ut prøve skifterettens rettsanvendelse og bevisbedømmelse.

Lagmannsretten behandler først spørsmålet om dødsboets stilling i kjæremålssaken.

Boet har i prosesskrift av 11. juni 2002 gjort gjeldende at det neppe er adgang til en slik tvist mellom en loddeier på den ene siden og boet på den annen. Når en loddeier reiser sak for skifteretten, er rett motpart den eller de som har tatt til motmæle mot kravet. Boet har imidlertid ikke påstått kjæremålet avvist i forhold til seg, og har tatt til gjenmæle som kjæremotpart. Begrunnelsen er at Bess Jahre har valgt å rette kjæremålet mot boet, samtidig som hun protesterer mot

vilkårene ikke er oppfylt, at den tidligere regel i skifteloven § 104 annet ledd annet punktum, jf. konkursloven av 1863 § 91, hjemler en videre intervensjonsadgang. Etter overgangsregelen i den nye konkursloven (lov 8. juni 1984 nr. 58) del III har det vært lagt til grunn at boet behandles etter de regler som gjaldt ved boåpningen.

Det bestrides at bestemmelsen var begrenset til fordringsprøvelsen. Dens sentrale innhold er at en kreditor kan forfølge de av boets rettigheter som boet, av en eller annen grunn, ikke selv vil forfølge. Vilkåret et imidlertid at boet ikke eksponeres for noe tap, verken når det gjelder selve rettigheten eller saksomkostninger. Statens motkjæremål medfører ingen slik eksponering.

Etter statens syn taler ordlyden i konkursloven § 91 for at staten kan anfekte skifterettens kjennelse som hjelpeintervenient. Tolkningen støttes av reelle hensyn: Kreditorne har den reelle interesse i utfallet av bobehandlingen og kan ikke være henvist til passivt å betrakte skifterettens avgjørelser i bobehandlingen. Dette gjelder ikke bare når skifteretten forestår formell prøving av kravene i boet eller andre materielle spørsmål, men også for prosessuelle spørsmål som kan få stor betydning for utfallet av bobehandlingen.

Staten har nedlagt slik påstand:

- "1. I kjæremålet: Advokat Truls Leikvang, som fullmektig for Bess Jahre, gis ikke innsyn i boets dokumenter.
2. I aksessorisk motkjæremål: Bess Jahre personlig gis ikke innsyn i boets dokumenter.
3. I begge tilfeller: Staten v/Finansdepartementet og Justisdepartementet tilkjennes saksomkostninger."

at staten opptrer i saken.

Bess Jahre har i prosesskrift av 14. juni 2002 sagt seg tilbøyelig til å være enig i at boet strengt tatt ikke skulle vært gjort til motpart, og at det riktigste ville vært å ikke anse noen som kjæremotpart. Den kjærende part har imidlertid ikke tatt uttrykkelig konsekvensen av dette standpunktet, men har overlatt til lagmannsretten å vurdere om boet bør strykes som kjæremotpart.

Statens standpunkt er at staten som kreditor er motpart i kjæremålet, og at det har mindre betydning om også boet er motpart. I prosesskrift av 29. april 2002 har staten uttalt at det kan synes å følge av avgjørelsen i Rt. 1993 side 131 at boet ikke bør kunne anses som motpart, men at spørsmålet muligens kan stille seg annerledes der boet aktivt tar til gjenmæle mot kjæremålet.

Lagmannsretten er under atskillig tvil kommet til at boet bør kunne opptre som motpart i kjæremålet fra Bess Jahre.

Riktignok er det en alminnelig regel at boet ikke kan være part i tvister for skifteretten mellom loddeiere innbyrdes, og det samme må gjelde når det er tvist mellom en loddeier og en eller flere kreditorer i spørsmål som gjelder forvaltningen av boet. Slike interne tvister avgjøres av skifteretten på boets vegne med bindende virkning for interessentene, uten at noen av dem kan nyte godt av det privilegium å representere "boet" mot de øvrige. Bobestyreren er heller ikke tillagt noen selvstendig prosessuell kompetanse ved siden av skifteretten i dødsboet. Den omstendighet at bobestyreren i dette tilfelle avslo Bess Jahres begjæring om dokumentinnsyn, med den virkning at spørsmålet måtte avgjøres av skifteretten, ga derfor ikke boet partsstilling i tvisten for skifteretten.

Det som er sagt om boets partsstilling for skifteretten, vil i mange tilfelle måtte legges til grunn også ved bruk av rettsmidler mot skifterettens avgjørelser. Dette gjelder f.

eks. ved anke over skifterettens kjennelser i materielle rettstvister etter skifteloven § 26. Kravet fra Bess Jahre om dokumentinnsyn er imidlertid et krav av en annen karakter og gjelder hennes prosessuelle rettigheter som loddeier i boet. Når Bess Jahre ønsker å angripe den avgjørelse skifteretten på boets vegne har truffet etter en avveining mellom loddeierens og kreditorenes interesser i et insolvent dødsbo, er det ikke unaturlig å oppfatte boet som hennes motpart. Sitasjonen for lagmannsretten er annerledes enn for skifteretten ved at skifterettens avgjørelse foreligger som formalisert uttrykk for boets standpunkt. Lagmannsretten finner støtte i skifteloven § 29. Man står i dette tilfelle ikke overfor en tvist som direkte omfattes av unntaket i § 29 annet ledd.

Reelle hensyn taler også for at det er adgang til å behandle boet som motpart i et tilfelle som dette. Hensynet til en forsvarlig og hensiktsmessig kontradiktorisk saksbehandling i kjæremålsinstansen tilsier dette. Bess Jahre har gjort gjeldende at lagmannsretten som konsekvens av at boet ikke er motpart, i tilfelle er henvist til å prøve kjæremålssaken ut fra de premisser som fremgår av skifterettens kjennelse, samt Bess Jahres kjæremål og prosesskrifter. Dette ville være lite tilfredsstillende. Lagmannsretten er ikke enig med den kjærende part i at hensynet til kontradiksjon er oppfylt gjennom skifterettens adgang til å gi uttalelse i medhold av tvistemålsloven § 401 første ledd annet punktum.

En kontradiktorisk behandling kan også oppnås ved at andre med rettslig interesse gis adgang til å tre inn som kjæremotparter, eller intervenienter, men Bess Jahre bestrider at kreditorene i et insolvent dødsbo har en slik adgang. Uten å foregripe sitt standpunkt til spørsmålene om statens stilling her, bemerker lagmannsretten at spørsmålet om boets partsstilling må besvares på mer generelt grunnlag, uavhengig av hvilke interesser som faktisk opptrer i den enkelte sak. At enkeltkreditorer eventuelt gis adgang til å

tre inn som kjæremotparter, utgjør ikke et tilstrekkelig argument mot at boet som sådan gis partsrettigheter.

Avgjørelsen av Høyesteretts kjæremålsutvalg i Rt. 1993 side 131 utgjør ikke noe avgjørende argument mot lagmannsrettens standpunkt. Saken gjaldt en avgjørelse av skifteretten i et felleseieskifte. Felleseier under offentlig skifte anses i motsetning til dødsboer ikke som egne rettssubjekter med partsevne for domstolene. Høyesteretts kjæremålsutvalg fant det, uten å drøfte spørsmålet nærmere, unaturlig å anse skifteretten som kjæremotpart.

Sammenfatningsvis er lagmannsretten kommet til at kjæremålet kan fremmes med boet som motpart i dette tilfelle.

Lagmannsretten behandler dernest spørsmålet om statens stilling i kjæremålet.

Skifteretten forkynte kjæremålet med pålegg om tilsvarende for boet ved bobestyreren, som fra Bess Jahres side var oppført som kjæremotpart. I tillegg orienterte skifteretten kreditorene ved brev av 24. januar 2002. I brevet ga skifteretten uttrykk for at kreditorene hadde anledning til å opptre som parter i kjæremålssaken fordi de i skiftesamlingen hadde motsatt seg dokumentinnsynet.

Når staten dernest erklarte hjelpeintervensjon til støtte for boet og innga aksessorisk motkjæremål i egenskap av hjelpeintervenient, ikke som part, var det etter å ha overveid ikke bare hvorvidt, men også i hvilken rolle staten burde inntre i kjæremålssaken. Noen alminnelig adgang til å tre inn som part, har ikke hjelpeintervenienten, sml. tvistemålsloven § 78 annet ledd. Hvorvidt staten kan opptre som kjæremotpart, forutsetter derfor, som en av flere nødvendige prosessuelle betingelser, at vilkårene for retting av prosesshandlingen var oppfylt etter tvistemålsloven § 97. Det har da betydning om det i utgangspunktet var adgang til hjelpeintervensjon.

Hvis så er tilfelle, ligger det etter lagmannsrettens oppfatning utenfor rammen av tvistemålsloven § 97 å rette prosesshandlingen til motpart i kjæremålet. Dette gjelder selv om den kjærende part hadde bestridt adgangen til hjelpeintervensjon, og vilkårene for å tre inn som motpart ellers var oppfylt. Det forelå i så fall ingen prosessuell feil som hindret fremme av prosesshandlingen.

Etter lagmannsrettens oppfatning hadde staten adgang til hjelpeintervensjon, og kunne i egenskap av intervenient også inngi aksessorisk motkjæremål over skifterettens kjennelse.

Etter tvistemålsloven § 75 kan den som har en rettslig interesse i at den ene av partene vinner, opptre til støtte for denne part på ethvert trinn i saken inntil den er rettskraftig avgjort. I motsetning til hva som gjelder ved anvendelsen av kriteriet rettslig interesse som vilkår for søksmål etter tvistemålsloven § 54, skal avgjørelsen ikke treffes på grunnlag av saksøkerens pretensjon, men etter en selvstendig vurdering fra rettens side av de faktiske og rettslige forhold intervenienten påberoper. Det vises til Schei, Tvistemålsloven side 347.

Lagmannsretten finner at staten har tilstrekkelig rettslig interesse i intervensjonen. Selv om skifterettens avgjørelse om dokumentinnsyn for Bess Jahre ikke direkte er bestemmende for statens egen rettsstilling, har staten som største kreditor i et insolvent dødsbo en sterk interesse i boets behandling av en tvist som vil kunne tilføre boet svært betydelige verdier. Det antas av Schei, Tvistemålsloven side 343, at en kreditor i et konkursbo trolig bør kunne opptre som hjelpeintervenient for boet i slike søksmål. Samme standpunkt er også inntatt i forarbeidene til konkursloven av 1984, se Konkurslovutvalgets innstilling, NOU 1972:20, side 193, og synes å ha en viss støtte i Rt. 1982 side 1086. Behovet for å tillate intervensjon fra enkeltkreditorers side er iallfall ikke mindre om boet behandles etter reglene om

offentlig skifte av insolvente dødsboer. Det vises til skifteloven § 104 annet ledd annet punktum, slik bestemmelsen lyder både før og etter endringen i 1984 i forbindelse med den nye konkursloven, en endring som etter lagmannsrettens oppfatning ikke påkaller den interesse partene har vist den.

Nærværende sak gjelder ikke intervensjon direkte i boets prosesser mot tredjemann. Hvorvidt Bess Jahre skal gis fullt innsyn i boets dokumenter vedrørende tvisten om utenlandsformuen i søksmålet på Cayman Islands, er en annen type problemstilling. Lagmannsretten finner det imidlertid tilstrekkelig sannsynliggjort at det vil svekke statens dekningsutsikter om Bess Jahre gis fullt innsyn i boets interne dokumenter i tilknytning til søksmålet. Dette skyldes at man på grunn av samarbeidsavtalen mellom Bess Jahre og boets motpart Eikland AS må gå ut fra at dokumentene vil tilflytte Eikland AS. Det foreligger ikke andre muligheter for staten til å hindre denne skaden enn å opptre ved kjøremålet. Staten må anses å ha en så sterk interesse i at det blir truffet en annen avgjørelse på boets vegne av innsynsspørsmålet, at det er adgang til ved hjelpeintervensjon å angripe skifterettens kjennelse. Om staten alternativt kunne påkjært avgjørelsen som part, er dette ikke til hinder for hjelpeintervensjon.

Etter tvistemålsloven § 78 første ledd kan intervenienten tre inn i rettssaken slik den står ved inntredelsen. Han kan foreta alle prosesshandlinger bortsett fra å begjære gjenopptakelse og også anvende rettsmidler mot en avgjørelse som parten selv ikke angriper. Adgangen til hjelpeintervensjon er undergitt den begrensning i etter tvistemålsloven § 78 første ledd tredje punktum at intervenientens prosesshandlinger ikke må stride mot partens egne prosesshandlinger. Lagmannsretten er ikke enig med Bess Jahre i at denne begrensningen er til hinder for å fremme statens aksessoriske motkjøremål. Boets påstand knytter seg til tvistegjenstanden i kjøremålet fra Bess Jahre, og meningsinnholdet er at skifterettens kjennelse

påstås stadfestet så langt den er angrepet fra Bess Jahres side. Statens motkjæremål angriper den del av skifterettens kjennelse som ikke var gjenstand for kjæremål fra Bess Jahres side, og som boets påstand derfor ikke refererer til.

Boet er et selvstendig prosesssubjekt som verken er identisk med skifteretten eller Bess Jahre. Når skifteretten har truffet en avgjørelse på boets vegne, har boet imidlertid ikke organer som kan anvende rettsmidler. Bobestyreren kunne derfor ikke inngi noe aksessorisk motkjæremål. Dette tilsier at det er adgang til intervensjon fra den som har rettslig interesse i å angripe skifterettens avgjørelse, og at statens påstand i motkjæremålet verken formelt eller reelt strider mot boets påstand om stadfestelse i hovedkjæremålet. Av redegjørelsen for anførslene ovenfor, vil det også ha fremgått at boet er enig med staten.

Lagmannsretten behøver etter sitt syn på den alminnelige adgang til hjelpeintervensjon etter tvistemålsloven, ikke ta standpunkt til om skifteloven § 104 annet ledd annet punktum, før lovendring i 1984, medførte en utvidet adgang til hjelpeintervensjon for kreditorerne i et insolvent dødsbo i et tilfelle som dette.

Resultatet blir etter dette at motkjæremålet fremmes med staten som hjelpeintervenient for boet.

Lagmannsretten har funnet det meget tvilsomt om boet kunne være motpart i kjæremålet. I og med at statens rett til hjelpeintervensjon forutsetter at dette er tilfelle, knytter tvilen seg også til vilkårene for hjelpeintervensjon. Lagmannsretten finner av denne grunn foranledning til å tilføye at dersom Bess Jahres kjæremål ikke kunne rettes mot boet, ville motkjæremålet etter lagmannsrettens syn måtte fremmes med staten som part. Lagmannsretten kan i det vesentlige slutte seg til statens anførsler på dette punkt, og finner at det under denne forutsetning ville vært adgang

til den retting av partsstillingen staten foretok i prosesskrift av 29. april 2002. På dette tidspunkt var boets stilling som motpart ikke problematisert, lagmannsretten hadde ikke gitt veiledning med frist for retting, og Bess Jahres innsigelser mot intervensjonen hadde en annen, ikke holdbar, begrunnelse.

Det kunne vært vel så hensiktsmessig om staten opptrådte som part i stedet for hjelpeintervenient, men all den stund det ikke var en prosessuell feil å erklære hjelpeintervensjon, ga tvistemålsloven § 97 ikke adgang til retting. Staten er derfor henvist til å fortsette saken i det prosesspor som ble valgt.

Retten til dokumentinnsyn:

Lagmannsretten behandler først spørsmålet om Bess Jahres rett til dokumentinnsyn i motkjøremålet. Hvis hun ikke selv har rett til innsyn, bortfaller problemstillingen i hovedkjøremålet om hvorvidt innsynsretten kan begrenses slik skifteretten har gjort.

Lagmannsretten er kommet til at statens motkjøremål fører frem, og at Bess Jahre ikke har rett til innsyn i boets dokumenter vedrørende rettssaken på Cayman Islands om utenlandsformuen.

Etter lagmannsrettens syn reguleres spørsmålet om loddeierens rett til innsyn i boets saksdokumenter utenom skiftetvister, hvor innsynsretten følger av skifteloven § 22 første ledd, jf. tvistemålsloven § 135, ikke av skifteloven § 19. Det dreier seg om en prosessuell rettighet som riktignok ikke følger direkte av skifteloven, men som følger av alminnelige rettsgrunnsetninger om partsoffentlighet og må anses som sikker rett. Retten til dokumentinnsyn tilkommer enhver loddeier som selvstendig rettighet uten hensyn til hvordan de øvrige loddeiere stiller seg. Avstemningsregelen i

den. Riktignok kan kreditorene oppnå en sterkere innflytelse over behandlingen av et insolvent dødsbo ved å begjære det konkurs, men dette tilsier ikke at skifteretten ellers skal ha plikt til å holde dem på sidelinjen, og at boet nærmest skal identifiseres med loddeieren, slik Bess Jahre gjør gjeldende.

Lagmannsretten finner likevel ikke at en loddeier kan nektes innsyn i boets dokumenter etter en fri avveining av hva kreditorenes tarv tilsier. Loddeierens innflytelse i spørsmål som gjelder bobehandlingen etter skifteloven § 19, kan sies å ha en alminnelig innsynsrett som forutsetning. Det skal derfor etter lagmannsrettens oppfatning svært tungtveiende grunner til for å nekte loddeieren innsyn, og dette kan bare være aktuelt i spesielle unntakstilfeller.

Lagmannsretten finner det ikke nødvendig for avgjørelsen å gå lenger i drøftingen av en allmenn regelformulering. Det er ikke særlig tvilsomt at Bess Jahre kan nektes innsyn i de aktuelle dokumenter. Saken er for lagmannsretten bedre opplyst enn for skifteretten etter at avtalen mellom henne og Eikland AS av 21. mars 1998 er fremlagt av den kjærende part etter pålegg gitt ved lagmannsrettens kjennelse av 1. juli 2002. Avtalen er av avgjørende betydning for resultatet og gjengis derfor i sin helhet:

"På bakgrunn av at BJ og Kosmos AS (heretter kalt Eikland) har begge interesser i Anders Jahres dødsbo, den ene som loddeier og den andre som kreditor og pretendent til den såkalte utenlandsformuen og på bakgrunn av at de er enige om at begge parter er tjent med en samordnet opptreden i boet, har partene inngått følgende avtale:

- "1 BJ og Eikland slår sammen sine interesser i boet og i utenlandsformuen og samarbeider for at begge parter skal tilføres størst mulig midler fra disse interesser.
- 2 Partene er enige om at felles opptreden tjener begge parter. Dette bygger delvis på at det kan være fornuftig at de private interesser forener sine ressurser for å kunne samarbeide med de

skifteloven § 19 passer ikke på en slik problemstilling. At skifteretten skulle være bundet av Bess Jahres beslutning om at hun skal gis innsyn fordi hun som eneste loddeier har bestemt at hun skal få det, noe Bess Jahre opprinnelig gjorde gjeldende i kjøremålserklæringen, står for lagmannsretten som en lite naturlig betraktningsmåte.

Slik lagmannsretten ser det, er problemet ikke om Bess Jahre har rett til dokumentinnsyn, men om denne retten kan begrenses, og i tilfelle etter hvilke kriterier. Dette spørsmålet må i mangel av annet rettskildematerialet besvares først og fremst på en vurdering av reelle hensyn og systembetraktninger.

Lagmannsretten oppfatter skifterettens kjennelse dithen at den ikke fant noen hjemmel for nekte loddeieren selv innsyn, selv om skifteretten anså det sannsynlig at hensikten med begjæringen var å gjøre informasjonen tilgjengelig for boets motparter i tvisten. Dette er etter lagmannsrettens oppfatning uttrykk for uriktig rettsanvendelse.

Selv om skifteloven § 19 ikke direkte regulerer spørsmålet om innsyn, følger det av bestemmelsen at skifteretten ved forvaltningen av boets eiendeler må foreta en avveining mellom kreditorenes og loddeiernes interesser. En enstemmig beslutning fra loddeierne kan settes til side hvis den strider mot kreditorenes tarv. I et insolvent dødsbo der gjelden ikke er overtatt av arvingene, ligger den reelle økonomiske interesse i skiftebehandlingen hos kreditorene, og det er derfor naturlig at deres interesser tillegges større relativ vekt ved skifterettens avveining enn i solvente boer. Lagmannsretten er enig med staten i at skifteloven § 19 er uttrykk for et alminnelig prinsipp om avveining mellom loddeierens og kreditorenes interesser ved skifterettens bobehandling. Dette følger av skifterettens oppgave, som er å forvalte avdødes formue og fordele denne til dem som i egenskap av arvinger eller fordringshavere er berettiget til

offentlige interesser for en så kostands effektiv og smidig bobehandling som mulig. BJ aksepterer også at Eikland har større grad av ressurser til å ivareta partenes interesser og at det for å oppnå et best mulig resultat for begge parter er riktig og nødvendig med en felles opptreden av begge parter med en felles representasjon i boets anliggender for begge parter.

- 3 Partene er derfor enige om at advokat Truls Leikvang ("TL") skal representere BJ i boet og ivareta hennes posisjon som loddeier. BJ er innforstått med at Eikland ønsker og skal ha rett til å instruere TL i forbindelse med bobehandlingen slik at BJ og TL får den nødvendige oppbacking for å ivareta hennes og Eiklands interesser. BJ gir ved denne avtales underskrift TL fullmakt til å handle på hennes vegne i alle henseender forbindelse med hennes status som loddeier i Anders Jahres dødsbo og gjenlevende ektefelle etter Anders Jahre. Denne fullmakt skal gjelde så lenge bobehandlingen pågår og skal også gjelde dersom bobehandlingen tar andre former, for eksempel som konkursbo, administrasjonsbo eller annen form. I den grad det er nødvendig skal BJ være forpliktet til å utstede de skriftlige fullmakter som det måtte være behov for for at TL skal kunne utøve denne representasjon. Fullmakten skal også gi TL rett til på hennes vegne å innhente opplysninger og eventuell dokumentasjon om Anders Jahres formuesforhold som hun ellers måtte ha rett til som loddeier i boet og gjenlevende ektefelle etter Anders Jahre, samt til å reise søksmål og foreta andre rettgangsskritt på hennes vegne og å inngå forlik i rettsstvister som boet måtte ha. BJ skal i forbindelse med innsendelsen av denne avtale undertegne fullmaktserklæring som fremgår av vedlegg 1 til denne avtale.
- 4 BJ skal også samtidig med denne avtale som ledd i partenes samordning av interesser for å tilføres mest mulige midler fra partenes felles interesser i boet og i utenlandsformuen undertegne slik erklæring i samsvar med vedlegg 2 til denne avtale som er utarbeidet av partene i felleskap og som gjelder BJs aktive deltagelse i bobehandlingen gjennom sin representant TL og sitt kjennskap til Continental Trust Corporation S.A., Anders Jahres planer med Continental Foundation og Thorleif Monsens fullmakter som "Settlor" av Continental Foundation.
- 5 I den utstrekning TL er forhindret fra å representere partene i sammenheng med boet, skal hans posisjon og fullmakter overtas av en annen advokat i advokatfirmaet Thommessen Krefting Greve

Lund som skal utpekes av Eikland.

- 6 Eikland er innforstått med at advokat Øystein Eskeland ("ØE") skal ivareta BJs interesser i forbindelse med denne avtale og gjennomføringen av den. TL plikter å orientere ØE om forhold av betydning for BJ som oppstår i forbindelse med bobehandlingen.
- 7 Partene er enige om at deres felles netto utkomme fra bosloddet/boet/utenlandsformuen skal deles med 90% til Eikland og 10% til BJ uansett hvilke utbetalinger som måtte oppnås og uavhengig av om utbetalingene spesifiseres som boslodd, dekning av krav, andel av utenlandsformuen, erstatningskrav eller annet. Eikland skal i denne forbindelse ha rett til å få utbetalt til seg begge parter andel i boet. Nettobeløpet som skal fordeles er det beløp som måtte være i behold etter at Eikland har fått dekket sine utlegg i forbindelse med bobehandlingen. Som utlegg i denne forbindelse regnes også Eiklands indirekte tap på NOK 2,5 millioner ved salg av Midtåsen til BJ. Eikland skal gi BJ nøyaktig spesifikasjon over utgifter og etter anmodning fra BJ dokumentasjon av disse utgifter.
- 8 Eikland skal utbetale til BJ sin andel av nettolodden av bointeressene snarest mulig etter at Eikland selv har mottatt utbetaling fra boet.
- 9 Eikland inntar for at BJ ikke skal påføres kostnader i forbindelse med bobehandlingen. Eikland vil således dekke alle fortløpende utgifter som måtte følge av felles disposisjoner eller andre disposisjoner, f.eks. rettergangsskritt som måtte medfølge de disposisjoner som foretas på hennes eller begges vegne i bobehandlingen. Eikland vil herunder også dekke kostnader i forbindelse med TLs representasjon og ØEs bistand til BJ i forbindelse med gjennomføring og oppfølging av denne avtale.
- 10 BJ forplikter seg til å holde denne avtale konfidensiell. Begge parter skal ha rett til og om nødvendig plikt til å fremlegge avtalen helt eller delvis eller til å avgi erklæringer om dens innhold så langt det finnes påkrevet for å ivareta partenes felles interesser i boet."

Samme dag utstedte Bess Jahre iht. avtalens punkt 3 en fullmakt til advokat Truls Leikvang, som lyder:

"Undertegnede Bess Jahre gir herved advokat Truls Leikvang fullmakt til å opptre på mine vegne i alle sammenhenger i forbindelse med min posisjon som loddeier og mine interesser for øvrig ved behandlingen av boet etter min avdøde ektemann Anders August Jahre.

Fullmakten skal foruten å være en generalfullmakt i forbindelse med bobehandlingen også gjelde alle mulige rettergangsskritt både i Norge og utlandet, og til å inngå forlik eller andre avtaler i eller i anledning av tvister som gjelder mellom dødboet etter min mann og andre som jeg måtte bli anmodet om å akseptere og/eller tvister mellom meg og andre i tilknytning til bobehandlingen. Fullmakten skal ikke omfatte eventuell tvist mellom meg og Eikland AS."

Bess Jahre har rett til å ivareta sine interesser i konflikt med sin avdøde ektemanns kreditorer, og har ikke noen bestemt lojalitetsplikt i forhold til dem. Slik lagmannsretten ser det, er poenget heller ikke om hun kan kritiseres for samarbeidet med Eikland, men at dette ikke kan være uten betydning for hennes posisjon under bobehandlingen. Boet må gis adgang til å treffe adekvate forholdsregler mot at loddeieren opptrer som "trojansk hest" for motparten i tvisten om utenlandsformuen. Avtalen leder til at hennes krav om dokumentinnsyn må identifiseres med Eiklands, og at innsyn kan nektes i den utstrekning det er grunn til å tro at det vil skade boets sak at opplysningene tilflyter Eikland. På grunn av tilknytningen til Eikland kan det ikke stilles særlig strenge krav til sannsynliggjøring av skadevirkninger eller til konkret vurdering av de enkelte dokumenter.

Bess Jahre har ikke for egen del noe behov for innsyn for å gjøre bruk av loddeierens rett etter skifteloven § 19 til å instruere boet om hvordan tvisten med Eikland skal behandles. I og med at hun har økonomisk interesse av at boet taper saken mot Eikland, har hun på grunn av interessekonflikten diskvalifisert seg fra å ha noen innflytelse på boets behandling av tvisten.

Lagmannsretten har ikke selv fått seg forelagt de aktuelle dokumenter. Etter den beskrivelse som er gitt, dreier det seg

om:

- Notater som er satt opp etter samtaler boets representanter har hatt med informanter, embetsmenn, politikere og medier. Bobestyreren, advokat Even Wahr-Hansen, har dessuten opplyst at en stor del av disse kildene er lovet fortrolighet av ham eller har selv åpenbart forutsatt fortrolighet.
- Etterretningsrapporter om boets motparter og deres formuesforhold. Slike rapporter har boet fått under løfte om taushet.
- Boets interne strategidokumenter.
- Boets interne arbeidsdokumenter.

Lagmannsretten finner at det er uriktig rettsanvendelse at Bess Jahre ikke kan nektes innsyn i de aktuelle dokumentene, og at dette medfører at skifterettens kjennelse er ulovlig etter skifteloven § 27.

Boet og staten er for lagmannsretten enige om at Bess Jahre ikke skal gis innsyn i dokumentene, og har nedlagt påstand om at lagmannsretten skal treffe realitetsavgjørelse med dette innhold. Lagmannsretten ved forberedende dommer har under saksforberedelsen reist spørsmål ved om begrensningene i lagmannsrettens kompetanse etter skifteloven § 27 tilsier at lagmannsretten i tilfelle ikke kan treffe ny realitetsavgjørelse, men er henvist til å oppheve skifterettens kjennelse og hjemvise saken til fortsatt behandling ved skifteretten. Begrunnelsen for dette er at det beror på en skjønnsmessig vurdering om skifterettens kompetanse til å nekte Bess Jahre innsyn, skal benyttes, og at lagmannsretten ikke selv skal utøve dette skjønnnet. Partene er gitt adgang til å uttale seg om spørsmålet.

Lagmannsretten finner det klart at skifteretten, om samarbeidsavtalen hadde vært kjent for den, ville ha avslått Bess Jahres begjæring om innsyn. Dette følger av begrunnelsen for å nekte advokat Truls Leikvang innsyn. Saken er også tilstrekkelig opplyst til at lagmannsretten finner det forsvarlig å konkludere med at det er så åpenbart uhensiktsmessig å gi Bess Jahre innsyn i de aktuelle dokumentene i strid med boets og statens syn, at en slik avgjørelse måtte anses ulovlig. Det ligger da innenfor rammen av lagmannsrettens kompetanse å treffe realitetsavgjørelse med dette innhold.

Etter resultatet har Bess Jahres kjæremål vært forgjeves, mens staten har fått medhold i motkjæremålet. Saken har reist vanskelige og lite avklarte prosesuelle og materielle spørsmål, og lagmannsretten har funnet at unntaksreglene for "særlige omstendigheter" i § 180 første ledd i hovedkjæremålet og § 180 annet ledd, jf. § 172 annet ledd i motkjæremålet bør benyttes slik at saksomkostninger ikke tilkjennes verken i hoved- eller motkjæremålet.

Kjennelsen er enstemmig.

S l u t n i n g:

1. Hjelpeintervensjonen fra Staten ved Finansdepartementet og Justisdepartementet tillates, og motkjøremålet fremmes.
2. Verken Bess Jahre personlig eller Trond Leikvang som hennes fullmektig gis innsyn i boets dokumenter vedrørende eiendomsretten til utenlandsformuen og rettssaken om denne på Cayman Islands.
3. Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Øystein Trond Sabo Robinson

Flett utskrift

Marit Ramm
bem.

HØGSTERETTS KJÆREMÅLSUTVAL

Den 20. juni 2003 vart det av Høyesteretts kjæremålsutvalg med dommarane Matningsdal, Utgård og Mitsem i

sak nr. 2002/1680, sivil sak, kjæremål:

Bess Jahre

(advokat Pål W. Lorentzen)

mot

Anders Jahres dødsbo

(advokat Knut Ro)

Staten v/Finansdepartementet og
Justisdepartementet

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Christian H. Reusch)

avsagt slik

ORSKURD:

- (1) Saka gjeld spørsmål om rett for loddeigar til dokumentinnsyn i eit insolvent dødsbu.
- (2) Anders Jahre døydde i februar 1982. Den attlevande ektemaken, Bess Jahre, er einearving. Buet vart teke under offentlig skifte i april 1982. Dødsbuet vart etterlikna for ein stor sum fordi skattestyresmaktene meinte at Anders Jahre hadde ei skjult utanlandsformue. I 1993 vart kravet frå staten godkjent, og det utgjer i dag med renter over 1,4 milliardar kroner. Buet er rekna å vere insolvent, og det blir behandla etter reglane i skiftelova om insolvente dødsbu.
- (3) Hovudføremålet med bubehandlinga dei siste 10 åra har vore å spore opp utanlandsformuen og å føre denne til Noreg. Staten vedtok ut frå dette føremålet å finansiere bubehandlinga. I 1991 vart advokat Even Wahr-Hansen oppnemnt som ny bustyrar.
- (4) Bustyraren fann midlar i ei stifting på Cayman Islands. Buet har fått endeleg rettsavgjerd på at stiftinga er ugyldig, og det er no ein tvist som står for domstolane på Cayman Islands om kven som skal ha midlane. Det er opplyst at desse er på om lag USD 70 til 75 millionar. Eikland AS, tidlegare Kosmos AS, gjorde i 1998 gjeldande at utanlandsformuen høyrde til Kosmos, ikkje Anders Jahre personleg, og selskapet er motpart til dødsbuet i tvisten.
- (5) Hausten 2001 vart det usemje mellom Bess Jahre, representert ved advokat Truls Leikvang, og bustyraren om omfanget av hennar rett til innsyn i dokumenta som buet har om utanlandsformuen og rettssaka på Cayman Islands. I oktober 2001 sette advokat Leikvang

fram kravsmål til skifteretten om å instruere bustyraren om å gi Leikvang tilgang til dei omspurde dokumenta i eigenskap av representant for loddeigaren.

- (6) Bustyraren hadde nekta Bess Jahre innsyn i dei aktuelle dokumenta under tilvising til at kravsmålet gjaldt dei same dokumenta som buet nyleg hadde avslått ei oppmoding om innsyn i frå advokat Leikvang, på vegne av Eikland AS. Sjølv om Bess Jahre no vart ført fram som berar av kravet, måtte ho og Eikland AS i følge bustyraren identifiserast på grunn av advokatfellesskapet.
- (7) Sandefjord skifterett gav 27. november 2001 orskurd med slik slutning:

"Bess Jahre personlig gis innsyn i boets dokumenter, men retten kan ikke utøves gjennom advokat Truls Leikvang som fullmektig."
- (8) Skifteretten tok utgangspunkt i at spørsmålet om innsynsrett for loddeigarane i dokumenta til buet ikkje uttrykkeleg er lovregulert, men at det "synes naturlig å utlede av prinsipper som ligger til grunn for skifteloven §§ 17, 19 og 20" at loddeigaren ikkje kan nektast informasjon om formuesverdiar i buet. Hennar ønskje om dokumentinnsyn kunne ikkje avvisast av omsyn til kreditorane sine tarv etter skiftelova § 19 så lenge buet ikkje var konkurs. Skifteretten meinte at det normale ville vere at innsynsretten for loddeigaren kan utøvast ved fullmektig, men på grunn av advokat Leikvang si rolle som advokat også for Eikland AS, måtte det gjerast eit unntak for han.
- (9) Bess Jahre påkjærte orskurden til lagmannsretten og heldt fast kravet på dokumentinnsyn utan den avgrensinga med omsyn til fullmektig som var fastsett av skifteretten.
- (10) Dødsbuet tok til motmæle. Staten v/Finansdepartementet og Justisdepartementet gav inn aksessorisk motkjæremål over avgjerda i skifteretten om å gi Bess Jahre rett til personleg innsyn i dokumenta. Motkjæremålet vart opphavleg gitt inn av staten som hjelpeintervenient for dødsbuet. Bess Jahre sette seg mot at det var høve til slik hjelpeintervensjon. Under behandlinga av kjæremålet i lagmannsretten endra staten den prosessuelle stillinga si frå hjelpeintervenient til kjæremålsmotpart. Bess Jahre sette seg også mot at det var høve til denne endringa.
- (11) Agder lagmannsrett gav 18. oktober 2002 orskurd med slik slutning:
 - "1. Hjelpeintervensjon fra Staten ved Finansdepartementet og Justisdepartementet tillates, og motkjæremålet fremmes.
 - 2. Verken Bess Jahre personlig eller Trond Leikvang som hennes fullmektig gis innsyn i boets dokumenter vedrørende eiendomsretten til utenlandsformuen og rettssaken om denne på Cayman Islands.
 - 3. Saksomkostninger tilkjennes ikke."
- (12) Bess Jahre har i rett tid påkjært lagmannsretten sin orskurd til Høgsteretts kjæremålsutval. Kjæremålet rettar seg mot lovtolkinga og saksbehandlinga.
- (13) Det er mellom anna gjort gjeldande at Bess Jahre som einaste loddeigar ikkje kan nektast innsyn i dokumenta til buet. Ho har ein vilkårslaus og uavgrensa rett til å få lagt fram

informasjon som ligg i buet. Det er ikkje rettsleg heimel for å nekte loddeigar innsyn. Ei slik avgrensing inneber eit inngrep i ein så grunnleggjande rett at det krev heimel i lov. Det er feil når lagmannsretten er komen til at det skal gjerast ei fri avgrensing etter skjønn mellom interessene til loddeigar og til kreditorane.

- (14) Dersom det likevel skulle vere heimel til å avgrense innsynsretten for loddeigar, har lagmannsretten i si vurdering teke utanforliggjande og usaklege omsyn.
- (15) Kompetansen for utvalet er ikkje avgrensa til berre å prøve om utgangspunktet og spørsmålsstillinga er rett. Utvalet kan også prøve om svaret frå lagmannsretten på dette gir uttrykk for rett lovtolking.
- (16) Buet og staten har inga prosessuell stilling i kjæremålet. Buet skulle ha vore avvist som kjæremålsmotpart for lagmannsretten. Buet kan ikkje handle som part i ein tvist med eineloddeigar om interne omstende i buet. Etter som buet skulle ha vore avvist som part, skulle også statens hjelpeintervensjon til føremon for buet ha vore avvist. Sjølv om buet skulle bli godteke som kjæremålsmotpart, har staten ikkje i noko tilfelle rettsleg interesse i å handle som hjelpeintervenient eller som kjæremålsmotpart i ein intern tvist som denne. Tvisten gjeld ikkje staten sine rettar eller skyldnader overfor loddeigar, og staten som kreditor har ingen posisjon under skiftebehandlinga. Under alle omstende skulle det aksessoriske motkjæremålet frå staten ha vore avvist då det var i direkte strid med påstanden frå buet om stadfesting av orskurden til skifteretten.
- (17) Det ligg også føre saksbehandlingsfeil. Orskurden til lagmannsretten er mangelfullt grunngjeven.
- (18) Bess Jahre har sett fram slik påstand:

"Prinsipalt:

Bess Jahre har rett til innsyn i boets dokumenter.

Subsidiært:

Lagmannsrettens kjennelse oppheves og hjemvises til ny behandling.

I begge tilfelle:

Den kjærende part tilkjennes saksomkostninger."

- (19) Staten v/Finansdepartementet og Justisdepartementet og Anders Jahres dødsbo har teke til motmæle.
- (20) Staten v/Finansdepartementet og Justisdepartementet har mellom anna gjort gjeldande at kjæremålsutvalet har avgrensa kompetanse og berre kan prøve lovtolking og saksbehandling hos lagmannsretten. Utvalet er bunde av vurderinga av dei faktiske tilhøva og kan heller ikkje overprøve den konkrete rettsbruken.
- (21) Ved behandlinga av saka i utvalet må det takast utgangspunkt i den partsstillinga som lagmannsretten har kome til. Buet må kunne vere motpart for lagmannsretten og med det må staten kunne vere hjelpeintervenient. Sjølv om buet ikkje kunne reknast som part, måtte staten under alle omstende kunne handle som motpart. Ei eventuell fråsegn frå skifteretten etter tvistemålslova § 401 første ledd andre punktum ville vere utilstrekkeleg til å oppnå reell kontradiksjon i spørsmålet om dokumentinnsyn.

- (22) Vidare er det eit sjølvstendig prinsipp at kreditorane i eit insolvent dødsbo må få kome til orde før det blir teke avgjerder som har noko å seie for buet. Kreditorane i eit slikt bu må ha kjæremålsrett, jf. tvistemålslova § 396, og staten må kunne gi inn aksessorisk kjæremål, jf. tvistemålslova § 399, jf. skiftelova § 22 første ledd.
- (23) Innsynsretten blir ikkje regulert av skiftelova § 19, og problemet er ikkje om Bess Jahre har innsynsrett, men om denne retten kan avgrensast. Innsyn må kunne nektast når det ligg føre svært tungtvegande grunnar, og det ligg føre slike grunnar i denne saka. Lagmannsretten har, ut frå ei vurdering av reelle omsyn og ut frå samanhengen i systemet, gitt uttrykk for på kva vilkår ein loddeigar kan nektast innsyn. Utvalet kan ikkje gi seg inn på ei finsikta overprøving av dei enskilte momenta lagmannsretten har bygd på.
- (24) Det ligg heller ikkje føre nokon saksbehandlingsfeil, og orskurden er ikkje mangelfullt grunngitt, jf. tvistemålslova § 164.
- (25) Staten v/Finansdepartementet og Justisdepartementet har sett fram slik påstand:
- "1. Kjæremålet forkastes.
 2. Staten v/Finansdepartementet og Justisdepartementet tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten og for Høyesteretts kjæremålsutvalg med tillegg av lovens rente fra forfall og til betaling skjer."
- (26) Anders Jahres dødsbo har mellom anna gjort gjeldande at buet har partsstilling for kjæremålsutvalet. Vidare hadde det partsstilling for lagmannsretten. For det første gjorde Bess Jahre buet til motpart. For det andre gjer Bess Jahre gjeldande at ingen andre interessentar skal høyrast i tvistesprøsmålet. Spesielt omsynet til kontradiksjon og omsynet til kreditorane sine økonomiske interesser i utfallet av skiftebehandlinga tilseier at buet skal kunne handle som motpart.
- (27) Vidare har utvalet avgrensa kompetanse, jf. tvistemålslova § 404 første ledd nr. 3, og utvalet kan berre prøve utgangspunktet for rettsbruken hos lagmannsretten. Den konkrete bruk av det unntaket som følgjer av grunngjevinga til lagmannsretten kan utvalet ikkje prøve.
- (28) Ikkje i noko tilfelle er orskurden mangelfullt grunngjeven, jf. tvistemålslova § 164.
- (29) Anders Jahres dødsbo har sett fram slik påstand:
- "1. Kjæremålet forkastes.
 2. Anders Jahres dødsbo tilkjennes sakens omkostninger for lagmannsretten og for Høyesteretts kjæremålsutvalg med tillegg av 12 % rente fra forfall til betaling skjer."
- (30) Høyesteretts kjæremålsutval viser til at hovudspørsmålet i saka er om kjæreparten Bess Jahre som eineloddeigar i Anders Jahres dødsbo har krav på innsyn i dokument som høyrer til dødsbuet. Saka reiser samstundes prosessuelle spørsmål om kven som kan vere motpart, og eventuelt hjelpeintervenient til denne, i ei sak der ein loddeigar krev dokumentinnsyn.
- (31) Utvalet ser først på spørsmålet om kven som kan vere motpart for lagmannsretten. I dette

spørsmålet har kjæremålsutvalet full kompetanse. Spørsmålet om innsyn i dokument vart avgjort i skiftesamling ut frå skifteretten sitt ansvar for å forvalte formuesmassen i buet, og med grunnlag i dei reglane som gjaldt i 1982. Avgjerda er av skifteretten teken ut frå skiftelova § 19. Det går fram av avgjerda frå skiftesamlinga at både advokat Truls Leikvang som representant for Bess Jahre, avdelingsdirektør Peder Berg som representant for Finansdepartementet og bustyrar Even Wahr-Hansen møtte og uttala seg. Ut frå temaet i skiftesamlinga ville det ikkje vere spørsmål om å nekte nokon å uttale seg. Det mogelege avvisingsgrunnlaget er etter dette oppstått etter avgjerda i skifteretten.

- (32) Utvalet går då over til å sjå på Anders Jahres dødsbo si stilling som part. Når dødsbuet kom inn som part, var det fordi kjæreparten, Bess Jahre, førte opp Anders Jahres dødsbo v/Sandefjord skifterett i kjæremålsfråsegna. Som lagmannsretten er inne på i si avgjerd, gav både Bess Jahre og buet seinare uttrykk for at det kunne synest å vere slik at buet ikkje skulle vere motpart. Staten gav uttrykk for same syn, men nyanserte noko for dei tilfella der buet vart gjort til motpart. Utvalet går ikkje nærare inn på dette. Kven som kan vere part, må i alle tilfelle avgjerast ut frå rettsreglane om dette.
- (33) Saka gjeld forvaltning av bumassen og styring av buet, og det er ikkje tale om nokon skiftetvist, jf. skiftelova § 23. Situasjonen ved skiftetvist gir likevel ein viss parallell. Det må leggjast til grunn at buet ikkje kan vere part i ein skiftetvist, jf. Rt. 1993 side 415. Saka gjaldt eit bu der det var oppnemnt bustyrar.
- (34) Kjæremålet gjeld ei sak som gjeld den allmenne styringa av eit dødsbu. Bustyraren har ingen kompetanse ut over skifteretten, jf. skiftelova § 16 (ordlyden frå 1982). På same måte som ved ein skiftetvist vil det vere lite heldig om buet - og med det skifterett og bustyrar - skal vere part i ein tvist som gjeld ei avgjerd teken av skifteretten, sjølv om ein avgrensar vurderinga til å gjelde tilhøvet mellom skifterett og bustyrar. Men det vil også vere lite heldig om ein eller fleire av loddeigarane skal ha det privileget samanlikna med andre arvingar, som ligg i å ha buet på si side. Det vil i mange tilfelle vere ønskjeleg at det er ein motpart i dei tilfella der det blir nytta rettsmiddel mot ei avgjerd, men dette omsynet må takast vare på gjennom tolkinga av andre reglar og ikkje ved å gje buet ei rolle som motpart.
- (35) Skifteretten kan "saksøke og saksøkes på loddeiernes vegne i boets anliggender, når sak anlegges ved en annen domstol", jf. skiftelova § 20 og for bruk av rettsmiddel § 29. Dette gir også ei viss støtte for at skifteretten, eller buet, ikkje kan vere part i ei sak om indre tilhøve i buet som blir behandla av skifteretten sjølv.
- (36) Utvalet er etter dette kome til at kjæremålet ikkje kan fremjast med Anders Jahres dødsbo som motpart. Kjæremålet frå Bess Jahre må derfor avvisast i den grad det rettar seg mot Anders Jahres dødsbo. Kjæremålet kan klart nok likevel stå ved lag. Når dødsbuet slik ikkje kan vere motpart, må kjæremålet då behandlast enten utan motpart eller med staten som motpart. For staten er det då spørsmål om staten si fråsegn om hjelpeintervensjon med tilhøyrande kjæremål kan rettast med heimel i tvistemålslova § 97 til å vere ei fråsegn om kjæremål i kraft av å vere part. Staten retta nemninga slik i prosesskrift av 29. april 2002.
- (37) Den påkjærte avgjerda gjeld forvaltning av bumidlane. Etter skiftelova § 19 er skifteretten då "bundet av loddeiernes beslutning forsåvidt de alle er enige og skifteretten ikke finner at beslutningen strider mot umyndige eller fraværende arvingers eller mot kreditorenes tarv". Det er såleis slik at det skal takast omsyn til kreditor sitt tarv ved vurderinga. Ved insolvente dødsbu vil det nettopp vere slik at det er særleg grunn til å ta omsyn til kreditorane sine interesser. Ut frå eit slikt synspunkt er det også gitt ein regel om at i insolvente dødsbu bør

skifteretten til vanleg kalle kreditorane inn til skiftesamling for prøving av krav, jf. skiftelova § 104 både slik lova var i 1982 og slik lova er no.

- (38) I dette tilfellet er det tale om eit vedtak frå skifteretten som ikkje gjeld prøving av krav, men som gjeld vedtak i eit spørsmål som det er mogeleg kan ha stor innverknad på storleiken på bumassen. Utvalet meiner at det i slike tilfelle vil kunne vere grunn til å tillate at ein kreditor får rett til å handle som part i overprøvinga av vedtaket. Det må i alle fall gjelde når det som her er tale om ein kreditor som representerer ein stor del av krava i buet og det ikkje er nokon loddeigar som er eller kan vere motpart. Ut frå dette meiner kjæremålsutvalet at staten har ei så sterk interesse i å kunne opptre som motpart i saka her at ho må reknast å tilfredsstille dei krava som i så måte må stillast til ein kjæremotpart si tilknytning til saka, jf. tilsvarande synsmåtar om partsstilling i ei sak om opning av konkurs i Rt. 1982 side 1426. Generelt sett er det også ønskeleg at det er motpart i saker av dette slaget. Som framheva i dommen frå 1982 er problemstillinga noko annleis enn i ei vurdering av om det ligg føre rettsleg interesse.
- (39) Etter dette er utvalet kome til at staten i denne saka er i ein posisjon som gjer at staten kan vere kjæremotpart.
- (40) I denne saka melde staten seg i prosesskriv av 15. februar 2002 som hjelpeintervenient for Anders Jahres dødsbo. Spørsmålet er då om det her ville vere høve for staten til å rette sin posisjon frå å vere hjelpeintervenient til å vere kjæremotpart, jf. tvistemålslova § 97.
- (41) Skifteretten gav sin orskurd 27. november 2001. Orskurden vart påkjært av Bess Jahre 27. desember 2001 med Anders Jahres dødsbo som einaste oppførte motpart. Det vart 8. januar 2002 gitt pålegg om tilsvar til dødsbuet med frist 21 dagar etter forkynninga. Advokat Knut Ro melde seg 23. januar 2002 som prosessfullmektig for buet. Han fekk utsett fristen for tilsvar frå 31. januar til 15. februar 2002.
- (42) Ved brev av 24. januar 2002 orienterte skifteretten dei offentlege kreditorane om kjæremålet. I dette brevet heitte det mellom anna:
- "På bakgrunn av at kreditorene i skiftesamling hadde motsatt seg dette dokument-innsynet, må også kreditorene ha anledning til å opptre som parter i kjæremålssaken. Kjæremålet oversendes derfor kreditorene i kopi som vedlegg til dette brevet. Eventuelle prosesskrift må være oss i hende innen 31. januar 2002."
- (43) I denne situasjonen sende så staten prosesskrift med aksessorisk motkjæremål datert 15. februar 2002 der staten v/ Finansdepartementet og Justisdepartementet var ført opp som hjelpeintervenient. Lagmannsretten behandla saka ut frå at staten var hjelpeintervenient, men tok eit hypotetisk standpunkt til rettingsspørsmålet og fann at det her ville vere høve til retting. Kjæremålsutvalet er samd i dette. Bess Jahre førte i kjæremålsfråsegna opp Anders Jahres dødsbo som motpart. Dødsbuet vart også behandla som part av retten ved utsending av pålegg om tilsvar. I denne situasjonen kan ikkje feilen ved at staten i første omgang førte seg opp som hjelpeintervenient seiast å vere forsettleg. Sandefjord skifterett fastsette heller ikkje frist for retting. Feilen vart som nemnt retta av parten sjølv ved prosesskrift 29. april 2002.
- (44) Kjæremålsutvalet legg til grunn at staten har gitt inn motkjæremål i rett tid. Etter det opplyste var tilsvarsfristen utsett til 15. februar 2002.
- (45) I dette tilfellet er det tale om ein feil som skjedde ved behandlinga av kjæremål til lagmannsretten. Kjæremålsutvalet legg likevel under ein viss tvil til grunn at utvalet har høve

til å rette feilen sjølv, i staden for å oppheve lagmannsrettens avgjerd og be om ny avgjerd der. Det er tale om ei sak der lagmannsretten ut frå utvalet si forståing om kven som kan vere part, skulle ha gjennomført retting. Og ikkje minst viktig er det at lagmannsretten sjølv, rett nok under ein hypotetisk føresetnad, har teke standpunkt i rettingsspørsmålet. I ein slik situasjon står det fram som unødvendig formalistisk å sende saka attende til lagmannsretten.

- (46) Kjæremålsutvalet går så over til å sjå på realiteten i saka, som gjeld retten til dokumentinnsyn. I dette spørsmålet har utvalet avgrensa kompetanse, jf. tvistemålslova § 404 første ledd, og utvalet kan berre prøve saksbehandlinga og lovtolkinga.
- (47) Lagmannsretten har lagt til grunn at ein loddeigar sin rett til dokumentinnsyn utanfor skiftetvistar ikkje i seg sjølv følgjer av skiftelova § 19. Kjæremålsutvalet kan ikkje sjå at dette er feil tolking av skiftelova § 19.
- (48) Lagmannsretten har så gått vidare i prøvinga av kravet om framlegging av dokumenta:

"Selv om skifteloven § 19 ikke direkte regulerer spørsmålet om innsyn, følger det av bestemmelsen at skifteretten ved forvaltningen av boets eiendeler må foreta en avveining mellom kreditorenes og loddeierens interesser. En enstemmig beslutning fra loddeierne kan settes til side hvis den strider mot kreditorenes tarv. I et Insolvent dødsbo der gjelden ikke er overtatt av arvingene, ligger den reelle økonomiske interesse i skiftebehandlingen hos kreditorene, og det er derfor naturlig at deres interesser tillegges større relativ vekt ved skifterettens avveining enn i solvente boer. Lagmannsretten er enig med staten i at skifteloven § 19 er uttrykk for et alminnelig prinsipp om avveining mellom loddeierens og kreditorenes interesser ved skifterettens bobehandling. Dette følger av skifterettens oppgave, som er å forvalte avdødes formue og fordele denne til dem som i egenskap av arvinger eller fordringshavere er berettiget til den. Riktignok kan kreditorene oppnå en sterkere innflytelse over behandlingen av et insolvent dødsbo ved å begjære det konkurs, men dette tilsier ikke at skifteretten ellers skal ha plikt til å holde dem på sidelinjen, og at boet nærmest skal identifiseres med loddeieren, slik Bess Jahre gjør gjeldende.

Lagmannsretten finner likevel ikke at en loddeier kan nektes innsyn i boets dokumenter etter en fri avveining av hva kreditorenes tarv tilsier. Loddeierens innflytelse i spørsmål som gjelder bobehandlingen etter skifteloven § 19, kan sies å ha en alminnelig innsynsrett som forutsetning. Det skal derfor etter lagmannsrettens oppfatning svært tungtveiende grunner til for å nekte loddeieren innsyn, og dette kan bare være aktuelt i spesielle unntakstilfeller."

- (49) Her har lagmannsretten bygd opp allmenne prinsipp med utgangspunkt i skiftelova § 19, utan at regelformuleringa er ein følge av tolkinga av denne paragrafen. Det er såleis her tale om eit kjæremål til Høgsteretts kjæremålsutval som gjeld uskriven rett.
- (50) Som utgangspunkt kan dette ikkje prøvast i eit vidare kjæremål. Det er likevel etter praksis klart at også ein del uskrivne rettsreglar kan prøvast i eit vidare kjæremål, sjå Høgsteretts avgjerd i plenumssak i Rt. 2002 side 509 og som eit seinare døme avgjerd i kjæremålsutvalet av 9. april 2003 i sak 2003/394. Utvalet viser til at saka her gjeld spørsmålet om plikt til å leggje fram dokument i eit bu, og at det er spørsmål som har nær likskap med prosessreglar. Ut frå det er utvalet kome til at det må gå inn under tvistemålslova § 404 første ledd nr. 3 å prøve dei prinsippa lagmannsretten har lagt til grunn i vurderinga. Lagmannsretten har lagt til grunn at vurderinga skal skje etter ei avveging der det skal svært tungtvegande grunnar til for

å nekte ein loddeigar innsyn i budokument. Utvalet er kome til at dette er korrekt forståing av rettsreglane. Ut over dette kan ikkje reglane seiast å byggje på grunnleggjande prinsipp og føresetnader som ligg til grunn for prosesslovgivinga, eller på regelsett som det er naturleg å likestille med slik lovgiving.

- (51) Kjæremålet kan etter dette ikkje føre fram med omsyn til realiteten. Det er då ikkje nødvendig for kjæremålsutvalet å gå inn på i kva grad regelen i skiftelova § 27 andre punktum ville avgrense kompetansen ved prøvinga.
- (52) Etter dette må avgjerda i lagmannsretten opphevast så langt Anders Jahres dødsbo er behandla som part, og saka avvisast frå lagmannsretten når det gjeld dødsbuet. Når det gjeld staten v/ Finansdepartementet og Justisdepartementet, må punkt 1 endrast slik at staten blir behandla som part. Kjæremålet til Høgsteretts kjæremålsutval frå Bess Jahre må forkastast når det gjeld realiteten.
- (53) Saka har reist vanskelege og lite avklara prosessuelle spørsmål. Det blir etter dette ikkje tilkjent sakskostnader for Høgsteretts kjæremålsutval. Sakskostnadsavgjerda for lagmannsretten må bli ståande. Sjølv om Anders Jahres dødsbo blir avvist som part, kom buet inn i saka ved at Bess Jahre førte dette opp som part og buet har seinare sjølv gitt uttrykk for sterk tvil om eiga partsstilling.
- (54) Orskurden er samrøystes

S L U T N I N G :

- 1. I høve til staten v/Finansdepartementet og Justisdepartementet blir lagmannsrettens slutning punkt 1 endra slik at motkjæremålet for lagmannsretten blir fremja med staten som part.
- 2. I høve til Anders Jahres dødsbo blir lagmannsrettens orskurd oppheva og kjæremålet over Sandefjord skifteretts orskurd av 27. november 2001 avvist så langt dødsbuet er ført opp som kjæremotpart.
- 3. Elles blir kjæremålet forkasta.
- 4. Sakskostnader blir ikkje tilkjende for Høgsteretts kjæremålsutval.

Karl Arne Utgård
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Sverre Mitsem
(sign.)

Rett utskrift: *Birgitte Jancke Lund*

KOPI

SANDEFJORD SKIFTERETT

gjør vitterlig:

År 1997, den 26. september ble rett satt i rettens lokaler i Sandefjord Tinghus.

Dommer:	Sorenskriver Knut Rønning
Protokollfører:	Dommeren
Sak nummer:	92 - 343 S - ANDERS JAHRES DØDSBO
Til stede:	Dommeren alene
Saken gjelder:	FØRDRINGSPRØVELSE

!!!!

Det ble avsagt slik

k j e n n e l s e :

Anders Jahre døde den 26. februar 1982. Den 6. april 1982 ble hans bo tatt under offentlig skifte etter begjæring fra hans gjenlevende ektefelle, Bess Jahre.

Skifteloven er endret flere ganger etter at det ble åpnet offentlig skifte. Hovedprinsippet er imidlertid at det er reglene slik de lød på dødsfallstidspunktet som skal anvendes i boet. Det vises til lov om endringer i skifteloven av 22. juni 1990 nr. 40 punkt VII nr. 2.

Det ble utferdiget preklusivt proklama etter skiftelovens 12 kapittel. Proklama ble innrykket i Norsk Lysingsblad den 19. april 1982 og den 29. april 1982. Proklamafristen var 6 uker. 6-ukersfristen regnes fra siste kunngjøring, jfr. skiftelovens § 73. Proklamafristen utløp således 10. juni 1982 ifølge rettsbok av 9. september 1982.

Ved proklamafristens utløp var det anmeldt 2 fordringer; en fordring fra Anders Jahres rederi AS og en fordring fra firma Anders Jahre. Begge disse fordringene ble godkjent i skiftesamling den 9. september 1982.

Etter proklamafristens utløp er det foretatt flere anmeldelser av skattekrav. Det følger av skattelovens § 32 siste ledd at proklama som utstedes i boer er uten innflytelse på skattekrav etter skatteloven.

Den 28. juli 1995 mottok skifteretten brev av 26. juli 1995 fra Kosmos AS med overskriften "Krav i Anders Jahres dødsbo". Skifteretten antar at dette er å anse som en fordringsanmeldelse. Det er imidlertid ikke anmeldt noe spesifikt beløp som fordring i boet. Det er imidlertid angitt at saken gjelder utgifter i forbindelse med juridisk assistanse, utlegg i forbindelse med Bess Jahres pensjon og forhold som har tilknytning til ombygging av M/V Japana og certepartier med Aall Group i tilknytning til denne båten.

Fordringsanmeldelsen ble kort behandlet i skiftesamling den 28. august 1995. Det heter i protokollen:

- "1. Brev fra Kosmos av 26.07.95 ble utdelt. Brevet registreres som en fordringsanmeldelse. Prøving finner sted senere dersom det blir midler i boet til dekning av fordringer. Etholm vil søke å få Kosmos til å tallfeste kravet så snart som mulig".

Boet har etter dette ikke hatt midler til fordeling blant kreditorene og saken har derfor ligget på is. Sommeren 1997 var det imidlertid forhandlinger med sikte på forlik mellom boet og Monsengruppen og Aall Foundation. I forhandlingenes slutfase krevet boets motparter at boet måtte garantere at et eventuelt forlik var bindende for boets kreditorer. Det var ikke mulig for boet å gi noen slik garanti, og det kom da opp krav om at fordringshaverne måtte

spesifiseres og inngå som parter i en forliksavtale og frafalle eventuelle krav mot motpartene i forliksavtalen. I denne forbindelse måtte boet opplyse at det var registrert en fordringsanmeldelse fra Kosmos AS.

Forholdet ble behandlet i skiftesamling den 15. juli 1997. I denne skiftesamlingen fremla Per Etholm brev av 26. juni 1997 hvor det fremgikk at hverken Kosmos AS eller Anders Jahre AS ønsket å være part i forliksavtalen. I rettsboken fra skiftesamlingen den 15. juli 1997 fremgår følgende:

"På mandagens skiftesamling vil fordringsprøvelse av den fordring Kosmos AS har anmeldt i boet kunne bli foretatt."

Melding om dette ble formidlet til Kosmos AS ved Per Etholm. Skifteretten sendte også telefax 18. juli 1997 til Kosmos AS ved Morits Skaugen jr. og Nils Gregusson. Det ble der opplyst boet regnet med å foreta prøving av fordringen på skiftesamling den 21. juli 1997.

Den 18. juli 1997 mottok skifteretten telefax fra advokat Nils Gregusson som opplyste at han representerte Kosmos i saken. På vegne av Kosmos protesterte han mot at fordringen skulle prøves på så kort varsel midt i sommerferien og ba om at fordringsprøvelsen ble utsatt til Kosmos hadde hatt anledning til å forberede seg tilfredsstillende. I telefaxen heter det for øvrig:

"AS Kosmos konstaterer at den foreslåtte avtale medfører "hjemføring" av betydelige beløp og at det historisk har foregått en klar sammenblanding mellom "utenlandsmidlene" og AS Kosmos' midler".

Fordringsprøvelse ble igangsatt i skiftesamlingen den 21. juli 1997. Saken ble behandlet på skiftesamling i medhold av skiftelovens § 104, annet ledd. Per Etholm representerte Kosmos AS under skiftesamlingen, men fratrådte etter eget ønske skiftesamlingen da Kosmos' fordring ble prøvet.

På bakgrunn av sterkt arbeidspress i boet hadde advokat Knut Ro fått i oppdrag fra skifteretten å avgi innstilling om hvorvidt fordringen skulle godkjennes.

Det hitsettes fra protokollen fra skiftesamlingen 21. juli 1997:

"..... Even Wahr-Hansen opplyste at forholdene etter hans mening var kompliserte fordi det av dokumentene kunne se ut som om det hadde funnet sted en sammenblanding, først av Jahres midler og Kosmos' midler langt tilbake i tid, og at det på senere tidspunkter kunne ha blitt blandet Kosmos-midler inn i Monsen-systemet. Han hadde imidlertid ikke fått nok tid til å se på saken enda. Dokumentasjonen for boet er foreløpig også fragmentarisk.

Knut Ro ga uttrykk for at Kosmos' fordring kunne avvises fordi den ikke var meldt innen proklamafristens utløp.

De tilstedeværende kreditorer fikk anledning til å uttale seg om fordringen. Fordringsprøvelsen vil i første omgang bli avgrenset til spørsmålet om fordringen kan avvises fordi den ikke er meldt ved proklamafristens utløp. Gjølstad (som representerte staten v/Finansdepartementet) ga uttrykk for at skattekreditorene som utgangspunkt måtte protestere mot fordringen på dette grunnlag, men forbeholdt seg også å protestere på eventuelle andre grunnlag senere.

Kosmos, loddeieren og de øvrige kreditorer fikk deretter en ukes frist for eventuelle skriftlige innlegg vedrørende en eventuell avvisning av denne fordringen.

Etholm kom deretter tilbake og fikk lest opp rettsboken med hensyn til det som hadde skjedd mens han var ute. Han tok protokollatet til underretning. Han syntes den tidsfristen som var satt opp var meget urimelig".

Skifteretten sendte også telefax til advokat Nils Gregusson den 22. juli 1997 ble det opplyst om at Kosmos, loddeieren og boets øvrige kreditorer var gitt en ukes frist for skriftlig innlegg i anledning spørsmålet om fordringen skulle avvises fordi den formelt var meldt etter proklamafristens utløp.

I medhold av skiftelovens § 17 ble loddeieren Bess Jahre bedt om å avgi en eventuell uttalelse vedrørende godkjennelse av fordringen. Bess Jahre avga svar ved advokat Einar Abrahamsen den 23. juli 1997. Det heter her:

"Under henvisning til telefaxekspedisjon av 22. ds. vil jeg på vegne av loddeieren, fru Bess Jahre, gi min fulle tilslutning til at fordringen fra Kosmos AS må avvises. Jeg tiltrer den begrunnelse som er inntatt i advokat Knut Ros telefax til Sandefjord skifterett av 20. d.s."

Advokat Nils Gregusson sendte den 25. juli 1997 telefax til Sandefjord skifterett. Advokat

Gregusson ba i denne telefaksen om forlenget frist for uttalelse. For øvrig er ikke spørsmålet om avvisning av fordringen fordi den er meldt etter proklamafristens utløp kommentert. Telefaksen gir imidlertid en nærmere begrunnelse for at Kosmos AS ikke ønsket å tiltre forliket som part.

I skiftesamling den 28. juli 1997 ble det klart at heller ikke staten var villig til å gå inn i den foreliggende forliksavtalen som part på de vilkår som var fremforhandlet. Det måtte da konstateres at det på det daværende tidspunkt ikke var mulig å få til et forlik. Vedrørende fordringsanmeldelsen fra Kosmos ble det i den anledning protokollert følgende:

"Dersom motpartene nå ikke gir et tilbakespill som gjør at trepartsavtale likevel kan inngås, legger skifteretten til grunn at skifteretten ikke tar standpunkt til anmeldt fordring fra Kosmos før etter 25. august 1997 og vil ta hensyn til alle skriftlige uttalelser som kommer inn innen denne frist under gitte forutsetning".

Den 20. august 1997 mottok skifteretten brev fra advokat Truls Leikvang som opplyste at han nå behandlet saken på vegne av Kosmos AS. Han protesterte mot at fordringen skulle prøves på det nåværende tidspunkt og ga uttrykk for at det ville være mest naturlig at man avventet all fordringsprøvelse og fordeling av eventuelle midler inntil man hadde avsluttet arbeidet med å få innkrevet utenlandsformuen og søksmål mot de involverte. Det heter for øvrig i brevet:

".....jeg viser i denne forbindelse til det samarbeidet som tidligere har vært mellom Kosmos og bobestyreren bl.a. mht. bruk av Kosmos og Anders Jahre AS som kreditor og innsyn i arkiver tilhørende disse selskaper samt at boet kan opptre i Kosmos navn i andre land for å fremme den felles sak. Jeg vil spesielt understreke at jeg finner det uvanlig at boet gjennom bobestyrer avtaler med Kosmos at det skal kunne påberope seg at Kosmos er kreditor i boet samtidig som at boet innad overfor Kosmos bestrider at Kosmos er kreditor i boet. I den utstrekning boet overfor utenlandske domstoler har påberopt at Kosmos er kreditor i boet, vil en eventuell motsatt holdning som nå synes å være inntatt av skifteretten være noe villledende overfor de utenlandske domstolene....."

Kosmos AS ba i brevet om at fordringsprøvelsen ble ytterligere utsatt. Spørsmålet om betydningen av proklamafristens utløp ble imidlertid ikke berørt i brevet fra advokat Leikvang.

Skifteretten har avventet saken i ytterligere vel en måned etter at brevet fra advokat Leikvang innkom. Skifteretten har mottatt et par telefonsamtaler fra advokat Leikvang hvor han har bedt om noen ytterligere opplysninger, men utover dette har skifteretten ikke mottatt ytterligere dokumentasjon eller anførsler fra Kosmos AS' side.

Det er ingen midler i boet til fordeling blant kreditorene. Av hensyn til mulige nye forliksavtaler er det imidlertid av vesentlig betydning å ha oversikt over hvem som er kreditorer i boet. Dessuten bør fremdriften i boet ikke forsinkes unødig. Skifteretten har blitt stående ved at fordringsprøvelsen nå skal gjennomføres som planlagt og at det under enhver omstendighet nå har vært mulig for alle å få tilstrekkelig tid til å komme med innlegg i forbindelse med fordringsprøvelsen i den form prøvingen har vært begrenset til.

Den angjeldende fordringen er bestridt både av den eneste loddeieren og den største kreditoren i boet.

Det følger av skiftelovens § 75 at konsekvensen av oversittelse av proklamafristen er at fordringen faller bort hvis ikke annet er bestemt ved lov. Skifteretten legger til grunn at fordringen ikke ble anmeldt innen proklamafristens utløp og at den derfor er bortfalt. Det er på denne bakgrunn ikke nødvendig å gå nærmere inn på realiteten i fordringen. Det vises til Unneberg: "Arveretten med dødsboskifte" side 456 og til Augdahl: "Skifteloven med kommentarer", annen utgave side 163-164.

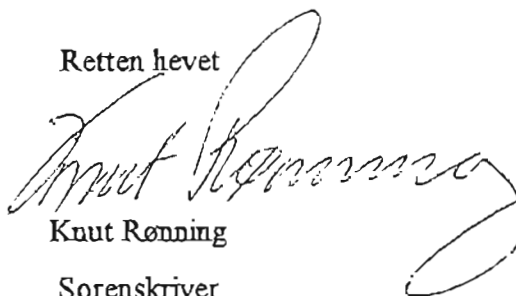
Advokat Even Wahr-Hansen har muntlig benektet at han har gitt seg inn i et avtaleforhold med Kosmos som skulle kunne medføre at virkningen av proklamaet har bortfalt. Skulle dette ha skjedd, har det i tilfelle vært helt uten skifterettens vitende og helt uten at det har vært behandlet på noen skiftesamling. Kosmos AS har ikke fremlagt noen beviser for at det skulle foreligge noen slik avtale. Skifteretten legger dette til grunn og legger også til grunn at den behandling som fant sted i skiftesamlingen den 28. august 1995 ikke avskjærer en avvisning av fordringen på dette grunnlag. Skifteretten legger endelig til grunn at det er uten betydning for saken at det har skjedd skifter i styresammensetningen og ledelsen av Kosmos AS etter at proklamafristen løp ut.

På bakgrunn av at fordringen er bestridt, er skifterettens avgjørelse gitt kjennelses form, jfr skiftelovens § 23 nr 1.

Slutning:

Fordringen avvises.

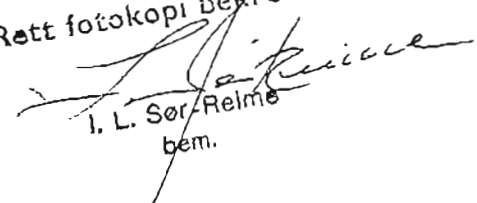
Retten hevet

Knut Rønning
Sorenskriver

Kjennelsen sendes advokat Truls Leikvang til vedtakelse av forkynnelse på vegne av Kosmos AS. Kjennelsen sendes videre til de øvrige kreditorer i boet til underretning, til loddeieren, Bess Jahre, ved advokat Einar Abrahamsen, Sandefjord og til Regjeringsadvokaten ved advokat Urke. Kopi av kjennelsen sendes dessuten til advokat Even Wahr-Hansen, advokat Knut Ro og advokat Sveinung Eliassen, til orientering.

Rett fotokopi bekreftes:

I. L. Sør-Reimo
bem.

LMB04012.n92/lre-13

130

D R A F T

D E C L A R A T I O N

Moritz Skaugen Jr. (the "Undersigned"), the duly elected Member of the Board of Directors and Managing Director of Kosmos AS, a Norwegian company (the "Company"), hereby declares that he possesses full power, authority and legal right to execute and deliver this declaration on behalf of the Company; that this declaration is a valid and binding obligation of the Company;

that Anders Jahre Rederi II, Anders Jahre Rederi III, Anders Jahre Rederi IV and AS Jaris, have been merged with and into the Company and that pursuant to such merger, the Company assumed all rights and obligations pertaining to each merged company, and that this declaration is consequently also on behalf of each merged company;

that on the basis of the decision of Sandefjord District Court (sitting as a probate court) to appoint Mr. Even Wahr-Hansen, a partner in the Norwegian law firm of Bugge, Arentz-Hansen & Rasmussen, P.O. Box 1524 Vika, N-0117 Oslo, Norway, as administrator of the estate of Mr. Anders Jahre ("the Deceased"), Mr. Wahr-Hansen is fully authorized by the Company to seek and obtain any and all information with regard to the assets of the Company and to all arrangements and transactions entered into by the Company provided that such information may serve the purpose of tracing any information or assets relating to the estate of the Deceased; and that

the Company hereby authorizes those individuals and companies or other entities contacted by Mr. Wahr-Hansen to cooperate fully with him and to grant him access to any relevant information they might have.

In witness thereof, the Undersigned has hereunto set his hand as of this ... day of May, 1992.

Kosmos AS

Morits Skaugen Jr.
Managing Director
Member of the Board of Directors

Witnessed by:

+47 23003450

Agder lagmannsrett

gjør vitterlig:

Den 4. november 1999 ble lagmannsrett holdt i Tinghuset, rettsal nr 2, Tønsberg.

Dommere: Førstelagmann Arne Christiansen, formann
Lagdommer Tormod Rafgård
Ekstraord. lagdommer Odvar Rye

Protokollfører: Ekstraordinær lagdommer Odvar Rye

Sak nr 98-00057 A

Ankende part: Kosmos AS
Prosessfullmektig: Advokat Truls Leikvang

Ankemotpart: Anders Jahres dødsbo
Prosessfullmektig: Advokat Knut Ro

Den 5. november fortsatte forhandldlingene.

+47 23003450

2

Den 22. november 1999 ble rett satt på ny på Agder lagmannsretts kontor i Skien for avsigelse av dom med rettens formann til stede. De øvrige dommerne har undertegnet dommen ved sirkulasjon, jfr. tvistemålslovens § 153.

Det ble avsagt slik

dom:

Saken gjelder prøving av en fordring meldt til Sandefjord skifterett av Kosmos AS (heretter Kosmos) mot Anders Jahres dødsbo (boet). Fordringen angår utgifter som Kosmos mente var belastet selskapet urettmessig; herunder utbetaling av pensjon til Jahres enke; Bess Jahre, og utlegg for juridisk bistand til boet. Den omfatter også krav vedrørende "utenlandsformuen" som Jahre antas å ha plassert i en stiftelse på Cayman Island.

Bakgrunnen er at Kosmos ble bestyrt av Anders Jahre og hans disponentselskap til Jahre døde i 1982. Anders Jahres bo ble deretter overtatt av Sandefjord skifterett. Det ble utstedt proklama 06.04.82. Kosmos forble et selvstendig selskap frem til 1996 da det ble overtatt av Eikeland AS, et selskap som kontrolleres av Skaugen-gruppen. Kosmos anmeldte sitt krav til skifteretten 26.07.95.

Den 26.09.97 avsa Sandefjord skifterett kjennelse med slik slutning:

"Fordringen avvises."

Kravet om dekning av utgifter til juridisk assistanse var tidligere meldt av Anders Jahre AS, og godkjent av boet, og berøres ikke av kjennelsen.

Den 28.11.97 ble kjennelsen anket til Agder lagmannsrett av

advokat Truls Leikvang på vegne av Kosmos. I anketilsvar av 22.12.97 nedla advokat Knut Ro påstand om stadfestelse av skifterettens kjennelse. Lagmannsretten besluttet å dele forhandlingene slik at disse i første omgang ble begrenset til å gjelde den ankende parts saksbehandlingsanke og spørsmålet om den anmeldte fordring var prekludert, jfr. tvistemålsloven §§ 379 og 98 annet ledd.

Etter utveksling av prosesskrifter, ble ankesaken først berammet til mars 1999. Pga. sykdomsforfall måtte saken utsettes. Ankeforhandling ble holdt i Tinghuset i Tønsberg 04. og 05.11.99.

For ankende part møtte prosessfullmektigen, advokat Truls Leikvang. Han hadde første dag med seg advokatfullmektig Johan Øverhaug. For ankemotparten møtte advokat Knut Ro som prosessfullmektig. Det ble ført to vitner i saken; dommeren i skifteretten sorenskriver Knut Rønning samt advokat Even Wahr-Hansen som er bestyrer av boet.

Om bakgrunnen for saken forøvrig, om partenes anførsler og påstander for skifteretten samt dennes vurdering av de faktiske og rettslige forhold, vises til skifterettens kjennelse.

Ankende part har prinsipalt anført at det hefter alvorlige saksbehandlingsfeil ved skifterettens kjennelse. Feilene har vært "bestemmende" for slutningen, jfr. tvistemålsloven §§ 384 og 385.

Subsidiært gjøres det gjeldende at det foreligger en avtale eller forståelse mellom boet og Kosmos om at selskapets fordring i boet ikke skal berøres av preskripsjonsfristen.

Den prinsipielle påstand går ut på at saksbehandlingen bryter med det grunnleggende kontradiktoriske prinsipp som vårt

rettssystem bygger på.

Selskapet fikk sommeren 1997 - to år etter at fordringen var meldt - et alt for kort varsel til å dokumentere sitt krav. Til da hadde boet vært ansett som insolvent.

Kosmos hadde derfor ikke prioritert saken og foretatt de nødvendige undersøkelser, da selskapet fredag den 18.07.97 mottok en telefaks fra Sandefjord sorenskriverembete med melding om at fordringen skulle prøves på skiftesamling mandag 21.07.97. Deretter ble det gitt en ukes frist til skriftlige merknader. Kosmos protesterte umiddelbart og innlegg i saken. Selv om fristen senere ble noe forlenget, var dette langt fra tilstrekkelig til å spesifisere og dokumentere kravene på behørig måte. I brev av 20.08.97 ble skifteretten anmodet om å gi varsel dersom den ikke var villig til å revurdere sitt standpunkt. Det neste som skjedde var at skifteretten, uten å gi noen tilbakemelding på anmodningen, avsa kjennelse om avvisning av den fordring som Kosmos hadde meldt.

Fremgangsmåten er særlig alvorlig pga de motiver som synes å ligge bak. Det var åpenbart at skiftedommeren hadde hastverk med å kvitte seg med Kosmos som kreditor. Selskapet var imot inngåelsen av et forlik med utenlandske interesser som på dette tidspunkt ble diskutert av skiftesamlingen.

Skiftedommeren selv ivret for at utkastet til forlik skulle godtas. Det var imidlertid en forutsetning for motparten at alle kreditorer i boet godtok forliket. Kjennelsen fjernet Kosmos som kreditor, og vanskeligheten var ryddet av veien.

Dertil kommer at det kontradiktoriske prinsipp også ble tilsidesatt av skiftedommeren mens han skrev selve kjennelsen. Det fremgår av kjennelsens siste avsnitt at dommeren muntlig hadde kontaktet bobestyrer med spørsmål om "han har gitt seg inn i et avtaleforhold med Kosmos som skulle kunne medføre at virkningen av proklamaet har

bortfalt". Det går videre frem av kjennelsen at bobestyrerens benektelse av at det var inngått en slik avtale, ble godtatt som avgjørende bevis av dommeren, men uten at Kosmos fikk anledning til å stille spørsmål eller imøtegå bobestyreren.

Når skiftedommeren likevel legger bobestyrerens forklaring til grunn for kjennelsen, har denne forklaring vært "bestemmende" for kjennelsen som må oppheves i henhold til tvistemålslovens §§ 384 og 385, jfr. Rt 1996/1098 flg., Rt 1992/1666 flg. og Rt 1991/1524 flg. Det vises også til skifteloven § 24, der en part som berøres av en kjennelse har rett "såvidt mulig" til å uttale seg enten skriftlig eller muntlig. Da kjennelsen ble avsagt var det ikke noe tidspress på skiftedommeren som skulle tilsi at det ikke var "mulig" å innhente uttalelse fra Kosmos slik det er forutsatt i skifteloven.

Under ankeforhandlingen har imidlertid advokat Wahr-Hansen benektet at han har hatt noen samtale med skiftedommeren i det aktuelle tidsrom. Hvis dette er riktig, lider kjennelsen av den svakhet at den bygger på et bevis som ikke foreligger, men som har vært "bestemmende for dens innhold". Resultatet blir det samme; kjennelsen må oppheves i henhold til tvistemålsloven § 384 første ledd, jfr. § 385. Når saksbehandlingen som her, er delt, kan det ikke være anledning til å anvende tvistemålsloven § 388.

Ankende parts annen hovedanførsel om avtalen/forståelsen med boet, har sin bakgrunn i boets arbeide med å få tilbakeført Anders Jahres såkalte "utenlandsformue". Formuen antas å være i størrelsesorden 1,5 milliard kroner og plassert i en stiftelse på Cayman Island. Den kontrolleres av interesser som ikke føler seg forpliktet til å overføre midlene til Norge.

Også Kosmos gjør krav på "utenlandsformuen", og er følgelig interessert i tilbakeføring til selskapet. Dette

+47 23003450

6

"interessefelleskapet" førte til at boet gjennom advokat Even Wahr-Hansen innledet et samarbeide med Kosmos etter at han overtok som bobestyrer i 1990. Han så det som sin fremste oppgave å få tilbakeført midlene, noe som var særdeles vanskelig. Det var nødvendig å få innsyn i forhold rundt et konglomerat av selskaper som har avløst hverandre gjennom transaksjoner som går tilbake til 1939. Jahre var da sterkt involvert i stiftelsen av det Panama registrerte selskap; "Pankos Operating Company S.A." og skipet "Janko" som formuen har sin opprinnelse i.

Kosmos reagerte positivt på Wahr-Hansens forslag om samarbeide. Det var i selskapets interesse at bobestyreren fikk fullt innsyn i de dokumenter som Kosmos hadde, i håp om at en gjensidig utveksling kunne bidra til at midlene ble tilbakeført. Man antok på dette tidspunkt at utenlandsformuen representerte en sammenblanding av midler som delvis tilhørte Kosmos og delvis Anders Jahre.

Som et naturlig ledd i dette samarbeidet inngikk en forståelse med boet om at de fordringer Kosmos mente å ha mot boet, skulle vurderes uavhengig av preklusjonsfristen. Brevet fra Kosmos den skifteretten som fordringsanmeldelse. Bobestyreren ville selvsagt ikke ha hatt noen foranledning til å be Kosmos registrere sin fordring dersom det var klart at den var prekludert 13 år tidligere.

Det må anses som høyst uvanlig at et dødsbo utad gir inntrykk at et bestemt selskap er kreditor i boet, mens det innad bestrider at det samme selskap er kreditor. Kosmos var representert på skiftesamlingene i eget navn eller gjennom datterselskapet Anders Jahre AS. I "affidavit" for utenlandsk rettsinstans vedrørende eiendomsretten til utenlandsformuen, har dessuten bobestyreren oppgitt Kosmos som kreditor sammen med den norske stat. Også i de senere forliksforhandlingene med de interesser som forvaltet utenlandsformuen, ble Kosmos oppgitt som kreditor etter at motparten på Cayman Island

+47 23003450

7

ønsket å sikre seg ved å få samtlige kreditorer til å tiltre et eventuelt forlik for å unngå separate aksjoner senere.

På bakgrunn av ovenstående har ankende part nedlagt følgende påstand:

- "1. Skifterettens kjennelse oppheves og hjemvises til ny behandling.
2. Kosmos AS tilkjennes sakens omkostninger for lagmannsretten."

Ankemosparten har i lagmannsretten i det vesentlige anført:

De eventuelle krav som Kosmos har mot stiftelsen på Cayman Island er ikke tema i ankesaken. Bli midler som Kosmos eier utbetalt til boet, vil Kosmos kunne gjøre gjeldende sitt krav overfor boet i kraft av sin eventuelle eiendomsrett som vil være uberørt av preklusjonen og den foreliggende skiftetvist. Det samme gjelder massekrav mot boet (oppstått etter dødsfallet), herunder erstatningskrav som Kosmos måtte mene å ha med grunnlag i boets disposisjoner.

Derimot er de krav som Kosmos meldte i juli 1995 alle gjenstand for preklusjon. Det er ikke bestridt. Det saken gjelder er derfor begrenset til spørsmålet om det foreligger en vesentlig saksbehandlingsfeil fra skifterettens side, og om det er inngått en avtale om at boet skal se bort fra preskripsjonsfristen.

I utgangspunktet er det klart at kravet om dekning av pensjonsutbetalinger til Bess Jahre i perioden 1982 til 1985, er prekludert. Det spiller i denne forbindelse ingen rolle om utbetalingene til enken fant sted etter Jahres død idet hans mulige forpliktelse er en forpliktelse som faller inn under proklamaet. Det samme må gjelde et eventuelt erstatningskrav som Kosmos måtte ha mot Jahre i forbindelse med ombyggingen av M/V Japana og certepartiet til Kosmos. Hva et slikt krav

består i og hva grunnlaget er, fremsto imidlertid som helt uklart da fordringen ble meldt og er fortsatt helt uklart etter ankeforhandlingen.

Når ankende part har hevdet at preklusjon er avskåret pga en avtale med boet, påhviler det ham å sannsynliggjøre at avtalen foreligger. Det er i denne forbindelse ikke ført noe nytt bevis for lagmannsretten utover vitneprovene fra sorenskriver Rønning og bobestyreren, advokat Wahr-Hansen. Begge vitneprov avviser at det er inngått noen slik avtale.

Det er forøvrig klart at en bobestyrer, både etter den tidligere og nåværende skiftelov, har som oppgave å bistå skifteretten. Han har ingen kompetanse til å godkjenne en fordring på egen hånd. Dette synes helt åpenbart dersom fordringen er prekludert og avvist av loddeier, jfr. brev fra Bess Jahres prosessfullmektig til skifteretten, datert 23.07.97.

Det forhold at fordringen til Kosmos ble registrert av skiftesamlingen i august 1995, er selvsagt ikke det samme som godkjenning. Boet hadde på det tidspunkt ingen midler, og det var dermed ikke aktuelt å prøve fordringen. At Kosmos, eller datterselskapet Anders Jahres rederi AS, var representert på skiftesamlingene, har sin helt naturlige forklaring i at selskapet hadde et tidligere, godkjent krav på dekning av utgifter til juridisk assistanse. Dette kravet er ikke tema i denne sak.

I 1997 da det oppstod en mulighet for et forlik med de parter som var i besittelse av den såkalte utenlandsformuen på Cayman Island, ble det nødvendig å få klarlagt hvem som var boets kreditorer. Prøving av fordringen til Kosmos ble foretatt og preklusjon ble fastslått. Det bestrides forøvrig at bobestyreren har oppgitt Kosmos som godkjent kreditor i boet utover kravet om dekning av juridiske utgifter.

Videre bestrides at det foreligger en saksbehandlingsfeil fra skifterettens side som kan føre til at den avsatte kjennelse er ugyldig. Kosmos har fått rikelig med tid til å begrunne og tallfeste sin eventuelle fordring. Selv om den første frist var kort, ble den senere forlenget uten at nye opplysninger fremkom. Heller ikke under ankeforhandlingen har Kosmos maktet å sannsynliggjøre eller konkretisere sitt krav ytterligere. Det er dermed helt klart at om skiftedommeren opprinnelig hadde gitt ankende part en lengre frist, ville dette ikke spilt noen rolle for selskapets rettslige posisjon.

Endelig er det en feilaktig vinkling når ankende part henviser til en samtale som skiftedommeren skal ha hatt med bobestyrer og anføres at det dermed foreligger et brudd på det kontradiktoriske prinsipp. Samtalen må ses i lys av at Kosmos har gitt uttrykk for at det foreligger en avtale om at boet ikke skal påberope seg preskripsjon. Det må da være helt naturlig at skiftedommeren i denne forbindelse ber om å få bobestyrerens kommentar, jfr. skifteloven § 24.

Under alle omstendigheter er samtalen - hvis den har funnet sted - uten vesentlig betydning. Det fremgår av siste avsnitt at kjennelsen bygger på at "Kosmos AS har ikke fremlagt noen beviser på at det skulle foreligge noen slik avtale."

Endelig anmodes lagmannsretten subsidiært om å ta opp saken til full prøvelse etter tvml. § 388 dersom retten likevel skulle komme frem til at det foreligger en saksbehandlingsfeil som fører til opphevelse.

Prosessøkonomiske hensyn taler da for denne løsning slik at en ny omgang i rettssystemet unngås.

Det ble nedlagt følgende påstand:

"1. Skifterettens kjennelse stadfestes.

2. Kosmos AS dømmes til å betale sakens omkostninger for

lagmannsretten."

Lagmannsretten har kommet til at skifterettens kjennelse må stadfestes.

Når det gjelder saksbehandlingen legger lagmannsretten til grunn at det har funnet sted en samtale forut for kjennelsen mellom skiftedommer og bobestyrer for å få sistnevntes oppfatning om det forelå en avtale eller forståelse slik som påberopt av Kosmos. At skiftedommeren ikke gjorde et notat fra samtalen slik det forutsettes i tvistemålslovens § 119 og sendte dette til ankende part, er en feil. Men lagmannsretten er ikke enig med ankende part i at bobestyrerens benektelse var avgjørende for avvisningen. I den forbindelse vises til kjennelsens siste avsnitt der det går klart frem at avgjørende for skifteretten var at Kosmos ikke hadde fremlagt noe bevis for sin anførsel.

Skiftelovens påbud i § 24 om at den en kjennelse angår, skal ha adgang til å uttale seg, er heller ikke et ubetinget krav. I den foreliggende sak er forholdet at skifteretten forela påstanden om at det forelå en avtale for bobestyreren. At dommeren ikke gikk en "ny runde" og deretter forela bobestyrerens uttalelse for Kosmos er ingen ugyldighetsgrunn, når det synes klart at dette ikke ville kunne vært bestemmende for avgjørelsen.

Etter bevisføringen for lagmannsretten - mer enn to år etter at kjennelsen ble avsagt -, er det fortsatt ikke, slik det vil fremgå nedenfor, ført nye bevis av vesentlig betydning for sakens opplysning. Det legges derfor til grunn at dersom Kosmos sommeren 1997 hadde fått en lengre frist, ville dette vært uten betydning for skifterettens avgjørelse.

Saksbehandlingen rammes ikke av de feil som ifølge tvistemålsloven § 384 annet ledd pkt. 1-6 er av en slik karakter at de skal gis ubetinget virkning, og det følger av

det foranstående at de påberopte sakshandlingsfeil ikke kan tillegges virkning etter samme bestemmelses første ledd. En finner heller ikke at den kritikk som ankende part har rettet mot skiftedommeren, og som indikerer at det kan være tatt utenforliggende hensyn, er tilstrekkelig begrunnet.

Når det gjelder ankende parts anførsel om at det foreligger en avtale eller forståelse mellom Kosmos og boet om at boet ved vurderingen av de krav mot boet som Kosmos har, skal ses bort fra det preklusive proklama, er det ikke kommet frem nye bevis for lagmannsretten som er egnet til å sannsynliggjøre at det foreligger en slik avtale.

I sin vitneforklaring har advokat Wahr-Hansen bekreftet at samarbeidet med Kosmos var til nytte for ham i hans bestrebelser på å avklare forholdene rundt "utenlandsformuen". Men han har bestemt avvist at det var inngått avtale eller forståelse med Kosmos om at boet ikke skulle påberope seg preskripsjon. Wahr-Hansen har i denne forbindelse opplyst at spørsmålet om preskripsjon i det hele tatt ikke var drøftet med representanter for Kosmos. Det er heller ikke ført andre vitner med tilknytning til bobehandlingen eller fremlagt skriftlig materiale til støtte for påstanden om at det forelå en avtale.

Lagmannsretten finner det klart at samarbeidet om utveksling av dokumenter var nyttig ikke bare for boet og bobestyreren, men også i høyeste grad for Kosmos som mener å ha et selvstendig krav på utenlandsformuen. Det synes dermed åpenbart at Kosmos ut fra sine pretensjoner, ville være interessert i samarbeidet, helt uavhengig av om boet ville gjøre gjeldende sitt preklusive proklama eller ikke.

Forøvrig slutter lagmannsretten seg til ankemotpartens anførsler om at det ikke kan trekkes slutninger om en slik avtale på bakgrunn av registreringen av den fordring som Kosmos anmeldte i juli 1995, eller ut fra representasjonen på

skiftesamlingen.

Endelig bemerkes at dødsboet til nå ikke har lyktes i sine bestrebelser på å få tilbake utenlandsformuen som Kosmos mener å være eier av. Heri ligger en konflikt mellom boet og Kosmos som ikke er tvistetema i ankesaken. Kosmos kan fremsette sine krav mot rette vedkommende uavhengig av utfallet i denne sak.

Saksomkostninger.

Anken har ikke ført frem, og ankende part bør etter hovedregelen i tvistemålsloven § 180 første ledd dekke ankemotpartens omkostninger i ankesaken, idet lagmannsretten ikke finner å kunne gjøre unntak fra lovens hovedregel. Advokat Ro har inngitt omkostningsoppgave knyttet til ankesaken på kr 106.006,- hvorav hans salær utgjør kr. 91.000,-. Advokat Leikvang har til dette bemerket at i oppgaven inngår bobestyrers regning på kr. 12.650,- i forbindelse med hans reise til Tønsberg, men dette beløp må kunne faktureres boet. Lagmannsretten finner at boet må kunne kreve nevnte utgifter erstattet på vanlig måte og legger omkostningsoppgaven fra advokat Ro til grunn.

Dommen er enstemmig.

S l u t n i n g :

1. Skifterettens kjennelse stadfestes.
2. Kosmos AS dømmes til innen to uker fra forkynnelsen av denne dom å betale Anders Jahres dødsbo erstatning for saksomkostninger ved lagmannsretten med kr. 106.006,-,
- ethundreogsekstusenogsekskroner -.

Tommy Skjerve *Ann Christensen* *Carsten Rynning*

Rett utskrift
Ann C. Solvén
bem.

-47 23003450
RO, SOMMERNE & CO.

DA - M.N.A.

Denne telefax er kun beregnet for den angitte adressat. Dokumentene kan inneholde taushetsbelagte opplysninger i advokat/klientforhold. Dersom De ikke er rette mottaker av dokumentene, er vi taknemlig om De snarest kan gi beskjed til oss pr. telefon 23 00 34 40. Videre bes De returnere dokumentene pr. post, alternativt makulere disse. Enhver annen disponering av dokumentene, eller opplysningene i disse, (herunder kopiering eller videreformidling), er ikke tillatt.

Knut Ro (H)
Selle Sommerne (H)
Håvard Wiker
Nils Petter Hansson
—
Håkon Ustaheim
Inger Marit Haanel Borch
—
Tina Melheim
Thomas Rygg Hannestad
Erik Sandero

Member of
InterAct Europe EEIG

TELEFAX:

TIL: *BAHR*
ATT: *Ann Merete*
FAX NR: *22 83 07 95*

FRA: *Knut Ro*

FAX NR: 23 00 34 50 TLF: 23 00 34 40

DATO: *29/11* - 1999

ANTALL SIDER INKLUDERT DENNE: *14*

NOTAT

ANDERS JAHRES DØDSBO

Den 10. februar 1998 hadde undertegnede og Peder Berg, møte med advokat Truls Leikvam som representerte AS Kosmos.

Truls Leikvam ga uttrykk for følgende:

1. Kosmos mener at det er tappet penger fra Kosmos og at man derfor har et krav på et andel av den utenlandsformuen som også boet "jakter på".
2. Kosmos hadde frem til sommeren 1997 valgt å "sitte på gjerdet" og se hva som skjedde. Når Kosmos ble avvist som fordringshaver måtte man vurdere andre alternativer.
3. Et alternativ som Kosmos har vurdert er å benytte fordringen som Anders Jahre AS har, til å begjære boet konkurs. (Han nevnte ikke dette som en trussel, men for å fortelle om hvilke vurderinger man hadde gjort). Det er ingenting som tyder på at dette alternativet nå blir valgt.
4. Kosmos mente at det ville være både i boets og Komos' interesse at man slo seg sammen. Det ville være et problem for boet at det var flere som hevdet å ha krav på formuesmassen. Det ville bli lettere, slik Kosmos argumenterer, for boet å vinne frem, når man kan si til dommeren på Caymen Island at deler av formuesmassen tilhører Kosmos og deler tilhørte Anders Jahre. Man har blitt enig om denne fordelingen.
5. Kosmos mente at en allianse med dem ville være fordelaktig for boet, fordi det da blir vanskeligere for motparten å hevde at boet hovedsakelig forfølger et skattekrav.
6. Det ble opplyst at Moris Skaugen har fått henvendelse fra Monsen, med tilbud om å kjøpe den posisjon Kosmos og Anders Jahre AS hadde. Man

kan lett tenke seg grunnen til Monsen for å komme med et slikt tilbud. Forslaget ble avvist fra Skaugens side.

7. Kosmos kunne velge flere mulige skritt dersom man ikke får en avtale med boet.
 - . Man kunne vente til det kommer penger hjem og hevde å ha en andel av dette.
 - . Man kan gå til Caymen Island å melde seg som pretendent. Posisjonen er jo allerede etablert.
8. Kosmos påpekte at det er et faktum, sett fra deres side, at det foreligger en sammenblanding av Kosmos' midler og Anders Jahres midler. Det vil også være en fordel, hevdet Leikvam, for boet, at det ble kjent i markedet at Kosmos og Moris Skaugen har "kastet seg inn i" dette. Moris Skaugen hadde flere nyttige kontakter som sammen med Even Wahr Hansens kontakter, kunne gjøre at det var mulig å få til et forlik.

Kosmos kunne være med å delfinansiere boets videre arbeide.
9. Kosmos har hatt sonderinger med loddeieren Bess Jahre, og man hadde grunn til å tro at det var mulig for Kosmos å få en avtale med loddeieren. En slik avtale vil innholde følgende elementer:
 - 9.1. Kosmos AS kjøper aksjene i Anders Jahres Rederi AS fra boet.
 - 9.2. Kosmos AS selger Midtaas til Bess Jahre og tar et tap på kr. 1-2 mill. i denne forbindelse.
 - 9.3. Kosmos AS vil gi en andel av det man får, jfr. nedenfor, til cnken, slik at enken kan erklære at hun har direkte interesser i at det kommer midler inn til boet/Kosmos AS.

- 9.4. Det vil også være mulig å få en eller annen form for bekreftelse fra enken. Det var vanskelig å si hvor mye hun var villig til å bekrefte. Hun har overfor Øystein Eskeland gitt uttrykk for at hun ikke visste så mye, men det har også vært antydning at hun nok har kunnskaper ut over dette.

På forespørsel fra meg ble det gitt uttrykk for at det neppe var realistisk å få enken til å fortelle alt hun visste, men at boet kunne komme med en "ønskeliste" om hva man følte behov for å få uttalelse om/bekreftet. Hun vil da kunne se på dette og se om det er mulig for henne å etterkomme boets ønsker/behov i så måte. Basert på dette vil hun så kunne utarbeide en erklæring.

10. Kosmos forslår følgende fordeling:

- 10.1. Boet får først beholde de direkte utlegg staten har hatt (ikke bruk av boets midler). Dette ble anslått til ca. US \$ 10 mill. pr. i dag.

- 10.2. Beløp som kommer inn over US \$ 10 mill. fordeles som følger:

- Første US \$ 25 mill. 10% til Kosmos.
- Neste US \$ 20 mill. 15% til Kosmos.
- Neste US \$ 20 mill. 20% til Kosmos.
- Neste US \$ 20 mill. 25% til Kosmos.
- Neste US \$ 20 mill. 30% til Kosmos.

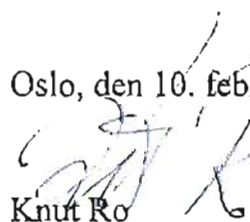
Det kunne også settes et tak på Kosmos' utbetalinger til US \$ 20 mill.

Vi presiserte at vi ikke var i møte for å forhandle, men kun for å lytte til forslaget. Peder Berg ga imidlertid uttrykk for at selve modellen med å få Kosmos med "på laget" og ta deler av kostnadene, ikke var uinteressant, men at de beløp og prosentsatser som kom frem, var for høye.

Truls Leikvam uttalte da at man var forberedt på at disse tallene ville bli dratt i, men at man måtte ha et inntrykk at man var på samme banehalvdel, selv om man ikke var på samme nivå.

Vi lovet å komme tilbake så snart som mulig med reaksjon på utspillet.

Oslo, den 10. februar 1998

Handwritten signature of Knut Ro in blue ink, consisting of a stylized 'K' and 'R' with a flourish.

Knut Ro

Skaugen krever Jahre- millioner

16 år etter Anders Jahres død krever nå Morits Skaugen – gjennom familierederiet Eikland – sin andel av Jahres hemmelige utenlandsformue. Dette kan få dramatiske konsekvenser for rettsakene boet fører, blant annet kravet mot banken Lazard Brothers, Lord Hugo Kindersley og Bjørn Bettum på 1,2 milliarder kroner.

Av Ragnhild Vikør Lunde

Minst tre parter kjemper nå intens om å få kloten i Jahre-pengene. For det første er det Jahre-boet som har arbeidet i mange år for å hente hjem Jahre-pengene fra utlandet.

For det andre er det Monsen-familien, der nå avdøde Thorleif Monsen var en nær medarbeider av Anders Jahre. Monsen skal ha plassert Jahre-penger i en stiftelse i utlandet, og boet kjemper intens for å få kloten i denne formuen.

Kamplysten Skaugen

Nå er det også klart at Morits Skaugen, gjennom familierederiet Eikland, har meldt seg på i klappjakten på Jahre-pengene. Årsaken til Skaugens inntreden er at Kosmos – som først og fremst eide Jahre-skip – er innfusjonert i Skaugen-familiens rederi Eikland.

— Etter vårt syn er det like mange tegn på at formuen har tilhørt Kosmos (les: Eikland) som at den har tilhørt Anders Jahre personlig. Hvis boet når frem med sine krav, så regner vi med at de deler med oss. Hvis vi når frem, så deler vi med boet, sier Morits Skaugen til Finansavisen.

Han understreker at det ikke er inngått noen bindende avtale om fordelingen mellom Jahre-boet og Eikland.

— Er det ikke blåsyd å tro at det er interessert i å dele pengene med dere, en sum som kanskje viser seg å bli mindre enn forventet?

— Vi har blitt beskyldt for mye, men ikke at vi er naive, parerer Morits Skaugen.

Utvexler informasjon

Morits Skaugen forteller at Eikland og boet nå jakter på Jahre-pengene hver for seg, men han vil ikke definere hva Eikland har oppnådd så langt, eller hva de planlegger å få til.

— I forbindelse med jakten på Jahre-formuen har vi hatt en felles avtale med boet om å utveksle informasjon, og boet har hatt representasjonsfullmakt for Eikland i inn- og utland. Det dreier seg om en gjensidig innsynsrett, i og med at fakta i denne saken har vært vanskelig tilgjengelig, påpeker Morits Skaugen.

Han understreker at avtalen om fordelingen av pengene må utformes idet syeblikket man vet mer om hva som kommer ut av jakten.

— Dersom boet, eller vi, kan demonstrere krav på en større andel, så må det legges til grunn, sier han.

Skaugen betegner dialogen med Jahre-boet som god og forretningsmessig.

— I dag er det vanskelig å vi-

te hva som skal fordeles. Om det er mye, lite eller ingenting, påpeker Skaugen, som legger til at utgiftene til jakten har vært store.

— Hvis det blir mindre igjen til boet – eller Eikland – enn det dere håpet, er ikke da viljen til å dele ekstra liten?

— Det får tiden vise. Vi kjører vårt løp, avslutter Skaugen.

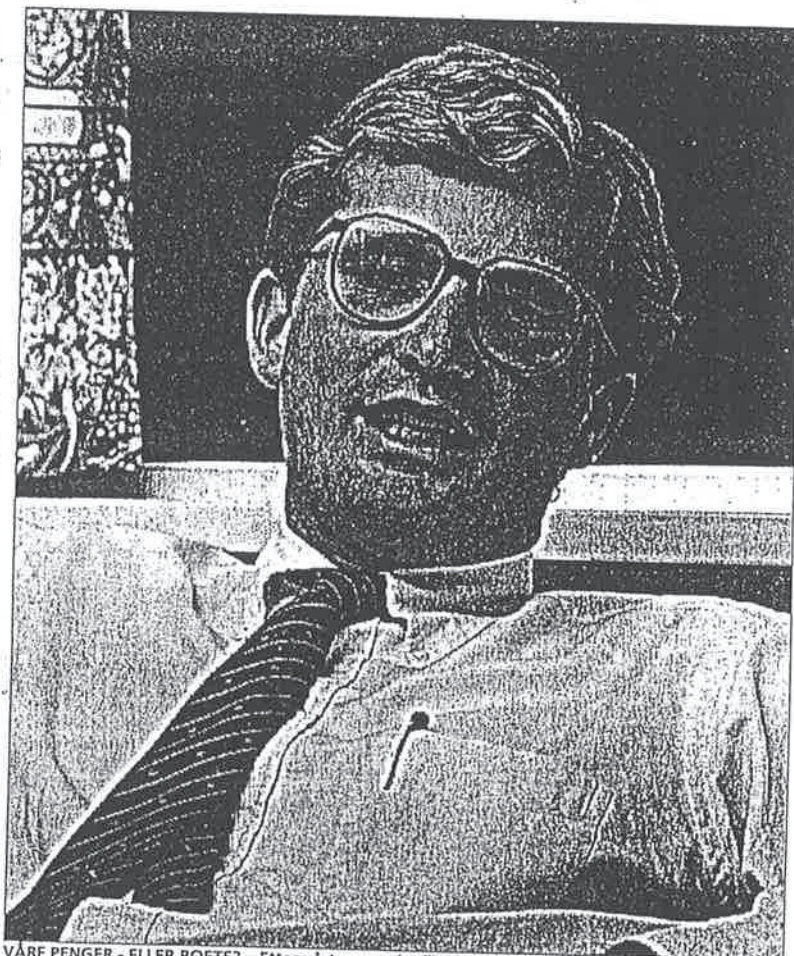
Mulig deling

Etter flere telefoner fikk Finansavisen til slutt tak i en representant for Jahre-boet, den kjente Jahre-jegeren og advokaten Even Wahr-Hansen.

— Er boet innstilt på å inngå en avtale om å dele pengene med rederiet Eikland?

— I den grad boet kommer til at Kosmos (Eikland) var og er reell eier av Jahres utenlandsformue, vil boet vurdere en eventuell delingsavtale, bekrefter Even Wahr-Hansen.

Han er dermed innforstått med at boet kanskje ikke får en eneste krone. Det kan bli resultatet dersom det skulle vise seg at det er Kosmos som er den rettmessige eieren til hele Jahre-formuen. I så fall er boet helt avhengig av Skaugenfamiliens hjertelag....

VÅRE PENER – ELLER BOETS? – Etter vårt syn er det like mange tegn på at formuen har tilhørt Kosmos (les: Eikland) som at den har tilhørt Anders Jahre personlig, sier Morits Skaugen.

Mange vil ha Jahre-formuen

Tidligere har det vakt stor oppsikt at Jahre-jegernes kroninformant, Hank McKinnel, skulle få «sin del» av pengene som Jahre-boet klarte å inndrive. Nå kan Skaugen-familiens Jahre-kamp også gjøre et brutalt innhogg i boets fremtidige jaktbytte.

Jahre-boet har som kjent arbeidet intens for å få Jahres utenlandsformue tilbake til Norge.

De har blant annet gått til sak mot den engelske banken Lazard Brothers, bankens tidligere direktør Lord Hugo Kindersley og Bjørn Bettum, fordi de skal ha deltatt i en intrikat avtale om å beholde kontrollen over Jahre-pengene.

Kravet er på 1,2 milliarder

kroner, og saken skal opp for retten i Norge.

Ferskt varsel

Bettum, Lazard Brothers og Kindersley fikk etter det Finansavisen forstår først vite om rederiet Eiklands krav i sommer, da det ble sendt ut varsel på skatteparadis Cayman Island.

Spørsmålet er om de saksøkte kan forlange en avklaring på hvem som sitter med kravet mot dem, Eikland eller boet, for saken kommer opp for retten i Norge.

— Det er et godt spørsmål. Men nei.... Rettslig sett kan man ikke kreve det i Norge. I andre land, for eksempel England, kunne man ha gjort det, sier en som har inngående kjennskap til Jahre-konfliktene.

Han mener likevel at spørsmålet kan få konsekvenser for fremdriften i denne Jahre-saken.

Samtidig synes han at det er

underlig at Jahre-boet har brukt mesteparten av stevningen på å understreke at pengene tilhørte Anders Jahre.

— Avtalen med Eikland skulle jo nettopp forutsette at eierforholdet er uklart, og at det er meningen å dele pengene, påpeker han.

Viktigere saker

Etter det Finansavisen forstår er det imidlertid andre, vel så interessante konflikter, som Eikland vil ha sin del av utbyttet fra.

Det gjelder blant annet dragkampen mellom familien Monsen og Jahre-boet. Boet hevder at en trust på Cayman Island er ugyldig, og at pengene i stedet skal tilfalle boet.

Nå har de vunnet frem på lagmannsrettsnivå, men dommen er anket til engelsk Høyesterett.

Etter at Eikland kom på baren, er det høyst usikkert hva boet sitter igjen med – hvis det nå skulle vise seg at de vinner frem.

— Men det er ikke gitt at vår deltakelse innebærer at boet får mindre. Tvert imot antar man at man sammen står sterkere mot Monsen-familien, og at pengene i bunn og grunn enten tilhører Eikland (Kosmos) eller Jahre, påpeker daglig leder Morits Skaugen i rederiet.

OSLOs BESTE LOKALER

Kurs/møtelokaler/kick-off

Selskapsavdeling
Grilltetter/brylluper/firmapester

Stor à la carte
10-650 personer
Ring oss!

NAJADEN
RESTAURANT

Bygdøy Tlf. 22 43 81 80
fax 22 56 08 45

KARTBOKEN FOR NÆRINGSLEVET - m/bedriftsreferanser

Kartforlaget - En avdeling i D.N.K.G. AS

E-mail: drngas@online.no - Tlf. 22 83 93 40 - Fax. 22 83 93 40

Forretningsmuligheter? = deleierskap (min 35 %)

Søkes innen salg- og tjenesteytende næring.
Konfidensiell behandling.

Ring Kverneland på
telefon 22 93 33 22.

VEDLEGG 99

Agder Lagmannsrett

Sak nr.

Dok.nr. 33

6. lag 2

LAGMANNSRETTEA

AVTALE

21.03.98

mellom

BESS JAHRE

i det følgende kalt BJ

og

EIKLAND AS

i det følgende kalt Eikland

På bakgrunn av at BJ og Kosmos AS, (heretter kalt Eikland) har begge interesser i Anders Jahres dødsbo, den ene som loddeier og den andre som kreditor og pretendent til den såkalte utenlandsformuen og på bakgrunn av at de er enige om at begge parter er tjent med en samordnet opptreden i boet, har partene inngått følgende avtale:

- 1 BJ og Eikland slår sammen sine interesser i boet og i utenlandsformuen og samarbeider for at begge parter skal tilføres størst mulig midler fra disse interesser.
- 2 Partene er enige om at felles opptreden tjener begge parter. Dette bygger delvis på at det kan være fornuftig at de private interesser forener sine ressurser for å kunne samarbeide med de offentlige interesser for en så kostands effektiv og smidig bobehandling som mulig. BJ aksepterer også at Eikland har større grad av ressurser til å ivareta partenes interesser og at det for å oppnå et best mulig resultat for begge parter er riktig og nødvendig med en felles opptreden av begge parter med en felles representasjon i boets anliggender for begge parter.
- 3 Partene er derfor enige om at advokat Truls Leikvang ("TL") skal representere BJ i boet og ivareta hennes posisjon som loddeier. BJ er innforstått med at Eikland ønsker og skal ha rett til å instruere TL i forbindelse med bobehandlingen slik at BJ og TL får den nødvendige oppbacking for å ivareta hennes og Eiklands interesser. BJ gir ved denne avtales underskrift TL fullmakt til å handle på hennes vegne i alle henseender forbindelse med hennes status som loddeier i Anders Jahres døsbo og gjenlevende ektefelle etter Anders Jahre. Denne fullmakt skal gjelde så lenge bobehandlingen pågår og skal også gjelde dersom bobehandlingen tar andre former, for eksempel som konkursbo, administrasjonsbo eller annen form. I den grad det er nødvendig skal BJ være forpliktet til å utstede de skriftlige fullmakter som det måtte

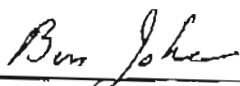
være behov for for at TL skal kunne utøve denne representasjon. Fullmakten skal også gi TL rett til på hennes vegne å innhente opplysninger og eventuell dokumentasjon om Anders Jahres formuesforhold som hun ellers måtte ha rett til som loddeier i boet og gjenlevende ektefelle etter Anders Jahre, samt til å reise søksmål og foreta andre rettergangsskritt på hennes vegne og å inngå forlik i rettstvister som boet måtte ha. BJ skal i forbindelse med innsendelsen av denne avtale undertegne fullmaktserklæring som fremgår av vedlegg 1 til denne avtale.

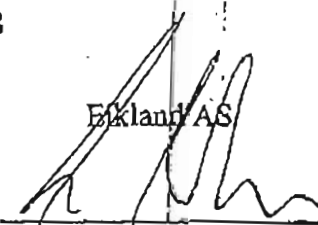
- 4 BJ skal også samtidig med denne avtale som ledd i partenes samordning av interesser for å tilføres mest mulige midler fra partenes felles interesser i boet og i utenlandsformuen undertegne slik erklæring i samsvar med vedlegg 2 til denne avtale som er utarbeidet av partene i fellesskap og som gjelder BJs aktive deltagelse i bobehandlingen gjennom sin representant TL og sitt kjennskap til Continental Trust Corporation S.A, Anders Jahres planer med Continental Foundation og Thorleif Monsens fullmakter som "Settlor" av Continental Foundation.
- 5 I den utstrekning TL er forhindret fra å representere partene i sammenheng med boet, skal hans posisjon og fullmakter overtas av en annen advokat i advokatfirmaet Thommessen Krefting Greve Lund som skal utpekes av Eikland.
- 6 Eikland er innforstått med at advokat Øystein Eskeland ("ØE") skal ivareta BJs interesser i forbindelse med denne avtale og gjennomføringen av den. TL plikter å orientere ØE om forhold av betydning for BJ som oppstår i forbindelse med bobehandlingen.
- 7 Partene er enige om at deres felles netto utkomme fra bosloddet/boet/utenlandsformuen skal deles med 90 % til Eikland og 10 % til BJ uansett hvilke utbetalinger som måtte oppnås og uavhengig av om utbetalingene spesifiseres som boslodd, dekning av krav, andel av utenlandsformuen, erstatningskrav eller annet. Eikland skal i denne forbindelse ha rett til å få utbetalt til seg begge parter andel i boet. Nettobeløpet som skal fordeles er det beløp som måtte være i behold etter at Eikland har fått dekket sine utlegg i forbindelse med bobehandlingen. Som utlegg i denne forbindelse regnes også Eiklands indirekte tap på NOK 2,5 millioner ved salg av Midtåsen til BJ. Eikland skal gi BJ nøyaktig spesifikasjon over utgifter og etter anmodning fra BJ dokumentasjon av disse utgifter.
- 8 Eikland skal utbetale til BJ sin andel av nettolodden av bointeressene snarest mulig etter at Eikland selv har mottatt utbetaling fra boet.

- 9 Eikland innestår for at BJ ikke skal påføres kostnader i forbindelse med bobehandlingen. Eikland vil således dekke alle fortløpende utgifter som måtte følge av felles disposisjoner eller andre disposisjoner, f.eks rettergangsskritt som måtte medfølge de disposisjoner som foretas på hennes eller begges vegne i bobehandlingen. Eikland vil herunder også dekke kostnader i forbindelse med TLs representasjon og ØEs bistand til BJ i forbindelse med gjennomføring og oppfølging av denne avtale.
- 10 BJ forplikter seg til å holde denne avtale konfidensiell. Begge parter skal ha rett til og om nødvendig plikt til å fremlegge avtalen helt eller delvis eller til å avgi erklæringer om dens innhold så langt det finnes påkrevet for å ivareta partenes felles interesser i boet.

Denne avtale er utstedt i to - 2 - eksemplarer, ett til hver av partene.

Oslo, 21/3 1998

Bess Jahre

Eikland AS

ERKLÆRING

- 1 Undertegnede, Bess Jahre, som er enke etter Anders Jahre, er eneste loddeier i Anders Jahres Dødsbo. Som loddeier i boet er jeg eneste berettigede til de midler som blir til overs etter at kravene i boet og boomkostningene er dekket.

Jeg har som loddeier, fra 1991 og frem til høsten 1996, deltatt i bobehandlingen gjennom min daværende advokat, Einar Abrahamsen, som aktivt har deltatt på mine vegne i de aller fleste skiftesamlinger i boet i denne periode. Jeg er kjent med at han, som min representant, i en rekke tilfelle har fått gjennomslag for de synspunkter og standpunkter han har fremholdt på mine vegne, dels i strid med kreditorenes standpunkter. I forbindelse med bobehandlingen har advokat Einar Abrahamsen som min representant bl a:

- a) På skiftesamling 03.05.94 stemt for at boet skulle anlegge søksmål i London mot personer og foretak som hadde vært innblandet i disponeringen av Anders Jahres utenlandsformue tidligere disponert gjennom Panamaselskapet Continental Trust Corporation S.A (heretter CTC)

Blant de saksøkte var blant annet Thorleif Monsens dødsbo (Compass Trust Co. Ltd.), Thorleif Monsens livsarvinger og foretak de kontrollerte, Lazard Brothers & Co. Limited, Robert H. Kindersley, Bridge Trust Co. Ltd., Roberto Aleman og Robert Slatter.

Boet krevde i søksmålet eiendomsretten til de midler som ble forvaltet av "the trustees" i Aall Foundation – Bridge Trust Co. Ltd. og Robert Slatter. Boet reiste også krav mot Thorleif Monsens dødsbo og hans livsarvinger for deres urettmessige tilegnelse av midler som stammet fra Anders Jahres utenlandsformue i CTC;

og

- b) På skiftesamling 05.03.96 stemt for at boet skulle anlegge erstatnings-søksmål i Norge mot Lazard Brothers & Co. Limited, Robert H. Kindersley og Bjørn Bettum, for å få erstattet det tap de har påført boet.

Jeg ønsker nå å delta i bobehandlingen gjennom min representant advokat Truls Leikvang, som skal ivareta mine interesser i boet i enhver henseende.

- 2 Jeg har fått opplyst at Thorleif Monsen har fremstått som formell "Settlor" av Continental Foundation (heretter CF), og at det angivelig var Thorleif Monsen som i 1976 overførte 80% av aksjene i CTC til CF.

Planene om aksjeoverføringen til CF ble presentert for Anders Jahre og meg på et møte i vår bolig 22.10.76, der også Thorleif Monsen, Robert H. Kindersley på vegne av Lazard Brothers & Co. Limited, og Bjørn Bettum deltok. Jeg husker ikke detaljer fra diskusjon i møtet som er referert i en PM 23.10.76, men har ikke grunn til å tvile på at overføring av CTC-aksjer til CF var hovedanliggendet under møtet.

Med mitt kjennskap til Anders Jahre gjennom et langt ekteskap, holder jeg det for utelukket at han på noe tidspunkt mente å gi fra seg sine interesser i CTC til Thorleif Monsen. Thorleif Monsens rolle som "Settlor" av CF og eier av CTC-aksjene, var, så langt jeg har kjennskap til saken, kun av formell art.

Slik jeg kjente Anders Jahre, var han opptatt av å tilgodese norske formål. Fra han i 1953 ga midler til universitetet i Oslo og etablerte "Anders Jahres Fond til Vitenskapens Fremme", var han i de følgende tiår opptatt av å tilgodese et bredt spekter av lokale formål i sin egen region Vestfold fylke, og norske nasjonale formål. Når han på grunnlag av råd fra blant annet Bjørn Bettum og Lazard Brothers & Co. Limited anmodet Thorleif Monsen om å fungere som settlor, må etter min oppfatning hans formål ha vært å få oppbevart CTC-formuen inntil forholdene lå til rette for å føre den til Norge slik det er uttalt i notat av 28 mai 1975 fra Bjørn Bettum til Anders Jahre. Jeg utelukker at Anders Jahre mente å gi fra seg sine interesser i CTC-formuen til "the trustees" i CF.

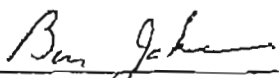
Anders Jahre fikk i sine siste leveår en sterkt svekket helse, og var dessverre ute av stand til å skjøtte sine interesser.

- 3 Jeg har videre fått opplyst at 8.000 aksjer i CTC ble overført til CF i 1976, mens Thorleif Monsen ble stående som formell eier av de resterende 2.000 aksjene i CTC. Jeg har også fått opplyst at han innløste disse aksjene til CF i 1979 og mottok vederlag på USD 14.250.000. Av et notat 28.05.75 fra Bjørn Bettum til Anders Jahre fremgår at planene var å skape en økonomisk reserve for Anders Jahre og meg ved de CTC-aksjene som ikke ble overført til CF i 1976.

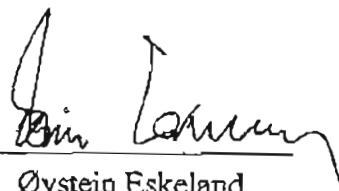
Jeg har ikke, og meg bekjent heller ikke Anders Jahre, på noe tidspunkt mottatt noe av de USD 14.250.000 som Thorleif Monsen fikk utbetalt fra CF i 1979. Hvis Thorleif Monsen har disponert beløpet til fordel for egne interesser som følge av

Anders Jahres svekkede helsetilstand og min uvitenhet, har han grovt misbrukt Anders Jahres tillitsforhold da han oppnevnte ham som sin stråmann i 1976. Med mitt kjennskap til Anders Jahre og mine erindringer om hans forhold til Thorleif Monsen, anser jeg det som utelukket at Anders Jahre noensinne har hatt til hensikt å berike Thorleif Monsen ved å gjøre ham til reell eier av de 2.000 CTC-aksjene.

Sandefjord, den 21. mars 1998

Bess Jahre

Undertegnede, h r advokat Øystein Eskeland, bekrefter at Bess Jahre har undertegnet denne erklæring i mitt nærvær.

Øystein Eskeland

Agder Lagmannsrett

Sak nr.

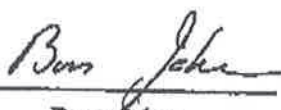
Dok.nr. 95. 6. 1

FULLMAKT

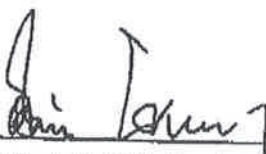
Undertegnede Bess Jahre gir herved advokat Truls Leikvang fullmakt til å opptre på mine vegne i alle sammenhenger i forbindelse med min posisjon som loddeier og mine interesser for øvrig ved behandlingen av boet etter min avdøde ektemann Anders August Jahre.

Fullmakten skal foruten å være en generalfullmakt i forbindelse med bobehandlingen også gjelde alle mulige rettergangsskritt både i Norge og utlandet, og til å inngå forlik eller andre avtaler i eller i anledning av tvister som gjelder mellom dødsboet etter min mann og andre som jeg måtte bli anmodet om å akseptere og/eller tvister mellom meg og andre i tilknytning til bobehandlingen. Fullmakten skal ikke omfatte eventuell tvist mellom meg og Eikland AS.

Sandefjord, den 21. mars 1998

Bess Jahre

Undertegnede, h r advokat Øystein Eskeland, bekrefter at Bess Jahre har undertegnet denne fullmakt i mitt nærvær.

Øystein Eskeland

Thommessen Krefling Greve Lund

Sandefjord skifterett
Postboks 73
3201 SANDEFJORD

Deres ref:

Vår ref: trle - 83lb081a.dob

Oslo, 26 mars 1998

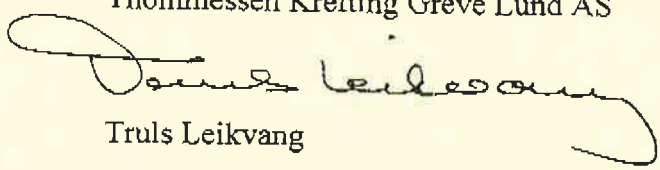
ANDERS JAHRES DØDSBO - BESS JAHRE

Jeg tilskriver Dem for å underrette om at undertegnede har overtatt fra advokat Øystein Eskeland oppgaven med å ivareta interessene til boets loddeier, fru Bess Jahre, i forbindelse med behandling av boet etter hennes avdøde mann Anders Jahre.

På denne bakgrunn tillater jeg meg å be om at all korrespondanse og alle henvendelser til loddeier vedrørende bobehandlingen skjer til undertegnede.

Med vennlig hilsen

Thommessen Krefling Greve Lund AS

Truls Leikvang

cc: Fru Bess Jahre
Bobestyrer advokat Even Wahr-Hansen
Advokat Øystein Eskeland

Gunnar Green (II)
Håkon Løchen (II)
Jan Einar Greve (H)
Gunnar Thommessen (H)
Øystein Eskeland (H)
Bent Ødegård (H)
Erik Samuelson (II)
Pål W. Lorentzen (H)
Carsten Rickels (H)
Finn E. Engelsen (H)
Christian Brønsgaard (II)
Sverre E. Koch (II)
Stephen Knudtzon (H)
Dagfinn Heradstveit
Endre Grande (H)
Truls Leikvang (H)
Jørgen Lund
Carl Erik Krefling (H)
Børn Jacob Petersen (H)
Olav Vikøren
Kim Dahmussen
Kristine Schei (H)
Henning Naas
Arne Ringnes
Olav Haugland
Rune Solberg
Gerhard Holm
Berit Stokke
Kjersti Ringdal
Hans Olav Lindal (H)
Erik Nygaard
Morten Fjermestad
Per Kaare Nerdrum
Kai Thøgersen
Hans Carsten Arnesen
Siri Teigum
Svein Aage Valen

Resident partner London:
Knut Høgne Engedal

Faste advokater:
Stein Fagerhaug
Henrik Nygaard
Jens A. Jacobsen
Eivind J. Væsterhjem
Anna Elisabeth Nordbø
Christian Ditlev-Simonsen
Christian Müller
Vidar Haugård
Gunnar Martinsen

M.N.A.

Thommessen Krefting Greve Lund

Sandefjord skifterett

Attn: sorenskriver Knut Rønning

Postboks 73

3201 SANDEFJORD

Deres ref:

Vår ref: trle - 7otl000a.dob

Ansvarlig advokat: trle

Oslo, 16 oktober 1997

ANDERS JAHRES DØDSBO

Jeg har mottatt skifterettens kjennelse om avvisning av fordringsanmeldelse av 26. juli 1995 fra Kosmos AS. Det er enda ikke tatt standpunkt til spørsmålet om anke av kjennelsen. I tilfelle Kosmos AS beslutter å anke kjennelsen, vil anke bli innlevert innen utløpet av ankefristen. Jeg legger til grunn at ankefristen for kjennelsen er to måneder fra forkynnelse. Jeg tillater meg å be om underretning dersom skifteretten skulle være av en annen oppfatning.

Fordringen som skifteretten nå har avvist knytter seg til et krav mot Anders Jahre, som boet ikraft av kjennelsen nå mener er bortfalt som følge av det preklusive proklama som er utstedt av boet. Som det fremgår av mitt brev av 20. august påvirker det preklusive proklama ikke den rett som Kosmos har til utenlandsformuen.

Ifølge det som Kosmos har fått opplyst av bobestyrer, advokat Even Wahr-Hansen, foreligger det klare indikasjoner om sammenblanding av midler tilhørende Kosmos AS og midler tilhørende Anders Jahre i utenlandsformuen. Denne sammenblanding pågikk helt frem til 80- årene. I den utstrekning hele eller deler av utenlandsformuen blir returnert til Norge, vil derfor deler av denne tilhøre Kosmos AS. Hvor stor del av formuen som må antas å tilhøre Kosmos AS har det pr. dags dato ikke vært mulig å få

Gunnar Greve (H)
Håkon Løchen (H)
Jan Einar Greve (H)
Gunnar Thommessen (H)
Øystein Eskeland (H)
Bent Ødegård (H)
Erik Samuelsen (H)
Pål W. Lorentzen (H)
Carsten Rieckes (H)
Pinn E. Engzelius (H)
Christian Bruusgaard (H)
Sverre E. Koch (H)
Stephen Knudtzon (H)
Dagfinn Heradstveit
Endre Grande (H)
Truls Leikvang (H)
Jørgen Lund
Carl Erik Krefting (H)
Bernt Jacob Pettersen (H)
Olav Vikoren
Kim Dohrowen
Kristine Schei (H)
Henning Naas
Aune Ringnes
Olav Haugland
Rune Solberg
Gerhard Holm
Berit Stokke
Kjersti Ringdal
Hans Olav Lindal (H)
Erik Nygaard
Morten Fjærness
Per Kaare Nerdum
Kai Thøgersen
Hans Cappelen Aanesen
Siv Tølgum
Svein Aage Valen

Faste advokater:
Stein Fagerhaug
Henrik Nygaard
Jens A. Jacobsen
Eivind J. Vesterhjør
Anna Elisabeth Nordbo
Christian Ditlev-Simonsen

M.N.A.

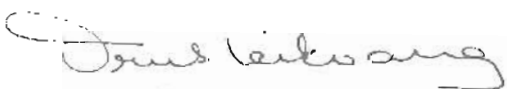
klarlagt. Det er på det rene at det dreier seg om betydelige beløp. På bakgrunn av Kosmos AS er eier av deler av utenlandsformuen, vil boet ikke ha rett til å disponere over noe av denne utenlandsformue før det foreligger avklaring med Kosmos om fordelingen av denne utenlandsformue.

Jeg finner det ikke nødvendig å komme nærmere inn på de forskjellige grunnlag for fordelingen av utenlandsformuen mellom boet og Kosmos AS på det nåværende tidspunkt. Det er for øvrig på det rene at boet nå sitter på svært meget av den informasjon og dokumentasjon som vil være nødvendig for å få denne avklaring. Denne dokumentasjon er bl. a. innhentet med samtykke fra Kosmos AS mot at Kosmos AS får innsyn i boets dokumenter. Jeg vil derfor ved passende anledning ta kontakt med bobestyreren om å få utlån av boets dokumenter. Jeg legger til grunn at skifteretten er inneforstått med dette.

Avslutningsvis vil jeg be om å få opplyst når boet antas å foreta prøving av fordringen fra staten, fylkeskommunen og kommunen (skattekravet). Jeg minner om at det er vår oppfatning at det i den utstrekning Anders Jahre foretok ulovlig tilegnelse av midler fra Kosmos AS og andre selskaper innenfor Kosmos Gruppen, utgjør dette ikke skattepliktig inntekt. Etterligningsvedtaket bygger på at hele den påviste utenlandsformuen tilhørte Anders Jahre, noe som etter Kosmos Gruppen oppfatning ikke er riktig. Dette vil jeg for øvrig også komme tilbake til i forbindelse med fordringsprøvelsen av skattekravet.

Med vennlig hilsen

Thommessen Krefting Greve Lund AS

Truls Leikvang

advokat Even Wahr-Hansen

SANDEFJORD SORENSKRIVEREMBETE

Sandarveien 1, Postboks 73, 3201 Sandefjord

Telefon 33484800 - Telefaks 33484888 - Bankgiro 2490.06.00093 - Postgiro 0809 5049150

Advokat Truls Leikvang
Advokatfirmaet Thommessen Krefting Greve Lund
Postboks 1484 Vika

0116 OSLO

Sandefjord 22. oktober 1997

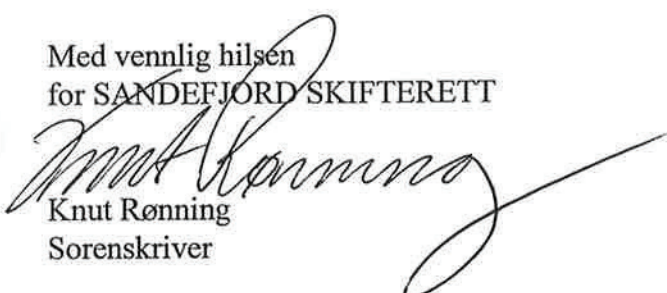
KOP!

ANDERS JAHRES DØDSBO

Det vises til Deres brev av 16. oktober 1997.

I brevet ber De om å få opplyst når boet antas å prøve fordringer fra staten, fylkeskommune og kommunen (skattekravet). Slik undertegnede oppfatter situasjonen, er skattekravet prøvet allerede for mange år siden. I forbindelse med prøvingen er det imidlertid ikke tatt standpunkt i hvilken utstrekning kravet er fortrinnsberettiget eller eventuelt etterprioritert. Dette må en komme tilbake til på et senere tidspunkt. I hvilken utstrekning Kosmos kan få opplysninger om dette avhenger av om Kosmos har en rettslig interesse i saken.

Med vennlig hilsen
for SANDEFJORD SKIFTERETT

Knut Rønning
Sorenskriver

R E T T S B O K

F O R

S A N D E F J O R D S K I F T E R E T T

År 1992, den 10. november ble rett satt i rettens lokale i Sandarveien 1 i Sandefjord.

Administrator: Sorenskriver Knut Rønning.

Protokollfører: Dfm. Vegard M. Lund med alm.fullm. 19.11.91.

Til behandling: Bo nr. 92 - 343 S.
Avdøde Anders August Jahre og
gjenlevende ektefelle Bess Jahres
fellesbo av Sandefjord.

Til stede: Bess Jahres advokat Einar Abrahamsen,
Sandefjord.
Bobestyrer advokat Even Wahr-Hansen,
Oslo.
Staten ved advokat Morten Søvik og
Stig Tufte-Johnsen.
Sandefjord kommune ved Rådmann
Geir Ustgård.
Konsulent Odd Manvik ved Sorenskriver-
embetet.

Det fremkom ingen innsigelser mot rettens sammensetning.

utpanting den 7. september 1990 har tatt pant for bl.a. restskatt for 1982 med kr. 1.260.129,-.

Såvidt skifteretten kan se er ikke dette kravet anmeldt som fordring i boet. Eventuell etteranmeldelse vil bli prøvet på vanlig måte. Kopi av etteranmeldelsen sendes fra kommunen direkte til advokat Abrahamsen.

Skiftesamlingen anmoder bobestyreren om å gjennomgå anmeldte fordringer for å bringe på det rene om det foreligger fordringer som ikke er prøvet.

Advokat Wahr-Hansen fikk ordet for å gjøre rede for bobehandlingen.

Etter at bobestyreren hadde gitt en generell redegjørelse forlot Sorenskriveren møtet for å unngå inhabilitet i skattesaken.

Dommerfullmektig Vegard M. Lund overtok administrasjonen av skiftesamlingen. Også konsulent Manvik forlot skiftesamlingen. Bobestyreren ble gitt ordet for å innlede om den spesielle del av sin redegjørelse. Det var anledning til å stille spørsmål.

Etter bobestyreren spesielle redegjørelse ankom sorenskriver Rønning skiftesamlingen og overtok igjen administrasjonen av denne.

Vedrørende spørsmål om anvendelse av midler til videre undersøkelser i utlandet, anbefalte bobestyreren at han fikk

fullmakt til å anvende et beløp på ca. 2.000.000,- kroner for resten av 1992 og ytterligere 1,5 millioner kroner for 1993.

Bobestyreren opplyste forøvrig at det i perioden fra januar 1991 og til utgangen av oktober 1992 er benyttet ca. 3,8 millioner kroner.

Advokat Abrahamsen opplyste pva. sin klient at han støttet bobestyrerens anbefaling.

Statens og kommunens representanter ønsket betenkningstid. Ny skiftesamling ble berammet til onsdag 25. november d.å. kl. 11.15 i rettens lokaler.

Vedrørende boets dokumentmateriale:

Bobestyreren ønsker å medvirke til at dokumener boet måtte ha, som måtte være av betydning for skattesaken, blir fremlagt. Han tok imidlertid forbehold om selv å definere tidspunktet for fremleggelsen under henvisning til evt. skadevirkninger fremleggelsen kan få for boarbeidet. Oppstår det tvil på dette punkt, vil bobestyreren ta kontakt med skifteretten. Bobestyreren mener at han pr. i dag ikke har dokumenter som kan være av betydning som bevis i skattesaken.

Advokat Tufte-Johnsen tok pva. Staten forbehold om å motsette seg fremleggelse av dokumenter som ikke er fremlagt under den administrative ligningsbehandlingen.

Det er enighet om at at bobestyreren mottar kopi av evt. utdrag og andre dokumenter i skattesaken for å konferere mot sine dokumenter.

THOMMESSEN KREFTING GREVE LUND

Anders Jahres dødsbo
v/advokat Even Wahr-Hansen
Postboks 1524 Vik
0117 OSLO

Sendes også pr telefaks 22 83 07 95

Vår ref: trle - 8dd087a.dob
Ansvarlig advokat: Truls Leikvang
Antall sider: 2

Oslo, 18 desember 1998

ANDERS JAHRES DØDSBO

I forbindelse med samarbeide mellom de »ikke offentlige» interesser i Anders Jahres dødsbo, er det foretatt et meget omfattende arbeide å få klarlagt det reelle eierforhold til de midler som lå i Pankos/Continental Trust Company Inc. Dette arbeide er De løpende gjort kjent med og vi takker for Deres medvirkning i en del av dette arbeide..

Det foreligger etter vår oppfatning nå klare bevis for at Kosmos var og derfor at Eikland er eier av disse midler. Anders Jahres dødsbo har i flere år vært i besittelse av disse bevis. Disse bevis burde etter min oppfatning vært tatt hensyn til og bli ført til at skattesaken ble søkt gjenopptatt og undergitt rettslig prøving for Boets regning. Istedenfor har man satt igang en rettslig prosess i inn- og utland som bygger på en antagelse om at Anders Jahre var eier av midlene, noe som har underbygget ligningen fremfor å reise spørsmål ved den. De rettslige aksjoner som boet har ført har for det første ført til at de betydelige midler som var i boet da det ble åpnet er blitt brukt opp. For det annet er boet pådratt en betydelig gjeld til det offentlige som følge av at det offentlige senere har finansiert disse aksjoner etter at boets opprinnelige midler var brukt opp. Disse midler tilhører i realitetene boets loddeier, fru Bess Jahre.

På basis av de opplysninger som nå foreligger, og som Boet i realiteten har hatt i en årrekke, er det all grunn til å reise spørsmål om det har vært en riktig strategi å bruke opp boets midler på disse aksjoner. Det offentliges finansiering av de rettslige aksjoner bygger på et etter vår oppfatning uholdbart skattekrav og derfor på sviktende premisser.

Situasjonen er nå at det foreligger relativt sett betydelige midler i boet. Riktignok er gjelden til det offentlige større enn disse midler, men det er all grunn til å reise spørsmål om denne gjeld er reell. Det må også være all grunn til å reise spørsmål om staten kan opprettholde sitt skattekrav når det så klart dokumenteres at skattekravet bygger på et sviktende faktisk grunnlag. Med de midler som er i boet og med andre krav mot Anders Jahre som klart er mindre enn verdiene i boet, må det være grunn til å vurdere om ikke det riktige er å avvikle de pågående rettssaker og heller konsentrere seg om å få det offentlige til å frafalle sitt krav mot boet og frafalle skattekravet. En slik strategi vil være riktig for interessene i boet utenom staten og skattekreditor.

På bakgrunn av den betydelige posisjon som staten og skattekreditor har i boet er det vanskelig å se hvordan man kan få en fordomsfri drøftelse av disse spørsmål i skiftesamling. Det bør derfor foretas en slik fordomsfri drøftelse av den videre strategi i boet uten at man trekker inn det offentlige. Dette bør ikke skje i det skjulte, men med statens kunnskap. Det er klart at det offentlige har sin legitime posisjon i skiftesamling, men som bobestyrer plikter De å opptre nøytralt i forhold til alle interesser i Boet. Dersom en fordomsfri drøftelse av strategien i Boet skulle føre til at det er riktig å avvikle de pågående rettssaker, vil det være riktig å fremme forslag om dette for drøftelse i skiftesamling. Dersom det skulle oppstå uenighet mellom representantene for skattekreditor og de øvrige interesser i Boet, vil skifteretten måtte ta standpunkt til uenigheten i medhold av skiftelovens § 19. I denne forbindelse vil en oppbudsbegjæring fra Boets side også kunne være en riktig løsning.

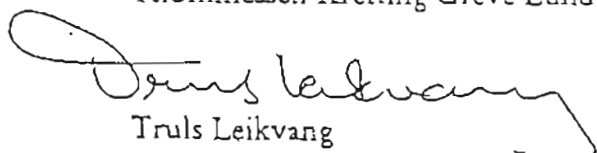
På bakgrunn av ovenstående tillater jeg meg å be om at De som Bobestyrer tar kontakt med undertegnede for å avtale et møte i saken.

Jeg ber på dette tidspunkt om at denne henvendelse forblir konfidensiell mellom oss til vi har drøftet problemstillingene i et slikt møte.

Jeg hører gjerne fra Dem snarest mulig.

Med vennlig hilsen

Thommessen Krefting Greve Lund AS

Truls Leikvang

THOMMESSEN KREFTING GREVE LUND

Anders Jahres dødsbo
v/Even Wahr-Hansen
Postboks 1524 Vikta
0117 OSLO

Vår ref: trle - 91ah084a.dob

Oslo, 21 januar 1999

ANDERS JAHRES DØDSBO

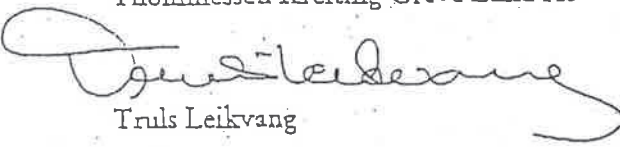
Jeg henviser til mitt brev av 18 desember 1998 vedrørende situasjonen i Anders Jahres dødsbo samt senere samtaler.

På bakgrunn av at det fra boet nå ikke synes å være noen interesse for et samarbeid med Kosmos, har vi overveiet om brevet skal sendes offisielt slik som anmodet fra din side eller om brevet skal tilbakekalles.

Vi er av den oppfatning at det for boet vil være ødeleggende å få en diskusjon nå mellom de enkelte interessenter i boet. Det er for tiden i vår interesse ikke riktig å svekke boet på denne måten. Vi vil selvsagt forbeholdes oss retten til å ta opp dette spørsmålet i brevet på et senere tidspunkt. For tiden er dette ikke modent og vi ber om at du sender brevet tilbake.

Med vennlig hilsen

Thommessen Krefting Greve Lund AS

Truls Leikvang

THOMMESSEN KREFTING GREVE LUND

Sandefjord skifterett
v/skiftedommer, sorenskriver Knut Rønning
Boks 773
3201 SANDEFJORD

Vår ref: trle - 911b078a.dob

Oslo, 23 januar 1999

ANDERS JAHRES DØDSBO - SKATTEKRAVET

Jeg tilskriver Dem på vegne av Bess Jahre.

Bess Jahre er nå kjent med det materiale som foreligger som viser at det er Kosmos som eide (og fortsatt eier) utenlandsformuen som lå i CTC.

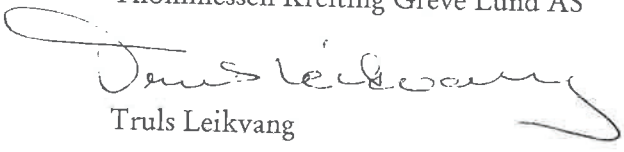
På bakgrunn av denne informasjon må det være riktig å trekke konklusjon om at Riksskattenemndas vedtak om etterligning av Anders Jahre fra 1990 er uriktig, idet den i beste fall bygger på et ufullstendig faktisk grunnlag.

På bakgrunn av at skifteretten har et selvstendig ansvar for å ivareta interessene til loddeier (og de øvrige kreditorer i boet), ber jeg om at skifteretten tar opp til vurdering spørsmålet om hvordan man skal få gjennomført en reell prøving av etterligningen og skattekravet basert på de faktiske opplysninger som nå foreligger.

Jeg ber også om at spørsmålet om å prøve ligningen tas opp som eget punkt på agendaen for neste skiftesamling.

Med vennlig hilsen

Thommessen Krefting Greve Lund AS

Truls Leikvang

cc: Bobestyrer, advokat Even Wahr-Hansen

067

THOMMESSEN KREFTING GREVE LUND

Anders Jahres dødsbo
v/advokat Even Wahr-Hansen
Postboks 1524 Vika
0117 OSLO

Vår ref: TRLE - 96LB021A.DOB

Oslo, 7 juni 1999

FORLIKSRAÐSBEHANDLING - BULLS TANKREDERI AS - ANDERS JAHRES
FORHOLD

Jeg har mottatt utskrift av protokoll for forhandlingene i Sandefjord forliksråd den 30 april 1999 i anledning Eiklands forliksklage mot Anders Jahres dødsbo, Anders Jahres Rederi AS og Forrester Holding Limited.

Det fremgår av protokollen at Anders Jahres dødsbo ønsket protokollert at det forhold at Kosmos hevder at dette selskap er eier av CTC innebærer at Kosmos samtidig hevder at Anders Jahre har underslått meget betydelige beløp fra Kosmos' aksjonærer og at Anders Jahres dødsbo "med Bess Jahre som loddeier reagerer på denne stemplingen av Anders Jahre som en gemen kjeltring".

På vegne av Eikland vil jeg meget sterkt ta avstand fra boets påstand om at Kosmos hevder at Anders Jahre urettmessig har tilegnet seg disse midler fra Kosmos' aksjonærer. Det er tvert imot stikk motsatt. Det er også overraskende at boet nå tilsynelatende viser slik "omtanke" for Anders Jahres eftermæle.

Det fremgår av det notat som er vedlagt forliksklagen at Kosmos har påvist at midlene tilhørte Kosmos. Det påpekes videre at Anders Jahres dødsbo, som hevder at Anders Jahre hadde tilegnet seg disse midler, ikke har påvist noe som helst grunnlag for at Anders Jahre skulle ha blitt eier av de midler som lå i CTC og at Kosmos derfor mener at Kosmos fortsatt er eier av midlene. Det fremgår videre i vedlegget til forliksklagen at Anders Jahre som disponert for Kosmos hadde rett til å råde over midlene, men at han selv aldri har hevdet at han var eier av CTC.

Kosmos beskylder således ikke Anders Jahre for å ha underslått midlene. Han har alltid bestridt at han eide disse midlene. Han har for øvrig åpenbart tilført CTC midler i begynnelsen av 1950-årene.

De relativt små private uttak som ble gjort for å vedlikeholde Ousbyholm og annet burde muligens vært dokumentert bedre med styrebehandling mm. Det er imidlertid for øvrig på det rene at Ousbyholm ble benyttet i representasjonsøyemed for Kosmos, uten at Kosmos er belastet noe for dette. Kosmos har aldri rettet noen ønske om å bli tilbakeført de midler som Kosmos som hovedselskapet innenfor Anders Jahre gruppen har blitt belastet, idet selskapet med rimelighet burde bære noen kostnader knyttet til driften av f.eks. Ousbyholm.

Det er for øvrig vårt standpunkt at det først var etter at Anders Jahres helse forverret seg dramatisk at Anders Jahre, og derfor Kosmos, mistet kontrollen over CTC og derfor midlene. Det forhold at Kosmos nå står i fare for å miste de midler som tilhører det, skyldes ikke Anders Jahre aktiviteter mens han var i god helse. Kosmos er således av den oppfatning at Anders Jahre ikke personlig har underslått disse midler fra Kosmos.

Det er uklart hva som boet sikter til når det hevdes at Anders Jahre tilgodeså formål uten noen som helst tilknytning til Kosmos' virksomhet med flere titalls millioner. Dersom det siktes til råchusgaven pekes det på i vedlegget til forliksklagen at Anders Jahre aldri har hevdet at gaven kom fra ham. Dersom det skulle siktes til at 20 pst av CTC skulle forbeholdes fru Bess Jahre, vil jeg peke på at Anders Jahre personlig og med andre enheter han kontrollerte, var ca 20 pst aksjonær i Kosmos på dette tidspunkt. For øvrig har fru Bess Jahre hittil ikke fått noe av disse midler. Antydningen om disponering av flere titalls millioner i strid med Kosmos' interesser må derfor stå for boets egen regning.

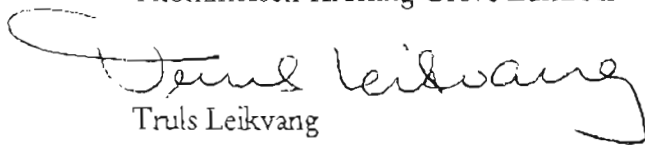
Boet hevder at Anders Jahre uten noe rettslig grunnlag skulle ha blitt eier av midler som helt åpenbart stammer fra Kosmos. Boet påberoper ikke noe rettslig grunnlag for dette uten å vise til at han disponerte midlene. Dette innebærer at det er boet og ikke Kosmos som hevder at Anders Jahre har underslått midler fra Kosmos' aksjonærer. I tillegg har boet gjennom sin beslutning om å ikke angripe ligningen av Anders Jahre akseptert ligningsmyndighetenes påstand om at Anders Jahre har unndratt betydelige skattebeløp. Dette følger av det faktum at det er skattemyndighetene selv som styrer boets beslutninger. Dette har ført til at de flerfoldige millioner som boet opprinnelig hadde og som egentlig tilhørte enearvingen fru Bess Jahre, er blitt benyttet til å ettersøke midler som tilhører Kosmos for å innkreve et skattekrav som bygger på en uriktig ligning.

Som jeg tidligere har påpekt, burde nå boet nå konsentrere seg om å få prøvet riktigheten av ligningen og sørge for at de midler som vitterlig tilhører boet, og derved enearvingen fru Bess Jahre, ikke blir kastet bort på å innkreve et uholdbart skattekrav. Dette kan gjøres ved at boet enten gjør oppbud eller inngår avtale med skattekreditor om å få prøvet ligningen på basis av de fulle

opplysninger som nå foreligger og som eventuelt avdekkes senere. Kosmos vil på sin side bidra til at en slik avtale kan tilfredsstillе mest mulig alle de involverte parter.

Med vennlig hilsen

Thommessen Krefting Greve Lund AS

Truls Leikvang

O P P G A V E

over aksjonærer i Aksjeselskapet Kosmos
som hver er notert som eier av 3.000 eller
flere aksjer.

		Antall <u>aksjer</u>	% av <u>aksjekapital</u>
1.	Anders Jahres Rederi 40.289		
	Anders Jahres Humanitære Stiftelse 20.000		
	Anders Jahres Fond til vitenskapens fremme 20.000		
	v/Lazard Brothers 1.600		
	v/Cushion Trust 768	82.657	11,48
2.	Rederi A/S Julian 76.751		10,66
3.	Orkla Grube A/B 56.200		7,81
4.	Marian A/S 22.063		
	Jørgen Jahre pers. 1.625	23.688	3,29
5.	Storebrand 21.600		3,00
6.	Frithjof Bettun A/S 16.256		2,26
7.	Fellesbanken A/S 15.100		2,10
8.	A/S Telltry 13.150		1,82
9.	Hambros Bank Nominees Ltd. 10.000		1,59
10.	A/S Investor v/Gunnar Rabbe 9.560		
	A/S Realinvestering " 6.410	15.970	2,22
11.	Louise Wrangell, Haugesund 6.760		
12.	Rose Bull A/S, Sandefjord 6.500		
13.	A/S Consensum, Bergen 5.765		
14.	Forsikringsaksjeselskapet Vesta, Bergen 4.181		
15.	Guaranty Nominees Ltd., London 4.176		
16.	A/S Consensio, Oslo 4.155		
17.	Astrid Borresen, Oslo 4.000		
18.	Skiba A/S Ingrid, Stabekk 4.000		
19.	A/S Commodum, Oslo 3.249		
20.	A.P. Møller og hustru's fond, København 3.100		
21.	C. Sundtgate 19 A/S, Bergen 3.120		
22.	A/S "Jarvis", Sandefjord 3.000		

27/7-73
CC/haa

NOTAT

OPPBYGGINGEN AV CONTINENTAL TRUST COMPANY INC

Innledning

I 1976 ble etablert en stiftelse på Bahamas **Continental Foundation** (CF). CF ble formelt stiftet av Thorleif Monsen, angivelig som en veldedig stiftelse, av ved overføring av 80 pst av aksjene i et panamaselskap, Continental Trust Company Inc.(CTC).

CTC var stiftet i 1939 under navnet Pankos Operating Company S.A.(Pankos). Selskapets navn ble endret fra Pankos til CTC i 1958. I 1970 - årene hadde CTC innestående på konto i Skandinaviska Enskilda Banken ca. USD 85 millioner. I løpet av 1970-årene ble midlene gradvis overført til Lazard Brothers & Co i London (Lazard).

De siste 20 pst av aksjene i CTC ble senere solgt tilbake til CTC. Formell selger av de siste 20 pst var Thorleif Monsen. Vederlaget ved salget vederlaget ble overført til Forrester Holding, et selskap eiet av Thorleif Monsen og/eller hans familie.

Det foreligger nå dom av en appelldomstol i Cayman Islands som fastslår at CF ikke er en veldedig stiftelse. Avgjørelsen er påanket til det engelske Høyesterett, Privy Council. Dersom appelldomstolens avgjørelse blir stadfestet av Det engelske Høyesterett, vil domstolen i Cayman Islands måtte ta standpunkt til hvem som er rett eier av midlene som ble overført til CF.

Det er en rekke mulige pretendenter til midlene som lå i CTC. Disse midler ligger idag for det meste under to stiftelser registrert i Cayman Islands, **Aall Foundation** og **Aall Family Trust**.

Aall Foundation ble etablert av CF en omdannelse «deed of resettlement» tilsynelatende som en veldedig stiftelse. Aall Family Trust er etablert av Thorleif Monsen og hans familie som en familiestiftelse.

Den norske skipsrederen Anders Jahre døde i 1982. Hans dødsbo (Boet) har i flere år søkt å få etablert at den er rettmessig eier av midlene og at Thorleif Monsen ikke var eier av aksjene i CTC, men en stråmann for den reelle eier Anders Jahre.

Kosmos AS (Kosmos) er et selskap som Anders Jahre var administrerende direktør, for er av den oppfatning at det var og er eier av midlene som lå i CTC. Kosmos deler således Boets

oppfatning om at Thorleif Monsen mottok aksjene i CTC for å holde disse unna norske myndigheter.

Kosmos har på sin side hatt et samarbeid med Anders Jahres dødsbo på initiativ fra bobestyrer EWH siden 1992.

Utenlandsformuen som det strides om er de midler som var eiet av CTC, dvs. Pankos. I det følgende skal gis en redegjørelse for hvorfor Pankos i sin helhet var eiet av Kosmos helt frem til selskapet ble oppløst i 1984 og for hvorfor midlene som nå ligger i Aall Foundation tilhører Kosmos etter at CTC ble oppløst i 1984.

Det utelukkes f. t. ikke at en del av de midler som lå i CTC rettelig kan gjøres krav på av Anders Jahres dødsbo som følge av at det kan ha vært sammenblanding av midler tilhørende Anders Jahre personlig og Kosmos. Utgangspunktet er imidlertid at Pankos var et datterselskap av Kosmos og det alt vesentlig av de midler som er tilført Pankos fra dets opprinnelse stammer fra Kosmos. Pankos var i realiteten en utenlandsformue tilhørende Kosmos og Anders Jahres bestyrelse og disponering av midlene i Pankos var et ledd i hans stilling som disponent for Kosmos. Anders Jahre opptrådte på samme måte i forhold til alle de selskaper han var disponent eller forretningsfører for. Kosmos og Pankos (senere CTC) var selskap innen samme gruppe og ble benyttet til å fremme Kosmos forretningsmessige stilling i den utstrekning det var hensiktsmessig. Pankos og senere CTC var et middel for å unndra Kosmos midler fra beskatning i Norge og ble benyttet til dette formål helt siden slutten av annen verdenskrig. Under annen verdenskrig ble selskapet benyttet til å ha den nødvendige frihet til å ha skip utenfor Nortraship kontroll og skip som kunne navigere fritt uten hensyn til krigen og de stridende parter.

Anders Jahre har brukt stråmenn i en kontinuerlig rekke for å skjule Kosmos reelle eierskap til selskapet og midlene. Thorleif Monsen var den siste stråmann og som i utførelsen av dette verv uberettiget tok midlene han skulle forvalte på vegne av Kosmos og som representant for Anders Jahre.

Stiftelsen av Pankos og kjøp av «Janko»

Utenlandsformuen har, som fremgår av ovenstående, sin opprinnelse i de verdier som lå i Pankos.

Bakgrunnen for stiftelsen av Pankos var at Anders Jahre og tre andre partnere hadde overtatt bakre del av motorskipet M/T "Jaguar" i 1939.

M/T "Jaguar" som var bygget i 1928 brakk i to vinteren 1939. Forskipet sank, men bakre del av skipet ble reddet og ble overtatt av panthaverne i skipet. Anders Jahre og tre medinvestorer overtok denne bakre halvdel med sikte på at det skulle repareres/gjenoppbygges i Holland. Det var skaffet finansiering til ombyggingen hos Lazard Brothers & Co (Lazard), London.

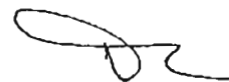
Etter krigsutbruddet i 1939 trakk Lazard finansieringstilsagnet tilbake, og Jahre og hans medinvestorer sto da uten midler til å finansiere reparasjonen/gjenoppbyggingen av skipet.

I styremøte den 6. november 1939 behandlet styret i Kosmos forslag fra disponenten Anders Jahre overtakelsen av "Jaguar". Styret besluttet at skipet skulle kjøpes. Jahre skulle konferere med sine medinvestorer om hvilken pris skipet kunne selges for. Det ble i denne forbindelse også nevnt som et alternativ at man istedenfor å kjøpe skipet direkte, også eller alternativt ville kjøpe aksjene i det skipseiende selskap. Styret aksepterte dette.

I styremøte i Kosmos den 9. desember 1939 ble kjøpet av «Jaguar» behandlet påny. Jahre opplyste at han hadde konferert med sine med-investorer og han hadde fullmakt til å selge skipet for NOK 4.700.000,-. Jahre opplyste videre at skipet var slettet av norsk register og overført til Panama City under navnet «Janko» og at selgerne forbeholdt seg adgang til å overdra til kjøperne samtlige aksjer i et nydannet Panama-selskap som skipet skulle overføres. Selgerne garanterte at Panamaselskapet var gjeldfritt og fri for enhver forpliktelse. Styret i Kosmos besluttet med forbehold om representantskapets samtykke å foreta kjøpet under forutsetning av at Kosmos og Kosmos II investerte like meget.

Løsningen ble at skipet ble solgt til det nystiftede Panama selskapet Pankos. Skipet ble solgt til Pankos for NOK 4 700 000. Kjøpesummen ble avgjort ved at det ble betalt kontant NOK 2 700 000. Disse midler ble lånt av Pankos med NOK i 350 000 fra Kosmos I og Kosmos II. Resten av kjøpesummen skulle betales over en femårsperiode. Det ble utstedt en pantobligasjon som sikkerhet for restkjøpesummen. Denne pantobligasjon ble innfridd inklusiv renter med USD 850 000 etter krigen. Man ser således at styret i Kosmos behandlet og besluttet kjøpet av og finansierte Pankos.

Kosmos I og Kosmos II er senere fusjonert og er blitt til Kosmos AS og er idag det samme som Eikland AS, idet Kosmos AS ble fusjonert inn i Eikland AS i 1996. Det har også vært involvert flere andre selskaper i forskjellige transaksjoner. I det følgende vil det ikke bli skilt mellom de forskjellige selskaper som senere er blitt til en del av Kosmos.

Aksjene i Pankos

Aksjene i Pankos var ihendehaveraksjer som ikke ble utstedt lydende på navn. Det foreligger derfor ingen fortegnelse over aksjonærene i Pankos. Det gjaldt frem til selskapet ble avviklet i 1984. Formelle stiftere av selskapet var to personer fra Panama. Det foreligger imidlertid klare indikasjoner på at det var Kosmos selskapene Kosmos I og Kosmos II som var (og fortsatte å være frem til oppløsningen i 1984) aksjonærer i Pankos:

- Styret i Kosmos vedtok å kjøpe «Janko» ihøsten 1939 eller å overta det selskap som skulle overta skipet. Formelt sett ble skipet kjøpt av Pankos.
- Anders Jahre personlig hadde ikke midler til å innbetale aksjekapitalen i Pankos. Jahres andel av kontantkjøpesummen for skipet ble benyttet til å kjøpe eiendommen Ousbyholm, et jaktslott i Sverige.
- Ved kjøpet av «Janko» ble Pankos' kontantutlegg på NOK 2 700 000 finansiert av Kosmos gjennom et lån til Pankos. Det ble ikke utstedt noen sikkerhet for dette beløp, mens det derimot ble utstedt pantobligasjon for restbeløpet som var gjeld til selgerne. Dette er en klar indikasjon om at det var fellesskap mellom Kosmos og Pankos mens Jahre og hans medinvestorer sikret seg gjennom en pantobligasjon på samme måte som uavhengige selgere. Det er for øvrig uklarerhet omkring tilbakebetalingen av lånet fra Kosmos til Pankos. Allerede i oktober 1940 viser regnskapene for Kosmos selskapene at lånet på NOK 2.700.000 var redusert til ca NOK 750.000. Pankos hadde som utgangspunkt ikke midler til å nedbetale dette lånet med et slikt beløp. Det er på det rene at Pankos hadde stående midler i Bergens Privatbank i Sandefjord. Disse midler kan ha blitt benyttet til delvis tilbakebetaling av lånet. I tillegg er det sannsynlig at del av beløpet ble tilbakebetalt gjennom betalingen av aksjekapitalen som var USD 105 000 (det er mulig at aksjekapitalen aldri har vært mer enn USD 100 000). Ifølge regnskap for Pankos for 1940 er aksjekapitalen i selskapet oppført med NOK 462.000 som innbetalt aksjekapital. Aksjekapitalen kan være innbetalt av Kosmos gjennom motregning av kravet fra Kosmos. Dette stemmer med andre utsagn fra denne tid. Dette innebærer at Kosmos som innbetaler av den opprinnelige aksjekapital i selskapet var eiere av selskapet. (Medstifterne fra Panama hadde en aksje hver pålydende 1 USD).

I november 1939 ble, som nevnt, skipet "Janko" ("Jaguar") solgt til Tønsberg rederiet Skips AS Skytteren. Umiddelbart etter salget kansellerte Jahre salget og overførte skipet til Pankos. Det ble innledet en rettslig tvist om denne kansellering. I forbindelse med prosessen krevet Skytteren levering av skipet. På bakgrunn av dette krav ble det et diskusjonstema i den skriftlige saksforberedelse hvorvidt Jahre var eier av skipet. Jahre benektet at han var eier av skipet og det ble dokumentert at

skipet formelt var solgt til Pankos samtidig som at det ble dokumentert at styret i Kosmos hadde besluttet å kjøpe skipet eller aksjene i det nystiftede Panama selskapet som hadde overtatt skipet (Pankos). Det ble da hevdet fra Skytterens side at skipet i realiteten var solgt til Kosmos selskapene. Dette førte til at Skytteren også trakk Kosmos inn i saken. Grunnlaget for dette var Skytterens påstand om at Kosmos var reell eier av skipet. Det ble ikke benektet fra Kosmos' side at selskapet var reell eier av skipet. I 1942 skriver Skips AS Skytteren (Hvistendahl) og hans advokat i to forskjellige brev at skipet ble overført til et Panama registret selskap som var eiet av Kosmos. Rettssaken fortsatte ut til 1942 - 43, men ble stanset da Kosmos' advokat ble arrestert av de tyske myndigheter. Senere ble saken overført til voldgift uten at utfallet er kjent.

Under utvekslingen av prosesskrift ble det gjort særskilt poeng av at Jahre hadde foretatt manipulasjoner ved å overføre skipet til Kosmos hvor han var disponent og skjule det som et salg til et Panama selskap. Det ble fra Hvistendahl provosert opplyst hvem som var eier av aksjene i Pankos. I prosesskrift av 9. april 1941 skriver Jahre /Kosmos prosessfullmektig, h r advokat Odd Nerdrum, at skipet ble solgt til Kosmos-selskapene den 9 desember 1939. Han skriver også følgende:

«Utskrift av den konstituerende generalforsamling i Pankos Operating Company fremlegges som bil. 16 hertil. Det fremgår av summe at der ingen forandring fra stiftelsen av er m.h.t. styrets sammensetning. Selskapets oprindelige agent for Europa var Anders Jahre. Aktiene i selskapet - med undtagelse av de to stifter-aktier - synes å være gått direkte til de to Kosmos-selskaper.»

I samme prosesskrift gjøres det gjeldende at Skytteren ikke kan få medhold i sitt krav om levering av skipet fordi det er Pankos og ikke Jahre eller Kosmos som eier skipet. Det hevdes også at Skytteren ikke kan få medhold i sitt krav om overlevering av aksjene i Pankos fordi kontrakten lyder på salg av skip og ikke på levering av aksjer. I brev av 14 september 1941 fra adv Nerdrum til Oslo byrett er det uttalt at det i saken er trukket inn «skipets endelige kjøpere Hvalfangerselskapet Kosmos og Hvalfangerselskapet Kosmos II». I samme brev gjøres det endog referanse til at saken vedrører en meget stor krets av personer, noe som må være en referanse til alle aksjonærene i Kosmos.

- Etter krigsutbruddet i Norge i 1940 var det viktig for Jahre å få etablert at "Janko", ikke var under norsk kontroll. Formelt sett ble aksjene overført til en svensk

skipsmegler Gösta Dalman som eide skipsmeglerfirmaet August Leffler & Co AB. Dalman fremsto utad som eier hele krigen. I realiteten var Gösta Dalman ikke eier, men en stråmann. Det foreligger sikre bevis for det, og herunder også hans egen erklæring, bl. a. brev av 14 september 1948 til det svenske valutakontoret.

- Selv om "Janko" formelt var eiet av Pankos fra overtakelsen og frem til det sank i 1951, er det ingen tvil om at skipet reelt sett har vært bestyrt, i den utstrekning det har vært muligheter for å Jahre til å bestyre det, av Anders Jahre. Dette har imidlertid ingen innvirkning på selve eierfunksjonen.
- I brev av 23 august 1941 fra Knut Sømme til det britiske krigsministeriet er det henvist til et brev av 1 mai 1941 fra den norske legasjon i Stockholm hvor det uttales at "Janko" seiler under Panama flagg og eies av Pankos, men at selskapet har utelukkende norske eierinteresser idet det er eiet av Kosmos I og Kosmos II.

I brev av 10. november 1941 til Nortaship uttaler Utenriksdepartementet følgende:

"Det er den 5. ds. innlevert forslag til ordning av "Janko" - saken fra Gösta Dalman som formann i direksjonen for Pankos Operating Company og Aake Bratt som representant for de norske interessenter Anders Jahre og Jørgen Lorentzen. Legasjonen bemerker at Panamaselskapets aktier "tilhører Kosmos-selskapene", men at de ble utstedt til Gösta Dalman i slutten av april."

Dette innebærer at norske myndigheter vet at Kosmos selskapene, dvs Halfangerselskapet Kosmos og Halfangerselskapet Kosmos II var eiere av Pankos i 1941. Dette har vært de norske myndigheters uttalte oppfatning på denne tid og det var grunnlaget for å akseptere at nederlandske myndigheter tok beslag i skipet, noe som snere førte til at skipet ble overført til Nortaship, jfr nedenfor.

- Gösta Dalman som formelt fremsto som eier av aksjene uttaler i en erklæring november 1941 at det var opprinnelig tanken at aksjene i Pankos skulle bli overtatt av Kosmos, men at situasjonen i Norge etter 9 april 1940 var dette ubeleilig og i denne forbindelse ble alle aksjer overtatt av Dalman og andre av hans venner. Han uttaler at det opprinnelig var gitt Kosmos en opsjon til å kjøpe aksjene etter krigen, men at denne opsjon i mellomtiden ble kansellert. Erklæringen skulle benyttes i forbindelse med rettssaken knyttet til spørsmålet om lovligheten av å beslaglegge «Janko» til fordel for de allierte under krigen. Dersom skipet var eiet av svenske interesser var det ikke grunnlag for beslag. Det er på det rene at det var økonomisk

meget fordelaktig å unngå at skipet ble beslaglagt. For at Gösta Dalman skulle kunne avgi uttalelser om at det ikke var norske eierinteresser bak, var det selvfølgelig nødvendig å kansellere den formelle opsjon. At selskapets aksjer senere ble overført til nominell verdi til tross for at selskapets aksjer hadde en betydelig merverdi, er et klart bevis for at det aldri var noen realitet i kanselleringen av opsjonen eller endog i selv overføringen av aksjeinteressene til Dalman.

- .. I brev av 18 november 1941 fra Gösta Dalman til Knut Sømme i London er det uttalt at Anders Jahre ba ham *"ta over Kosmos selskapenes aksjerettigheter i Pankos Operating Co som jeg også gjorde sammen med mine venner"*. Det uttales videre: *"I dette tilfelle fikk Anders retten til å kjøpe aksjene tilbake etter krigen. Denne opsjonen eller retten er imidlertid senere blitt annullert og jeg er derfor ikke rettslig, men dog moralsk forpliktet til å la ham få aksjene tilbake når krigen er over"*.
- I brev av 12. mai 1941 skrev Anders Jahre følgende til Gösta Dalman:
«Jeg bekrefter herved på vegne av Kosmos og Kosmos II at opsjonen gitt av Dem i Deres brev av 10. mai 1940, om å erverve aksjene i Pankos Operating Company etter krigens slutt, vil ikke bli utøvet slik at denne opsjon er nå bortfalt». Dette beviser at selv Jahre har bekreftet at det var Kosmos som hadde interesser i Pankos. Selve navnet gir også en klar indikasjon om at det er Panama - Kosmos.
- Høsten 1941 skriver Norges utenriksminister Trygve Lie til Hollands utenriksminister at «Janko» er eiet av norske selskaper. Dette er en klar bekreftelse om at Pankos var eiet av Kosmos og ikke Anders Jahre personlig.
- Opsjonen som Kosmos hadde til å kjøpe aksjene i Pankos tilbake fra Dalman er henvist til flere steder. Det er på det rene at Dalman aldri har betalt for aksjene i Pankos. Det er videre på det rene at det var meget viktig for Dalman å fremstå som reell eier av aksjene, idet man søkte å overbevise de allierte (domstoler i USA) om at det ikke sto norske interesser bak skipet. Dette hadde sin bakgrunn i at skipet ble rekvirert av allierte på Curacao i 1941. Skipet gikk for Nortraship frem til 1944 hvorefter man på ny gjorde et forsøk på å få frigitt skipet under henvisning til at skipet urettmessig var rekvirert, idet det ikke var norske interesser bak, men at skipet var et Panama eiet skip med svenske eierinteresser.
- Det fremkommer bla i vitneerklæringer i forbindelse med rettssaken knyttet til frigivelse av "Janko" i 1944 at Jahre både før og etter 9 april 1940 foresto bestyrelsen av skipet. Dette har imidlertid ingen innflytelse på spørsmålet om det var Anders Jahre personlig eller Kosmos som eide skipene. Det er imidlertid på det rene at Anders Jahre var personlig disponent for Kosmos helt siden etableringen i 1928 og

frem til 1978 . Det var derfor helt rettmessig for ham å disponere over skip som Kosmos eide. Det er ingen forskjell i måten Anders Jahre opptrådte som disponent for de skip Kosmos eide i forhold til «Janko» som var eiet av Pankos. Disponentfunksjonen for alle Kosmos skipene ble overført til Dalman samtidig med disponentfunksjonen for "Janko".

- I styremøte 10 august 1943 i Kosmos behandles under pkt 2 disponentens referat vedrørende M/S "Janko". I referatet beskrives skipets beslagleggelse og bestrebelsene for å få frigitt skipet. Det uttales at de svenske aksjonærer i Pankos har forsøkt gjennom priseretten å få tilbakelevert skipet. Det er et viktig indirekte bevis for at Kosmos i 1943 var eier av skipet at styret i Kosmos får en orientering om et skip som Kosmos angivelig ikke eier.
- I er. "Anslagsvis Status for 1943/44 for Hvalfangerselskapene Kosmos AS og Kosmos II AS" er tatt med M/t "Janko" som eiendel som om skipet var direkte eiet av disse selskaper. Dette innebærer at den som har satt opp denne status har ansett Kosmos som eier av skipet. Dette kan bare ha mening dersom Kosmos er eier av Pankos.
- Den 1. november 1941 skriver Anders Jahre en erklæring hvorefter han sverger at han fra den 13. desember 1939 ikke hatt noen interesse i skipet «Janko» ut over en viss interesse som panthaver. Han erklærer videre at hverken han eller noe selskap som han har interesser i har noen aksjer i Pankos. Også i 1955 og i 1968 fastholdt Anders Jahre overfor norske myndigheter at han ikke hadde personlige eierinteresser i Pankos/CTC.

Pankos under krigen.

Under krigen var, som nevnt ovenfor, ihendehaveraksjene i Pankos formelt i Gøsta Dalmans og hans venners besittelse etter at Jahre hadde anmodet Dalman om å overta aksjene. Dalman avga erklæring om at han var eier av aksjene, men har også uttalt at den reelle eier var Jahre. Det er imidlertid også klart at han har uttalt at det var Kosmos selskapene som hadde interesser i Pankos. Dalmans referanse til Jahre som eier må derfor utelukkende knytte seg til Jahres posisjon som disponent.

I tiden fra mai 1940 til september 1941 ble «Janko» drevet som et nøytralt skip og hadde den økonomiske fordel av dette. Det ble bygget opp midler i Pankos. Dalman hadde en del diskusjon med svenske valutamyndigheter om bruk av den valuta som Pankos rådet over. Det ble inngått en avtale om at valutaen skulle kunne benyttes til å finansiere bygging av skip i Sverige. Dette førte bl. a. til at Pankos lånte midler til et nystiftet selskap AB Jan og AB

Fraternitas. Disse midler ble lånt ut på kommersielle vilkår. Det er på det rene at Dalman og til dels Jahre foresto bestyrelsen av Pankos frem til etter krigen.

Pankos etter krigen

"Janko" gikk for Nortraship frem til 1947 da skipet ble tilbakelevert. Det var en del diskusjon om de økonomiske vilkår/erstatning for beslaget av skipet. Dette ble imidlertid løst ved at Nortraship betalte USD 1.250.000 som erstatning. Det ble dog gjort fradrag for USD 25.000 for utgifter til disponeringen av skipet. Erstatningsfastsettelsen var en oppfølging av forliket fra 1944 som kom i stand som følge av at Pankos v/Dalman forsøkte å få frigitt skipet i 1944 under henvisning til at skipet var ulovlig beslaglagt i 1941. Erstatningsbeløpet på USD 1.225.000 ble fordelt med USD 850.000 til panthaverne Anders Jahre, Jørgen Lorentzen (som var medeier sammen med Jahre før skipet forliste i 1939) og Åke Bratt og med restbeløpet USD 375.000 til Pankos.

Det er klare indikasjoner at Anders Jahre og /eller Anders Jahre & Co overtok den direkte disponeringen av "Janko" etter at krigen sluttet. Dette gjelder selv om aksjene formelt fortsatt var eiet av Dalman.

I 1951 hadde Kosmos tegnet en kontrakt ved Harland & Wolff om bygging av nytt skip. I brev av 29. september ber Anders Jahre & Co om at kontrakten blir overført fra Kosmos til Pankos. Det tilbys garanti fra Kosmos for Pankos' forpliktelser iht byggekontrakten. Dette viser for det første at det skjer interne transaksjoner mellom Kosmos og Pankos og at begge disse selskaper blir representert av Anders Jahre & Co. Dette er fullt ut i samsvar med den forutsetning at Anders Jahre er disponent for begge selskaper og at det er de samme interesser som står bak begge selskaper. Dette kan bare skje ut fra den forutsetning at Pankos er ei datterselskap av Kosmos.

Selv om Dalman i enkelte sammenhenger etter krigen har oppgitt at aksjene i Pankos var overført til Jasmin Operating Company S.A., ble aksjene i Pankos overført fra Dalman og hans venner til Clifford Carver først i 1954. Carver var en amerikansk skipshandler som ikke hadde noen selvstendige midler for denne type kjøp. Aksjeoverdragelsen ble gjennomført mot at Gösta Dalman fikk tilbake det gjeldsbrevet som han utstedte i forbindelse med overtakelsen av aksjene i 1940 og han fikk i tillegg USD 30.000. Overføringen av aksjene til Carver var således heller ikke gjennomført på forretningsmessig grunnlag, idet det var betydelige midler i Pankos da selskapet angivelig ble solgt for USD 130.000. Det er på det rene at det da ikke har skjedd noen reell overføring. Eierposisjonen til aksjene må derfor konkluderes å være uforandret i forhold til det opprinnelige aksjeeie som etter vår oppfatning er Kosmos.

Det er mulig at aksjene kan ha vært overført til Jasmin Operating Company ved at Carver har sittet på aksjene på vegne av Jasmin. Dette har imidlertid mindre betydning fordi overføringen fra Dalman enten til Jasmin eller til Carver er åpenbart ikke annet enn pro forma transaksjoner i og med at salgene gjennomføres på ikke kommersielle vilkår. Det er helt klar at Pankos i 1947 hadde verdier som langt oversteg de USD 130.000 som ble benyttet som kjøpesum. Dette er et helt klart bevis for at salgene av aksjene i Pankos var fiktive og at det ved overføringen fra Dalman ikke har skjedd noen reell eierendring.

I 1947 ble stiftet av Dalman et selskap AB Jan i forbindelse med kontraheringen av M/T "Jaguar". AB Jan ble delvis finansiert av midler fra Pankos. Anders Jahre hadde en opsjon til å kjøpe fra Dalman aksjene i AB Jan for pålydende verdi, forutsatt at han fikk tillatelse til det. Slik tillatelse ble gitt i 1955 og opsjonen ble da benyttet. Nominell aksjekapital var SEK 100.000, mens verdien av aksjene var SEK 10 mill. Selv om Anders Jahre hadde en opsjon ble verdiene ikke tilført ham personlig, men til Anders Jahres almenntilgittige Fond/Universitetet i Oslo.

I 1951 solgte Anders Jahre sine aksjer i Spermacet Whaling Company til Pankos. Dette selskap hadde drevet med hvalfangst og hadde senere kontrahert flere skip. Noen av disse ble solgt tilbake til Norge i 1954/55 (se nedenfor). Aksjene ble solgt til Pankos for en kurs av 300 pst. Det har vært antydning at det var en underpris i forhold til de underliggende verdier i Spermacet. Anders Jahre uttalte i brev av 17 april 1954 at han i tillegg til salgssummen hadde betinget seg visse tilleggsydeler. Dette innebærer at selv om den offisielle salgssummen var lav, har Anders Jahre betinget seg fordeler som gjorde den reelle overdragelsessummen riktig. Dette gir også en forklaring for at Jahre hadde rett til å trekke ut verdier fra Pankos idet det representerte tillegget til kjøpesummen for Spermacet aksjene.

Hjemkjøp av utenlandsflåten.

I perioden fra 1950 frem til 1955 var Norges Bank og Handelsdepartementet opptatt av å få undersøkt omfanget av norsk eide skip under utenlandsk flagg. I denne tiden undersøkte man bl. a. rykter om at Anders Jahre hadde en betydelig flåte under utenlandsk flagg. I denne forbindelse var Jahres forhold til Pankos også gjenstand for undersøkelser.

Som nevnt ble midlene i Pankos benyttet til å finansiere bygging av skip under og etter krigen. Som et ledd i en avtale mellom Anders Jahre og norske myndigheter ble noen av disse skipene solgt tilbake til Norge i 1955. Skipene ble solgt for tilsammen NOK 96 000 000, men det var kun to av disse skipene som var formelt eiet av Pankos. Kjøper av skipene var flere selskaper bestyrt av Anders Jahre, herunder Kosmos. (alle de kjøpende selskaper er senere

fusjonert inn i Kosmos). Kosmos kjøpte skipet «Jaguar» for GBP 400.000 fra AB Jan. Verdien av skipet var anslått til GBP 470.000. Det er således på det rene at Kosmos ble overført verdier fra AB Jan i forbindelse med tilbakekjøpet av utenlandsflåten. Dette bekrefter at AB Jan og Kosmos hadde samme interesser. Det er på det rene at Anders Jahre ikke eide mer enn ca. 20 pst i Kosmos AS. Dette kan tilsi at AB Jan også var et Kosmos selskap, særlig når man vet at AB Jan ble delvis finansiert av Pankos midler.

I forbindelse med forhandlingene mellom Jahre og myndighetene i 1955 hevder Jahre at Onassis er eier av Pankos og at han ikke har noen eierrett i skipene. Dette er åpenbart ikke riktig idet det ikke på dette eller noe senere tidspunkt er noe grunnlag for å hevde at Onassis har hatt noen befatning med Pankos, selv om det er slik at Anders Jahre på andre områder hadde forretningsforbindelser med Onassis. Grunlaget for å anføre at Pankos var eiet av Onassis var at aksjene angivelig var overført til Jasmin Operating Company S.A (Jasmin).

Pankos etter 1955.

Det er foreløpig lite kjent hva som skjedde i Pankos etter 1955. Aksjene var angivelig overført til Clifford Carver og/eller Jasmin i 1954. Dalman søkte svenske myndigheter om tillatelse til å selge aksjene til Carver i 1954. Dalman hadde tidligere erklært overfor myndighetene at han ikke var reell eier av aksjene, men at han kun hadde handlet på vegne av norske interesser fra 1940. De svenske myndigheter var opptatt av at Dalman skulle få betalt for sine tjenester. Dette har han redegjort for.

Det er intet som tyder på at Clifford Carvers øvrige forretningsmessige aktiviteter eller formue stilling tilsier at han kunne være kjøper av selskapene og det er heller ikke registrert noen transaksjon hvor penger er betalt for disse aksjer.

Det er uklart hvor aksjene i Pankos fysisk har befunnet seg (om de noen gang er utstedt) i perioden etter at aksjene ble overført til Clifford Carver.

I 1958 ble selskapets navn endret fra Pankos Operating Company S.A til Continental Trust Company Inc, uten at denne navneendring har medført noen tilsynelatende reell overføring av eierinteressen. Protokollen fra generalforsamlingen som vedtok navneskiftet viser bl.a at møtet ble avholdt i Sandefjord og at alle aksjer var tilstede.

En del av skipene som ble tilbakeført til Norge i 1954/55 var bortbefraktet på langsiktige certepartier. Dette gjaldt også for de skipene som var eiet av Pankos. Pankos beholdt certepartiene og for å gjennomføre dette ble skipene innbefraktet av Pankos, men til en lavere rate enn det som Pankos selv fikk. Dette hadde den konsekvens at Pankos tjente penger på å befrakte de skip som var tilbakeført til Norge etter 1955. Certepartiene var langsiktige og

varte til ca 1962. Nettoinntekten som på denne måten ble overført til Pankos i denne periode var ca. NOK 15 millioner.

Det var ikke bare certepartiene knyttet til de hjemførte skip som ble overført til utlandet. Helt frem til midten av 1980-årene er det overført midler fra Kosmos til utlandet gjennom ikke forretningsmessige transaksjoner. Dette gjelder flere innbefraktninger som er gjort til ikke kommersielle rater eventuelt kombinert med kjøpsopsjoner som heller ikke har vært utnyttet på kommersielt vis. Et eksempel på dette er innbefraktningen av tørrbulk skipet "Japana" som var eiet av CTC selskaper og gikk på langsiktig certeparti til Kosmos AS. Disse modeller var mye brukt i skipsfart i Norge og er kjent av myndighetene ifm en rekke saker om unndragelse av midler fra beskatning og brudd på valutabestemmelser. Det representerer imidlertid ikke ulovlig tapping av Kosmos så lenge Kosmos fortsatt er eier av Pankos.

I denne forbindelse må det også legges til grunn at Jahre fra ca midten av 70-årene var sterkt alderdomssvekket, slik at de disposisjoner som ble gjort i liten grad var styrt av ham, men av andre. I denne forbindelse var både Bjørn Bettum og Fridtjof Bettum meget sentrale. Disse hadde bistand av forretningsforbindelser av Jahre, bl a Thorleif Monsen og ikke minst Lazard som hadde vært Kosmos' og Jahres langvarige bankforbindelse.

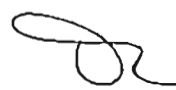
Jahres disponering over Pankos midler

Grunnlaget for at Boet hevder at Anders Jahre var og derfor Boet er eier av midlene i Aall Foundation, er at Anders Jahre har disponert over midlene, delvis for private formål.

Til tross for disse bevis kan ikke det gi eiendomsrett til midlene.

Man blir ikke eier av midler som tilhører et lovlig stiftet og registrert selskap selv om man i kraft av stilling og fullmakter disponerer over selskapets midler og delvis benytter disse for private formål.

Anders Jahre har opplyst til Handelsdepartementet i 1955 at han i forbindelse med salget av aksjene i Spermacet i 1953 hadde betinget seg visse tilleggsydelser i forhold til den offisielle kjøpesummen. Det gir grunnlag for at Jahre kan ta ut verdier fra Pankos. I tillegg kan det nevnes at selv om det ikke foreligger avtalegrunnlag, om ydelser for disponentfunksjonen vil det som utgangspunkt være fullt ut berettiget å ta vederlag for sin funksjon som disponent for både Kosmos og Pankos i angjeldende periode hvor han har disponert over midlene, og det ligger selvsagt derfor innenfor hans fullmakter å råde over midlene, herunder utbetale seg godtgjørelse for sin disponentfunksjon.

Det er meget vesentlig i denne diskusjon å understreke at Anders Jahre var disponent for Kosmos og derfor hadde rett til å disponere over midler tilhørende Kosmos og dets datterselskaper, herunder Pankos. Det foreligger flere tilfelle av overførslar og rådighet over midlene tilhørende Pankos som er foretatt av disponentfirmaet Anders Jahre & Co og ikke Anders Jahre personlig. Det er også viktig å vite at Anders Jahre tenget firmaet «Anders Jahre» uten referanse til firmaet.

Om det lå innenfor hans rettmessige disponering av midlene å gi NOK 40 millioner til rådhuset i Sandefjord kan det sikkert reises spørsmål om. Det man der må ta i betraktning er for det første at det kan slett ikke utelukkes at Kosmos i seg selv ville ha gitt en slik gave dersom den hadde vært fremmet på ordinært vist. I 1951 ble det gitt NOK 1 mill fra Kosmos til Universitetet i Oslo. Selv om gaven ble gitt av Kosmos og i og for seg godkjent av generalforsamlingen ble denne gaven likevel gitt i Anders Jahres navn. Det foreligger derfor presedens for at Kosmos har gitt gaver i Anders Jahres navn. I tillegg er det på det rene at Anders Jahre personlig ikke blir eier av midler tilhørende Kosmos' datterselskap bare fordi han overskrider sine fullmakter ved å disponere over midlene. For øvrig ble det i utgangspunktet kun betalt NOK 20 millioner av Pankos midler. Til slutt må man nevne at man selvsagt ikke blir eier av en formue bare fordi man enten rettmessig eller rettsstridig forsyner seg av en del av denne. Anders Jahre erklærte i denne forbindelse at midlene til rådhuset var gitt av CTC og at dette var et selskap han hadde betydelig innflytelse over, men dog ingen eierinteresser. Det er vår oppfatning at dette ga et korrekt bilde av situasjonen da det var Kosmos' penger han forvaltet og at dette er en korrekt beskrivelse av hans interesser i Kosmos på dette tidspunkt.

Overføringen av aksjene i Pankos til Continental Trust Foundation

Som nevnt i innledningen ble 80 pst av aksjene i Pankos overført til Continental Foundation i 1976. Formelt sett var det Thorleif Monsen som fremsto som eier av aksjene idet han disponerte over aksjene derfor fremsto som trustens grunnlegger («settlor»). Det foreligger en del dokumentasjon omkring etableringen av Continental Foundation uten at det er nødvendig å gå nærmere inn på dette her. Det avgjørende er at det er ingen som helst indikasjon om at Thorleif Monsen eller Anders Jahre har gitt noe vederlag for aksjene i Pankos forut for overføringen til CTF. Det kan derfor med sikkerhet fastslås at aksjene i CTC/Pankos fortsatt var siet av Kosmos da de ble overført til CTF.

Det var således urettmessig av Thorleif Monsen eller av Thorleif Monsen på vegne av Anders Jahre å overføre aksjene i CTC/Pankos til CTF idet dette representerte brudd på Kosmos' eierinteresser i midlene.

161

Det foreligger imidlertid intet bevis for at Anders Jahre på noe som helst tidspunkt har hatt til hensikt å berøve Kosmos for verdier. Vi har tidligere berørt hans sviktende helse i denne perioden.

Utviklingen etter 1976

Inntil overføringen av aksjene i Continental Trust Company Inc til stiftelsen Continental Trust Foundation i 1976 tilsier alle indikasjoner at det var Kosmos som var den reelle eier av aksjene i Pankos/ Continental Trust Company Inc.

Selve overføringen av aksjene i selskapet til den nye stiftelsen er nå angrepet, og domstolene på Cayman Islands har nå foreløpig etablert at overføringen til stiftelsen var ugyldig. Begrunnelsen for å overføre aksjene i selskapet til den nye stiftelsen i 1976 var å søke å unndra midlene fra norske myndigheter og herunder beskatning på bakgrunn av at Anders Jahre var under etterforskning for skatteunndragelser. Konklusjonen er således at fra 1939 frem til dags dato er Kosmos reell eier av aksjene i Pankos/Continental Trust Company.

Det er på det rene at Kosmos eiendomsrett til midlene er ikke går tapt gjennom foreldelsesregler og siden ingen har betalt Kosmos markedspris for verdiene, vil Kosmos ha rett til å kreve verdiene tilbake hos den som besitter verdiene, selv om det skulle være en gyldig etablert stiftelse. Dette vil gjelde uavhengig av utfallet av ankesaken i Privy Council.

Konklusjon

1. Det foreligger overveldende bevis for at Kosmos var opprinnelig eier av aksjene i Pankos.
2. Det foreligger ingen bevis for at Anders Jahre eller andre noengang har betalt Kosmos for aksjene i Pankos eller noengang på annet grunnlag rettmessig har tilegnet seg disse.
3. Kosmos' rett til å kreve midlene tilbake de midler som den er urettmessig fratatt er ikke gjenstand for foreldelse og Kosmos kan kreve midlene tilbake fra den som måtte besitte disse midler uten å ha betalt markedspris for disse midler.

Oslo, 1 desember 1998

Truls Leikvang

Til: Anders Jahre

Fra: Bjørn Bettum

Dato: 28. mai 1975.

NOTAT

VEDLEGG 111

FORTROLIG

Jeg henviser til vår samtale på Midtåsen for en tid siden hvor det var enighet om at det er nødvendig å tilrettelegge Continentals organisasjon med tanke på en kortsiktig og en langsiktig tilfredsstillende løsning.

Etter erfaringen med Norges Bank i forbindelse med Continentals bidrag til Rådhuset i Sandefjord, er det enighet om at det ikke er mulig å bringe Continentals verdier inn i Norge, i hvert fall innen en overskuelig fremtid. Den eneste løsning vil på denne bakgrunn være at Continental på en eller annen måte organiseres som selveiende stiftelse med et passende internasjonalt formål. Dette formål burde defineres slik at det også ville være mulig i fremtiden å tilgodese Anders Jahres fond til vitenskapens fremme og Anders Jahres Humanitære Stiftelse både med kapital og avkastning. Anders Jahre burde antyde visse retningslinjer for hvordan han mener stiftelsens formål i fremtiden skulle fortolkes.

Anders Jahre har gitt uttrykk for at Bess Jahre på en eller annen passende måte må tilgodesees, og jeg kunne tenke meg å foreslå at f.eks. 10 millioner dollar utskilles på hensiktsmessig måte fra Continental så snart som mulig. Ved inneværende års utgang vil det da være igjen verdier på rundt 50 millioner dollar i selskapet, som kunne overføres til den foreslåtte stiftelse. Et beløp på 10 millioner dollar kunne gi både Anders Jahre og Bess Jahre den nødvendige bevegelsesfrihet.

Etter oppdrag fra Anders Jahre har jeg ved to anledninger skissert den generelle problemstilling for Daniel Meinertzhagen (styreformann i Lazard i London). Etter den siste samtale på Midtåsen benyttet jeg på nytt anledningen til å snakke med Meinertzhagen i London, og han har nå vært i forbindelse med flere personer innenfor Lazard-gruppen som har godt kjennskap til tilsvarende problemstilling (David Pollock, en av lederne i Lord Cowdrays hovedorganisasjon, og Denny Marris, som tidligere var Vice-Chairman i Lazard og som Anders Jahre har kjent i en årrekke). Etter de undersøkelser som er foretatt, mener Meinertzhagen at Canada er et av de land i verden hvor man mest betryggende og mest hensiktsmessig kan organisere en Trust som det her er tale om. Jeg har selvsagt vanskelig for å bedømme Lazards råd, men som bakgrunn for vår egen vurdering kan nevnes at flere av de personer Meinertzhagen har vært i forbindelse med, har erfaring fra flere av de store britiske Truster, og at Lazard i New York er rådgivere og involvert i en rekke av de store amerikanske tilsvarende institusjoner (Kennedy-familie, Mellon-familien o.s.v.)

Meinertzhagen har selvsagt ikke antydnet noe om hvilke verdier eller hvilke personer som er involvert i den idé som er skissert. Uten å kommitere hverken Continental Trust eller Anders Jahre personlig, vil jeg foreslå at vi undersøker videre på hvilken måte et passende opplegg kunne tilrettelegges. Dette opplegg må så forelegges rette vedkommende så snart som mulig.

B. BV

N

J 001268

#821

D2

Personlig

Rådmann Geir Ustgård
Sandefjord kommune
Postboks 2025, Rådhuset
3237 Sandefjord

Vår ref: 216798/3
Ansvarlig advokat: Truls Leikvang

Oslo, 15 februar 2002

Kjære Geir Ustgård,

Jeg henviser til skiftesamling i Anders Jahres dødsbo den 11 februar i år.

Deres bemerkninger om at De og det "lokale miljø" i Sandefjord undres over at fru Bess Jahre skal kunne mene at Anders Jahre ikke var eier av utenlandsformuen tilsier at De og det lokale miljø er i villfarelse om de rettslige realiteter knyttet til utenlandsformuen og av konsekvensene av skattekreditorenes iherdige påstander om at skattekravet mot Anders Jahre er riktig.

Som De vet, benektet Anders Jahre i alle år at han var eier av Pankos/C.T.C. Det gjorde også hans dødsbo i forbindelse med bobehandlingen så lenge Per Brunsvig var bobestyrer. Først etter at Staten overtok kontrollen over boet, blant annet ved å sette inn advokat Even Wahr-Hansen som bobestyrer, ble boets standpunkt et annet, noe som blant annet ble benyttet til å tvinge boet til å ikke bestride ligningen og fastholde standpunktet om at Anders Jahre var personlig eier av utenlandsformuen, noe som var en grunnleggende forutsetning for ligningen og derved også skattekravet.

Det kan selvsagt fortsatt være usikkerhet om hvem som var eier av utenlandsformuen som kommer fra Pankos/CTC, men de bevis som nå foreligger om dette tilsier at Anders Jahre ikke var det. Det er fortsatt et åpent spørsmål om han kan ha vært deleier av denne men da som følge av en sammenblanding av midler. Som De vet bygger ligningen på at han var personlig eieeier av midlene. Advokat Wahr-Hansen har i en årrekke vært i besittelse av en rekke dokumenter fra tidligere år som ikke er forenlige med en påstand om at Anders Jahre var personlig eier av midlene. De er muligens heller ikke klar over at bobestyrer både muntlig og skriftlig har gitt uttrykk for at det i hvert fall forelå sammenblanding av midler tilhørende utenlandsformuen og Kosmos. En konsekvens av dette er at bobestyrer bekrefter at ligningen er uriktig. Det har for øvrig også betydning i denne.

sammenheng at Boet i prosessen på Cayman Islands foreløpig ikke har benektet at Kosmos var opprinnelig rettighetshaver til Pankos/CTC.

En påstand om at Anders Jahre først senere ble eier av utenlandsformuen på bekostning av Kosmos rettigheter må nødvendigvis innebære at Anders Jahre berøvet aksjonærene i Kosmos selskapene. Derimot vil standpunktet om at Anders Jahre ikke var eier av utenlandsformuen, ikke tilsa at Anders Jahre har berøvet sine aksjonærer fordi han tilegnet seg aldri midlene personlig. Han forvaltet og bestyrte disse midler på samme måte som øvrige selskaper.

Selv om Anders Jahre styrte utenlandsformuen gjennom alle de årene han var aktiv, var det ikke annededes enn det han gjorde over verdiene i andre selskaper så som Kosmos og som aksjonærene (og med god grunn) hadde betrodd ham, og som han bygget opp. At Anders Jahre også brukte en del av midlene er heller ikke noe bevis på urettmessig opptreden, fordi det lå klart innenfor hva som var riktig i kraft av hans bestyrerrolle og hva som var riktig på den tiden. De midler som ble brukt ble i det alt vesentligste brukt til Ousbyholm som i adskillig grad ble benyttet til representasjonsoppgaver for bl a Kosmos. Selv om han skulle ha vært beskattet i forbindelse med bruken av disse midler, er skatten og eventuell tilleggsskatt knyttet til dette forsvinnende liten i forhold til de midler som er konfiskert gjennom bobehandlingen og den forutgående skattesaken mot ham.

Anders Jahre har derfor ikke på noen måte bidratt til å unndra midler fra aksjonærene. Derimot finnes det klare bevis for at Kosmos også ble tilført midler fra utenlandsformuen, blant annet gjennom tilbakeføringen av skipene i 1950-årene. Det er også viktig å være klar over at det foreligger klare indikasjoner om at myndighetene var klar over at Anders Jahre forvaltet en rekke selskaper i utlandet og derved en såkalt "utenlandsformue". Den "unndragelse" som angivelig fant sted ble gjort med myndighetenes vitende om ikke også velsignelse.

Uansett hvem som var eier av formuen, ble det senere problematisk å erkjenne at den var eiet av Anders Jahre eller Kosmos. På denne bakgrunn ble det satt i gang en dekkoperasjon regissert av blant annet Lazards og som førte til overføringen av midlene til Continental Foundation. Dette var det ikke Anders Jahre som gjorde, fordi på daværende tidspunkt var Anders Jahre, slik jeg har fått opplyst, ikke i stand til å gjennomføre dette på grunn av alderdomssvekkelse. Konsekvensen av at man under dekkoperasjonen ikke var oppmerksom på faren for at Thorleif Monsen tilegnet seg midlene, ble det dessverre resultatet.

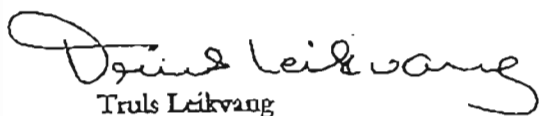
En påstand om at Anders Jahre kun forvaltet midlene for Kosmos også frem til midten av 70-årene vil som det fremgår av ovenstående ikke innebære noen som helst antydning om noe klanderverdig opptreden fra Anders Jahres side, spesielt siden det er all grunn til å tro at mange, og herunder myndighetene, visste om dette.

Jeg har selvsagt forståelse for at De som rådmann i Sandefjord kommune og derved representant for skattemyndighetene har skattekreditors interesser å ivareta. På den annen side er det myndighetenes og offentlige ansattes soleklare plikt å påse at det ikke skjer overgrep fra myndighetenes side. Dersom skattemyndighetene blir oppmerksomme på at det er mulighet for at det har skjedd feil, foreligger det selvsagt plikt til å søke å rette opp dette så langt mulig. Hittil har man sett en uforståelig liten vilje til å vurdere de nye bevis.

Loddeier har selvsagt en klar interesse i det arbeide som er foretatt for å kartlegge eiendomsretten til utenlandsformuen, blant annet fordi en revurdering av eiendomsretten vil kunne ha som konsekvens at skattekravet, om ikke rettslig sett, men i alle fall moralsk sett er uriktig. Det kan jo også være mulig å håpe på at man når frem rettslig sett når det foreligger en moralsk rett. Min oppriktige oppfatning er at myndighetene burde være minst like meget opptatt av denne prosess som de som måtte ha en personlig interesse i å påvise at ligningsmyndighetene har tatt feil.

Med vennlig hilsen

Thommessen Krefting Greve Lund AS

Truls Leikvang

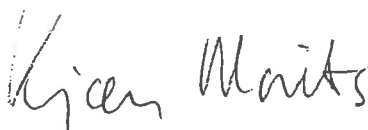
Cc: Sørenskriver Knut Rønning

BJØRN BETTUM

Morits Skaugen jr
Eikland AS
Postboks 45 Skøyen
0212 OSLO

Sandefjord 20. februar 2001

Telefax 23 12 04 01 - 2 sider
Sendes også i post.

Jeg henviser til mitt brev til Eikland AS 13.09.2000.

I dette brev tok jeg opp mine pensjonsforhold og min kapitalforsikring. Jeg mottok brev 25.09.2000, hvorav det fremgår at "vårt svar vil foreligge såsnart denne behandling, som er prioritert, er avsluttet." Jeg har deretter intet hørt før Truls Leikvang skrev til Hans Stenberg-Nilsen 16.11.2000.

Vi møttes så vidt i forbindelse med Continentals 100-årsjubileum i september. Jeg visste da ikke at jeg måtte opereres på nytt. Dette skjedde 13.11.2000.

Dessverre tok det tid før jeg kunne samle nok krefter til å anmode Hans Stenberg-Nilsen å ta denne sak videre.

For meg er det ytterst lite tilfredsstillende at denne sak ikke kan behandles mellom partene direkte, men tvinges inn i armene på jurister og kanskje domstolene. Det har vært nok "Jahresaker" der. Det medfører unødige kostnader og arbeid.

Når det gjelder realitetene er det ikke tvil om at politen i Storebrand representerer mine verdier.

Polisen har vært i min besittelse fra det tidspunkt den i sin tid ble tegnet. Premien er betalt av Kosmos/Eikland i henhold til min avtale med Kosmos. Eikland AS har som arbeidsgiver innberettet premien som lønn, honorarer mv i lønns- og trekkoppgaver med Bjørn Bettum som arbeidstaker så sent som for året 1999 (på tross av at Storebrand hevder ikke å ha mottatt premie ved siste forfall i 1999!). Hvordan det på denne bakgrunn er mulig for Eikland å hevde at dette ikke er mine midler, men tilhører Eikland, er helt uforståelig for meg.

Det er ingen begrunnelse for at Eikland/Kosmos nå motsetter seg at dette beløp, som totalt utgjør i størrelsesorden kr 780 000, utbetales meg.

Når det gjelder pensjon fra 65 år er dette godtgjørelse for de ca 20 år jeg arbeidet i Kosmos. Jeg går ut fra at det er foretatt den lovbestemte aktuariemessige avsetning i regnskapene for Eikland/Kosmos.

Det opparbeidede polisebeløp, inkludert den manglende innbetalte premie for 1999, og de avsatte pensjonsmidler er min eiendom og tilhører ikke Skaugenfamilien.

Det hevdes formodentlig at jeg har bidratt til å fjerne fra Kosmos de verdier som det strides om i Jahres dødsbo. Det er ukjent for meg at Kosmos skulle ha noen rettigheter i denne sammenheng. Dette har jeg begrunnet på forskjellig vis, særlig i en lang betenkning som sorenskriver Knut Rønning i Sandefjord anmodet om for noen år siden. Dersom det hevdes at Kosmos har noen rettigheter i denne sammenheng, representerer det i så fall grov tilsidesettelse av Kosmos' rettigheter i 1940-årene, altså for mer enn 50 år siden. Adressaten må da være Anders Jahre og nå hans dødsbo. Forliksklagen rettet mot meg og andre har feil adresse. Jeg ble først ansatt i Anders Jahre/Kosmos i 1969 og Anders Jahre var administrerende direktør i Kosmos frem til 1978. Jeg har aldri frem til dette tidspunkt, og heller ikke senere, mottatt noen indikasjon på at Kosmos skulle ha slike interesser i utlandet før dette ble lansert som en idé fra Eiklands side, en eller annen gang i 1990-årene. Dette er mer enn 50 år etter de hendelser før og under 2. verdenskrig som skulle danne basis for slike rettigheter.

Striden om Jahres påståtte midler i utlandet var allment kjent da Skaugenfamilien kom inn i Kosmos i 1988/89. Alle forhold ble nøye gjennomgått av Skaugens organisasjon, og det ble ikke tatt noen forbehold fra Skaugens side om en slik problemstilling. Skaugen overtok de verdier som lå i selskapet på overtagelsestidspunktet.

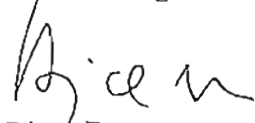
Jeg har ikke bidratt til å forringe Kosmos verdier på noen som helst måte.

Min personlige økonomi er av en slik karakter at jeg ikke har anledning til å oppgi mitt krav i Storebrand og pensjonsutbetalinger. Jeg er økonomisk avhengig av begge deler.

Jeg ber om at vi unngår at denne sak havner i domstolene.

Jeg anmoder om at du iverksetter de inngåtte avtaler om kapitalforsikring og pensjon så snart som mulig. Jeg ringer deg for å be om et møte.

Med vennlig hilsen

Bjørn Bettum

SANDEFJORD SKIFTERETT

gjør vitterlig

År 2001, den 13. november ble rett satt i Sandefjord tinghus.

Dommer: Sørenskriver Knut Rønning

Protokollfører: Dommeren

Sak: Anders Jahres dødsbo

Saken gjelder: Offentlig skifte av insolvent dødsbo

Det ble avsagt slik

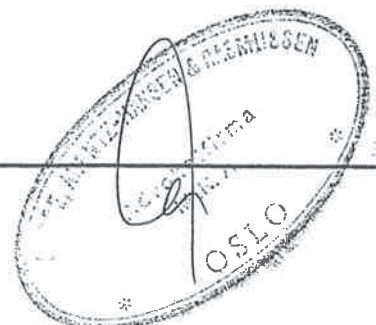
B e s l u t n i n g :

Anders Jahre døde den 26. februar 1982. Den 6. april 1982 ble det åpnet offentlig skifte i hans dødsbo. På bakgrunn av votering i skiftesamling den 3. mai 1994, besluttet skifteretten den 5. mai 1994 at boet skulle ta ut søksmål i utlandet med sikte på å bringe ytterligere midler inn i dødsboet. Senere har søksmålene blitt justert og endret, og det er tatt ut nye stevninger. I dag er boet involvert i tre tvister: Sak ved Sandefjord byrett mot Lazard, Kindersley og Bettum, sak ved domstolen på Cayman Islands om rettigheter til midler som utspringer fra Continental Foundation og ankesak ved Agder lagmannsrett mot Forrester Maritime angående en aksjepost i Bulls Tankrederi. Hovedforhandling i førstnevnte sak er berammet til januar 2002.

Den 3. oktober 2001 inngikk bobestyreren, Even Wahr-Hansen, forlik med Lazard LLC og Robert Hugo Molesworth Kindersley. I avtalens klausul 2 litra d fremgår det at det er et "condition precedent" at skifteretten innen 42 dager fra 3. oktober 2001 godkjenner avtalen på vegne av boet.

Det ble avholdt skiftesamling til behandling av spørsmålet den 5. november 2001. Boet behandles som et insolvent dødsbo, og det er fast praksis i boet at loddeierens representant og representanter for alle kreditorene deltar i skiftesamlingen. Forut for skiftesamlingen hadde bobestyreren avgitt følgende anbefaling:

"Jeg anbefaler forliket med Lazard Bank og Hugo Kindersley på forliksavtalens betingelser."

Advokat Truls Leikvang representerte loddeieren, Bess Jahre. Han ga uttrykk for følgende syn:

Loddeierens beslutning var at boet ikke skal akseptere forliksavtale som foreslått av bobestyrer. Han henviste til den begrunnelse som er gitt i hans brev av 2. november 2001.

Advokat Nils Gregusson, som representerer kreditoren Anders Jahre AS, gikk imot at det ble inngått delforlik i saken. Han mente det ville være en bedre løsning å presse frem et globalt forlik.

Rådmann Geir Ustgård, avdelingsdirektør Peder Berg og regjeringsadvokat Bård Tønder gikk på vegne av skattekreditorene, Finansdepartementet og Justisdepartementet inn for det forliket som var anbefalt av bobestyreren.

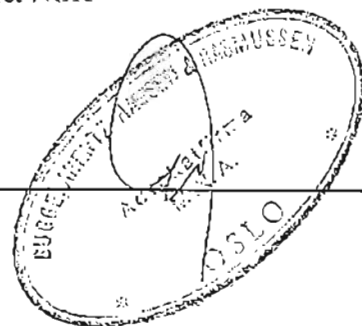
Hovedtrekkene i avtalen er følgende: Lazard og Kindersley skal betale til boet USD 41.500.000 samt GBP 170.000. Sistnevnte beløp representerer refusjon av saksomkostninger boet tidligere har betalt de angjeldende parter i forbindelse med et søksmål boet anla i England. Beløpet inkluderer USD 23.645.498 som, med tillegg av renter, tilsvarer et beløp som ble satt av i 1975 for oppfyllelse av finansieringen av Sandefjord rådhus. Dette innebærer at boet får tilført ca NOK 369.633.000 basert på dagens kurser den 12. november 2001. Rettssaken ved Sandefjord byrett ved Drammen byrett som settedomstol vil bli hevet mellom de respektive parter. Boet forplikter seg til, med enkelte unntak, å holde Kindersley og Lazard skadesløse for krav som måtte bli fremmet mot dem som følge av boets øvrige prosesser. Boets forpliktelser på dette området skal garanteres av den norske stat. Lazard vil dessuten gi boet tilgang til det de har av dokumenter som angår spørsmål reist i prosessen på Cayman Island. Lazard erklærer at banken ikke har noen interesser i Bulls Tankrederi AS, og avgir også en erklæring overfor boet om eierforholdet i Continental Trust Company. For nærmere detaljer vises det til teksten i avtalen.

Bobestyreren har opplyst at det parallelt har vært forhandlet om et forlik som også omfattet partene som er involvert i saken på Cayman Islands (Monsen-gruppen og Aal Foundation-gruppen). Forutsetningen for dette var at en avtale måtte være på plass innen 1. november 2001. Inntrådte denne forutsetningen, skulle vederlaget Lazard og Kindersley skulle betale bli justert noe ned. Bobestyreren har opplyst at det ikke har vært mulig å nå et forlik med alle de involverte parter i saken på Cayman Islands innen fristen. Han vil ikke anbefale separat forlik med enkelte av disse som følge av de krav som i tilfelle vil bli stift om skadesløserklæringer.

Det er på det rene at loddeieren og kreditorene er uenige om hvorvidt det forliket bobestyreren har inngått skal godkjennes.

Det rettslige utgangspunktet i denne situasjonen finnes i skifteloven § 19. Med hensyn til forvaltningen av boets eiendeler, er skifteretten bundet av loddeierens beslutning for så vidt de er enige og skifteretten ikke finner at beslutningen strider mot kreditorenes tarv. Bess Jahre er eneste loddeier i boet. Det som må vurderes, er da om hennes beslutning om ikke å inngå forlik med Lazard og Kindersley strider mot kreditorenes tarv.

Det er flere typer kreditorer i boet. Etter at alle midlene som opprinnelig var i boet hadde blitt brukt opp til advokatsalærer, har bobehandlingen vært finansiert av Justisdepartementet gjennom trekk på en særskilt statsgaranti. Pr. 15. oktober 2001 var det trukket NOK

133.317 578 på garantien. Pr samme dato var det anslagsvis påløpt ytterligere NOK 4.750.000 i ubetalte eller uavregnede salærer. Trekkene på statsgarantien forrentes. Beregnede renter utgjorde pr. 15. oktober 2001 NOK 31.333.762. Alle disse kravene er massekrav. Massekrav utgjorde pr 15. oktober 2001 NOK 169.401.340. I tillegg kommer salærer i forbindelse med drift siste måned.

Sandefjord kommune har beregnet størrelsen av skattekravet i boet inkludert renter pr. 30. november 2001. Beregningen har vært gjennomgått av advokat Knut Ro på vegne av boet. Han konkluderer i notat av 6. november 2001 slik:

"Skattekreditor har krav på renter av skattekravene før loddeieren får noen del av midlene etter Anders Jahre. Skattekravet inklusive renter utgjør pr. 30. november 2001 ca NOK 1 369.000.000 "

Anders Jahre AS (tidligere firmaet Anders Jahre) har fått godkjent en fordring stor kr. 425.444,16 i boet. Fordringen er senere redusert med kr. 50.000 ved motregning.

Advokat Knut Ro konkluderer slik i sitt notat med hensyn til dette kravet:

"Som nevnt i skiftesamlingen har også Anders Jahre AS krav på renter av sin fordring. (12 % renter av kr. 375.000 i 20 år utgjør nøyaktig 900.000 i renter)."

Denne fordringen utgjør etter dette pr nå ca NOK 1.275.000.

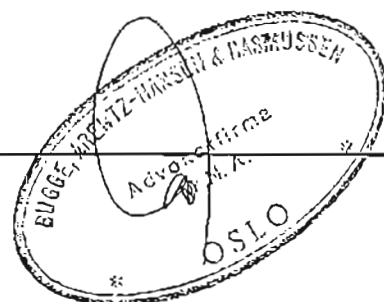
Boet har inngått en avtale med en amerikansk forretningsmann (McKinnel) om at vedkommende skal motta 40 % av overskuddet boet får på sine prosesser for å fremskaffe midler fra utlandet. Beløpet er et vederlag for dokumenter og opplysninger fremskaffet gjennom vedkommende. Det må også tas hensyn til denne avtalen ved beregningen av hvor store midler det blir til fordeling som følge av inngåelse av forliksavtaler.

Når en ser bort fra avtalen med McKinnel, innebærer dette at loddeieren Bess Jahre først vil få utloddet midler dersom det pr i dag innkommer mer enn ca NOK 1.539.676.000 i boet. En slik løsning synes å være langt fra det som kan anses som realistisk selv ved et forlik som inkluderer samtlige aktører i saken.

Det bemerkes i denne sammenheng i tillegg at også Eikland AS pretenderer å være eier av midler i utlandet og har fremmet krav i konkurranse med boet på Cayman Islands. Eikland AS er rettsetterfølger av Kosmos AS, som nå er innfusjonert i Eikland. Det er opplyst at staten som kreditor i Jahre-boet var enig med Eikland AS om en fordelingsnøkkel for midlene på Cayman Islands dersom det denne høsten ble inngått forlik med aktørene der. Hvilken fordelingsnøkkel dette er, er ikke opplyst. Det må imidlertid legges til grunn at dette forholdet ytterligere reduserer Bess Jahres dekningsutsikter.

Advokat Leikvang har på vegne av Bess Jahre i hovedsak gjort gjeldende følgende.

Det er all grunn til å regne med at et globalt forlik lar seg inngå. Bobestyrer skulle ikke ha forhandlet parallelt om et delforlik. Utgangspunktet for et globalt forlik ville vært at boet fikk tilført USD 100.000.000 med tillegg av aksjer i Bulls Tankrederi til en verdi av ca USD 4.000 000. Eneste hindring for dette har vært begrensede finansielle ressurser hos Monsen-familien. Monsens finansielle ressurser har blitt forverret som følge av den seneste

utviklingen innen verdensøkonomien. Aal Foundation har akseptert et globalt forlik. Forutsatt at en er villig til å forhandle om hvordan et forlik skal fordeles økonomisk hensett til Monsens finansielle problemer, er det grunn til å regne med at et globalt forlik vil kunne inngås. Gjøres ikke dette, må boet fortsette sine kostbare rettssaker på Cayman Islands og i Norge. Sakene er beheftet med betydelig usikkerhet, og fortsatte rettssaker vil påføre boet store kostnader. De eneste som vil ha fordel av å fortsette rettssakene, er boets advokater, idet bobehandlingen vil fortsette med flere titalls millioner kroner i utgifter hvert år. Det knytter seg også betydelig usikkerhet til de garantier boet må avgi som en forutsetning for et delforlik. Omfanget av ansvaret kan lett overstige det beløpet som boet får utbetalt. Dessuten vil presset mot Lazard forsvinne så snart et delforlik blir inngått. Det er derfor etter en samlet vurdering ikke økonomisk fornuftig å inngå et delforlik.

Bess Jahre mener også at boet ikke har rettslig adgang til å inngå et delforlik når det innebærer at boet pådrar seg ubegrenset garantiansvar overfor Lazard og Kindersley. Det foreligger heller ikke rettslig hjemmel til å tilsidesette loddeierens beslutning i dette tilfellet.

Leikvang har videre anført at bobestyrer har overskredet sine fullmakter ved å inngå forliket av 3. oktober 2001. Utgangspunktet har hele tiden vært et globalt forlik, og når bobestyrer ved et delforlik vanskeliggjør dette, overskrider han sine fullmakter. Bobestyrer har heller ikke konferert med skifteretten før forliket ble undertegnet. Dessuten unndrar bobestyreren opplysninger for loddeieren som gjør at loddeieren ikke har muligheter til å ta en beslutning på selvstendig grunnlag.

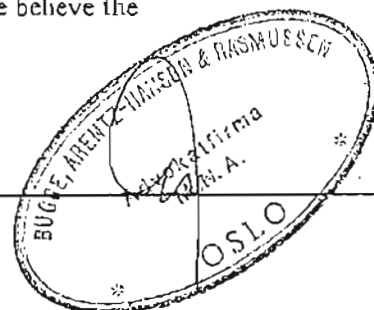
Det er videre anført at et globalt forlik vil kunne avslutte bobehandlingen. Det kan da innen overskuelig tid skapes endelig ro omkring Anders Jahres ettermøle.

Det anføres at det også er juridiske svakheter ved avtalen som gjør at den ikke bør inngås. Bl.a. er bobestyreren gjort til part i avtalen. Bobestyreren har ingen rettslig funksjon i boet og har derfor intet i avtalen å gjøre. Bobestyrer har heller ikke fullmakt til å inngå avtalen, slik han har garantert.

Loddeieren mener at det eneste riktige i dagens situasjon er å få avsluttet bobehandlingen ved å inngå et globalt forlik. Det foreligger verken grunnlag eller rettslig adgang til å tilsidesette loddeierens beslutning om at boet ikke skal inngå et delforlik med Lazard. For øvrig vises det til det som er uttalt i advokat Leikvangs brev av 2. november 2001.

I skiftesamlingen den 5. november 2001 ble det satte en frist til 13. november 2001 kl. 16.00 for uttalelse dersom det skulle foreligge muligheter for et globalt forlik. Etter skiftesamlingen har bobestyrer forelagt spørsmålet på nytt for Lazard, som i mail av 8. november 2001 via sin advokat har svart slik.

"... Lazard notes with great concern the approach taken by Mrs Jahre and Anders Jahre AS. As you know, Lazard devoted very considerable energies throughout the year to date in trying to achieve a global settlement of this dispute, recognising the many advantages this could bring to all parties. However, it became absolutely clear that such a global settlement at the figure required by the Estate would not be possible, since the Monsen and Aal parties were apparently unable to subscribe their share. It was in those circumstances that Lazard turned its attention to the Bilateral settlement with the Estate. We have sought particularly to ensure that the settlement left the door open to a subsequent settlement with the other parties, and indeed, we believe the

Bilateral Settlement will put pressure on the other parties to achieve a global settlement. However, we are convinced that the Bilateral Settlement is the only realistic prospect for a settlement in the near future which would contribute a substantial sum to the Estate. ..."

Det har ikke kommet inn andre henvendelser i saken innen fristens utløp.

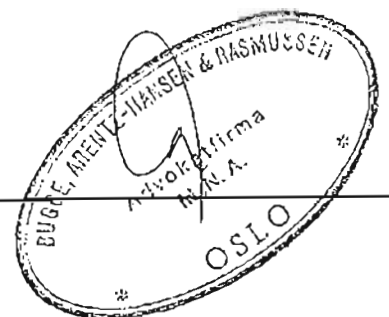
Etter en samlet vurdering har skifteretten blitt stående ved at forliksvtalen med Lazard og Kindersley bør godkjennes. Det er på det rene at selv et forlik på USD 100.000.000, som var antydnet ramme for et globalt forlik, med tillegg av verdiene av en aksjepost i Bulls Tankrederi og refusjon av saksomkostninger betalt av boet i forbindelse med prosessen i England, langt fra vil gi noen dekning til loddeieren. Det må derfor være på det rene at det under alle omstendigheter er fullstendig urealistisk at Bess Jahre vil få noen dekning etter at kreditorene har fått sitt. Bobehandlingen handler derfor i realiteten om å skaffe kreditorene maksimal dekning.

Skifteretten er enig med Bess Jahre og Anders Jahre AS i at den beste løsningen ville vært et globalt forlik som avsluttet saken. Boet har til nå brukt nærmere NOK 200.000.000 til advokater, og utgiftene vil fortsette så lenge prosessene går videre. Slik saken har blitt lagt opp av bobestyreren og slik Monsen-familien har stilt seg, er imidlertid denne løsningen ikke i havn. Det eneste en nå har å ta stilling til, er om den inngåtte avtalen skal godkjennes eller ikke. Gjennom avtalen får boet tilført et stort pengebeløp som langt overstiger de omkostningene boet har hatt. Dette vil gi en vesentlig dekningsutsikt for kreditorene. De kreditorene som har de største fordringene i boet, har også gått inn for forliket. Fristen for å godkjenne forliket er 14. november 2001. Om godkjennelse ikke gis innen denne fristen, vil ikke avtalen lenger være bindende for Lazard og Kindersley. Skifteretten finner på denne bakgrunn at loddeierens votum må settes til side av hensyn til kreditorenes tarv.

For så vidt angår den rettslige adgangen til å treffe slik beslutning, bemerkes det at de garantier boet og staten avgir ikke vil få noen økonomiske konsekvenser for Bess Jahre. Som det fremgår av det ovenstående, vil det ikke kunne redusere hennes arvelodd. Garantiene kan heller ikke påføre Bess Jahre økonomisk ansvar. Boets ansvar er i praksis begrenset til boets midler. Eventuelt ansvar ut over dette vil påhvile den norske stat. Retten kan derfor ikke se noen rettslige hindringer for å godkjenne forliket.

Når det gjelder Bess Jahres krav om innsyn i alle boets dokumenter, foreligger det en tvist mellom henne og bobestyreren. Skifteretten må ta stilling til dette i en separat avgjørelse. Det er imidlertid ikke tid til å få dette rettskraftig avgjort før fristen for å godkjenne forliket går ut 14. november 2001. Skifteretten kan imidlertid ikke se at dette har betydning all den tid det nå er helt på det rene at Bess Jahre ikke vil få noen arvelodd.

For så vidt gjelder de enkelte klausuler i avtalen, er det ikke mulig å reforhandle disse nå. Skifteretten må ta stilling til om den avtalen som foreligger skal godkjennes eller ikke. Skifteretten kan imidlertid ikke se noen tungtveiende grunner til ikke å godkjenne avtalen på bakgrunn av klausulenes utforming, og finner ikke grunn til å drøfte dette nærmere. Hva angår anførselen om at bobestyreren har overskredet sine fullmakter, får heller ikke dette betydning, idet skifterettens samtykke er en forutsetning for forliket. Dette samtykket er først gitt etter at loddeieren og samtlige kreditorer har uttalt seg.

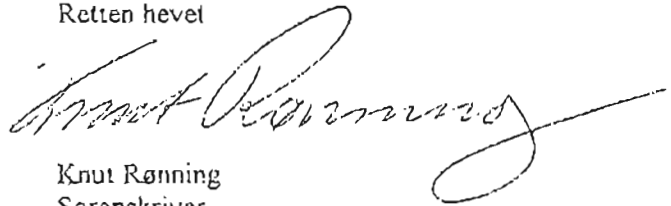

Forliksavtalen av 3. oktober 2001 blir etter dette å godkjenne med hjemmel i skifteloven § 19.

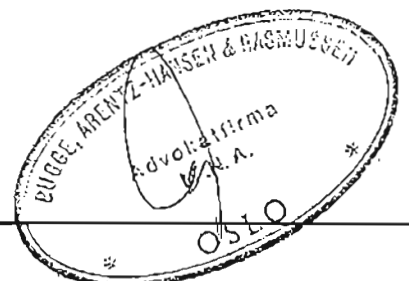
S l u t n i n g :

Forliksavtale av 3. oktober 2001 mellom Anders Jahres dødsbo, Lazard LLC og Robert Hugh Molesworth Kindersley godkjennes på vegne av Anders Jahres dødsbo.

Retten hevet

Knut Rønning
Sorenskriver

Ann-Merethe Nilsen

Fra: Even Wahr-Hansen
Sendt: 8. desember 2001 11:01
Til: Ann-Merethe Nilsen; Karstein Johan Espelid; Aase Gundersen
Emne: FW: vedr Jahre

-----Original Message-----

From: Morits Skaugen Jr [mailto:morits@skaugen.com]
Sent: Friday, December 07, 2001 8:11 AM
To: Even Wahr-Hansen
Subject: FW: vedr Jahre

for info
Best Personal Regards,
Morits Skaugen jr
morits@skaugen.com
Off: 47 23 12 04 00 / Fax: 47 23 12 04 01
Mobile: 47 913 14 251
Private fax: 47 85028256
www.skaugen.com

> -----Original Message-----

> From: Morits Skaugen Jr
> Sent: fredag, desember 07, 2001 08:09
> To: Tore Eriksen (E-mail)
> Cc: Morits Skaugen Jr
> Subject: vedr Jahre

> Tore,

> Jeg har som tidligere skrevet til deg et overordnet mål og det er at det
> skal være et samarbeide mellom de "norske interesser" med sikte på at vi
> sammen vinner over de "ikke norske" interesser. Det betyr at boet, Staten,
> Bess og Eikland samt Anders Jahre AS skal samarbeide med sikte på å bringe
> mest mulig av midlene hjem til norge for fordeling. Dette har vært
> ledetråd i samarbeidet mellom Even Wahr Hansen og oss i mange år.

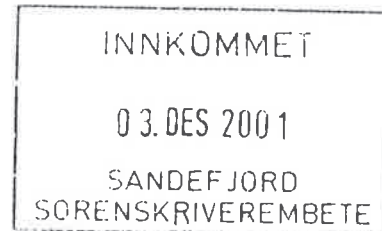
> Jeg har i denne sammenheng igår bedt om at vi kommuniserer dette til Even
> Wahr Hansen og Regjeringsadvokaten; at dersom det ikke er ønskelig med en
> konkurs i boet fra Staten side vil vi medvirke til dette. Dette
> forutsetter dog at man er enig om at man da senere kan prøve likningen ved
> normal domstolsbehandling og vi kan utveksle inforamsjon som tidligere.
> Dersom dere er interessert i å diskutere dette er vi mere enn villig til
> det.

> jeg hører gjerne fra deg om det.

> Best Personal Regards,
> Morits Skaugen jr
> morits@skaugen.com
> Off: 47 23 12 04 00 / Fax: 47 23 12 04 01
> Mobile: 47 913 14 251
> Private fax: 47 85028256
> www.skaugen.com

THOMMESSEN KREFTING GREVE LUND

Sandefjord skifterett
 Att: Sørenskriver Knut Rønning
 Boks 73
 3201 Sandefjord

Vår ref: 210195/1
 Ansvarlig advokat: Truls Leikvang

Oslo, 30 november 2001

ANDERS JAHRES DØDSBO - KONKURSBEGJÆRING

Jeg henviser til notat av 27 november 2001 fra bobestyrer, advokat Even Wahr-Hansen, vedrørende konsekvenser av at boet tas under konkursbehandling.

Bobestyreren anbefaler at en eller flere av kreditorene foretar intervensjonsbetaling.

Hensikten med en såkalt intervensjonsbetaling er at boet ikke skal tas under konkursbehandling.

Loddeieren legger til grunn at Anders Jahre AS ikke har noen plikt til å overdra krav til en utenforstående. En konkurs kan derfor kun unngås ved at boet innfrir kravet eller aksepterer en intervensjonsbetaling fra andre på vegne av boet.

Til tross for at skifteretten ikke har sendt ut konkursbegjæringen til loddeieren har jeg innhentet en kopi fra advokat Nils Gregusson.

Loddeieren mener at boet bør tas under konkursbehandling. Det er flere årsaker til dette.

Loddeieren viser i denne forbindelse til konkursbegjæringen som er begrunnet ut fra et ønske om at skattekravet mot boet prøves. Loddeier er enig i at det nå foreligger så klare indikasjoner om at skattekravet ikke er gyldig at det er nødvendig å få en endelig avklaring av dette spørsmål.

Det har hele tiden foreligget opplysninger som underbygger at ikke Anders Jahre, men andre, var eier av utenlandsformuen som han er lignet som eier av. En av pretendentene er Kosmos som var et selskap Anders Jahre var forretningsfører for fra 1928 til 1978. Under bobehandlingen er det kommet frem nye opplysninger og vesentlige deler av disse nye opplysninger har bobestyreren i lengre tid hatt i sin besittelse. Konsekvensen av disse opplysninger er at skattekravet ikke er riktig. Derved er heller ikke beskyldningene mot loddeierens ektefelle Anders Jahre om at han hadde unndratt betydelige skattebeløp riktige.

342

Etter loddeiers oppfatning har bobestyreren plikt til å ivareta loddeiers interesse. Da det fremkom helt nye opplysninger som underbygger at skattekravet ikke er gyldig hadde han en soleklar plikt til å sørge for at disse opplysninger ble meddelt loddeier og at man i skiftesamlingen behandlet spørsmålet om hvordan skiftesamlingen skulle forholde seg til disse. I brev av 18 desember 1998 ble bobestyreren anmodet om å agere på basis av disse nye opplysninger. Istedenfor å agere ble brevet returnert etter at han muntlig hadde uttalt at han ikke kom til å handle på basis av brevet.

Skattekreditors representanter i boet har også hatt kjennskap til de nye opplysninger i flere år, uten at man har vært villig til å gjøre noe med disse, tross gjentatte anmodninger.

Opplysningene som styrker oppfatningen om at skattekravet er ugyldig er kommet frem etter at loddeier så seg nødtvungen til å trekke et søksmål tilbake. En prøving av skattekravet vil ikke påføre boet kostnader, men vil kunne føre til at det blir solvent. På bakgrunn av at det nå foreligger en konkursbegjæring som åpner for prøving av ligningens lovlighet vil loddeier motsette seg at boets midler anvendes eller at boet aksepterer at skattekreditor foretar intervensjonsbetaling for å avverge en prøving av skattekravet.

Det er i konkursbegjæringen også vist til at en konkursbehandling vil kunne få etterprøvet bobestyrerens bruk av midler. Det er brukt ca NOK 200 millioner i forbindelse med bobehandlingen, det meste til å betale advokater, herunder meget betydelige honorarer til bobestyreren og andre advokater i det firma han tilhører. En gjennomgang av ressursbruken fremover vil også med fordel kunne gjøres av en ny bobestyrer. Loddeieren mener at en slik prøving er nødvendig, blant annet fordi det er benyttet ca NOK 60 millioner av boets midler som normalt ville tilfalt henne dersom boet ikke hadde vært beheftet med et enormt skattekrav som neppe eller i det alt vesentlige ikke er holdbart.

Boet har gjennom bobestyrer inngått en avtale med Henry McKinnell om at han skal ha 40% av boets nettopproveny mot at han overleverte stjalne dokumenter til bobestyrer. Det må være all grunn til å reise spørsmål om boet lovlig kunne inngå en slik avtale, og en konkursåpning vil gi boet grunnlag for å få en rettslig vurdering av om denne avtale er lovlig og bindende for boet. En av anførselene fra boets motparter i rettssaken på Cayman Islands er at boet ikke kan få medhold i et krav som er fremmet på grunnlag av stjalne dokumenter. En eventuell tilsidesettelse av denne avtale, i det minste en fordomsfri vurdering av denne avtale, vil kunne svekke vekten av denne anførsel fra motpartene, særlig hvis boet fremstår som et nytt rettssubjekt med en ny bobestyrer.

Boet er nå kommet i en fase hvor kreditorenes tarv, særlig skattekreditor, synes å styre bobehandlingen. I realiteten foreligger det et konkursbo. Dette har skifteretten klart dokumentert i sin beslutning av 13 november 2001 hvor loddeiers beslutning ble tilsidesatt bl a med den

begrunnelse "at det er fullstendig urealistisk at loddeier vil få noen dekning etter at kreditorene har fått sitt. Bobehandlingen handler derfor i realiteten om å skaffe kreditorene maksimal dekning". Det kan knapt klarere sies at det i realiteten foreligger et konkursbo. På denne bakgrunn mener loddeier at boet bør behandles deretter, dvs som et konkursbo, og ikke som et fordekt dødsbo som dessuten behandles etter et regelsett som nå er opphevet.

Alle disse momenter tilsier at loddeier mener at det er riktig at boet tas under konkursbehandling.

Bobestyreren har i et notat av 27 november 2001 uttalt at boets stilling i søksmålet på Cayman Islands blir svekket dersom det åpnes konkurs. Bobestyreren drøfter både ut fra de prosessuelle spørsmål, boets sak både i forbindelse med selve rettssaken og i forliksforhandlingene. Det er vanskelig å se at en formell konkursbehandling skal kunne være så skadelig for boets posisjon som bobestyreren hevder. Realiteten endres ikke gjennom en formell konkursåpning. Skifteretten har, som nevnt, i beslutning datert 13 november 2001 uttalt at det ikke er noen utsikt til at boet kan bli solvent og har lagt vesentlig vekt på skattekreditors ønsker i strid med loddeiers oppfatning. Disse realiteter kan ikke endres ved at man søker å skjule dem gjennom manipulasjoner slik som en intervensjonsbetaling. Det eneste man i så fall ville oppnå er å åpne for en argumentasjon om at staten med skifterettens hjelp søker å skjule realiteter. Det vil etter loddeiers oppfatning heller svekke boets stilling på Cayman Islands. Dessuten vil man komme i den situasjon at den eneste godkjente kreditor er skattekreditor, noe som også vil kunne være en like sterk svekkelse som en konkursåpning. Etter det loddeieren kan gi bobestyrerens notat uttrykk for at det i realiteten foreligger en betydelig fare for at boet i dets nåværende stilling risikerer å ikke nå frem i søksmålet på Cayman Islands på grunn av "foreign revenue defence".

Det må i denne forbindelse kunne pekes på at en konkursåpning, som åpner for en prøving av skattekravet, i realiteten gjør boet mindre utsatt for anførselen om foreign revenue claim, fordi man vil da få en prøving av skattekravet og man vil ikke vite om skattekravet vil bli godkjent. Dersom skattekravet faller bort vil boet bli solvent hvilket innebærer at man har et meget mer robust bo som slett ikke vil være utsatt for forsvarsverket knyttet til foreign revenue claim, bl a fordi det vil være en helt klar mulighet, om ikke sannsynlighet, for det ikke foreligger noe skattekrav i boet. Denne situasjon kan bare oppstå dersom boet tas under konkursbehandling.

På bakgrunn av at det nå er inngått en avtale om delforlik med Lazard, vil Boet få inn USD 41,5 mill. Det er forutsatt at det vil medføre at trekket på statsgarantien blir innfridd. Ifølge Bobestyreren vil dette delforlik ikke påvirkes av en konkursåpning. Det eneste som i så fall kan stoppe delforliket er at loddeieren påkjører skifterettens beslutning om å godkjenne delforliket eller at Stortinget ikke aksepterer å gi statsgarantien. Loddeieren er ved nærmere ettertanke kommet til at hun ikke ønsker å påkjøre skifterettens beslutning om å akseptere avtalen om delforlik, slik at det eneste som nå kan hindre at boet får inn USD 41,5 mill er manglende statsgaranti. På bakgrunn av at Regjeringen har

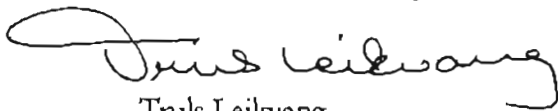
fremmet proposisjon om slik garanti, er det grunn til å anta at Stortinget vil gi sin tilslutning til forslaget og derved vil Boet kunne innfri statslånet og ha ca USD 20 mill til fordeling mellom kreditorene og loddeier. Dersom skattekravet faller bort etter prøving vil loddeier motta det alt vesentlige av dette i tillegg til de midler som allerede ligger i Boet, herunder hennes egen bolig. På denne bakgrunn vil jeg på vegne av loddeieren erklære at skifterettens beslutning av 13 november ikke vil bli påkjært.

Loddeieren har merket seg at bobestyreren motsetter seg at boet blir tatt under konkursbehandling under henvisning til søksmålssituasjonen på Cayman Islands. Som det fremgår av ovenstående er det flere momenter som taler for at en konkursbehandling er riktig. Disse momenter berører i stor grad disposisjoner foretatt av bobestyrer. Det er i konkursbegjæringen klart forutsatt at det må oppnevnes en ny bobestyrer dersom boet tas under konkursbehandling og loddeieren vil også se det som en betydelig fordel ved en konkursbehandling av boet at det medfører en ny bobestyrer som vil kunne gjennomføre de nødvendige undersøkelser av disposisjoner fra den nåværende bobestyrer.

På bakgrunn av ovenstående er loddeier for at Boet tas under konkursbehandling og beslutte derfor at boets midler ikke skal anvendes til å dekke kravet fra Anders Jahre AS og at boet heller ikke skal godta at det foretas intervensjonsbetaling fra andre.

Med vennlig hilsen

Thommessen Krefting Greve Lund AS

Truls Leikvang

THOMMESSEN KREFTING GREVE LUND

Sandefjord skifterett
 Att: Sørenskriver Knut Rønning
 Boks 73
 3201 Sandefjord

Vår ref: 213435/1
 Ansvarlig advokat: Truls Leikvang

Oslo, 6 desember 2001

ANDERS JAHRES DØDSBO - KONKURSBEGJÆRING

Jeg henviser til mitt brev av 30 november 2001 på vegne av loddeier i Anders Jahres dødsbo, fru Bess Jahre.

Som det fremgår av brevet har loddeier besluttet at boet ikke skal akseptere at det foretas intervensjonsbetaling for å inngå konkurs.

Regjeringsadvokaten har i brev av 5 desember 2001 uttalt følgende:

"Staten anser det uhensiktsmessig at det nå blir åpnet konkurs i Anders Jahres dødsbo etter at man i snart 19 år har drevet en bobehandling i skiftelovens system. Staten har, som kreditor i boet, klar rettslig interesse i å avværge konkurs og tilbyr seg å foreta intervensjonsbetaling for dødsboet."

Etter loddeiers syn er Statens hovedinteresse og trolig eneste interesse i å avværge konkurs at man derved forhindrer at skattekravet mot Anders Jahre blir prøvet.

Som det fremgår av mitt brev av 30 november, har bobestyreren i flere år hatt kunnskap om utenlandsformuens opprinnelse som i det minste ga grunnlag for å anta at skattekravet bygger på et uriktig grunnlag. Loddeieren vi selv sagt vurdere om denne unnlatelsen av å handle på grunnlag av disse nye opplysninger var erstatningsbetingende. Loddeieren vil i denne forbindelse legge til grunn at bobestyreren som skifterettens rettslige medhjelper må identifiseres med skifteretten. Dersom man med skifterettens tilslutning skulle komme i den situasjon at skattekravets prøving blir avverget, vil loddeier reservere seg sin rett til å gjøre ansvar gjeldende. At det foreligger hjemmel for å pålegge skifteretten et slik erstatningsansvar for manglende oppfølging er lagt til grunn av Oslo byrett i dom av 28 februar 2001.

347

Som nevnt aksepterer ikke loddeier en intervensjonsbetaling, og jeg vil informere skiftedommer Helliesen om dette.

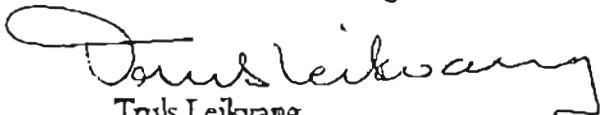
Jeg legger til grunn at skifteretten v/skifteforvalteren er innforstått med at loddeiers standpunkt er at boet ikke aksepterer intervensjonsbetaling på dens vegne, og at Staten ikke kan forhindre at skattekravet blir prøvet på denne måten. Etter loddeierens syn foreligger ingen andre grunner for hvorfor boet ikke skulle behandles som konkursbo. Derimot foreligger også andre grunner for at en konkursbehandling er riktig, og jeg henviser i denne forbindelse til mitt brev.

Skulle skifteretten med hjemmel i skiftelovens § 19 overveie å overprøve loddeieres beslutning om at boet ikke skal motsette seg konkursbehandling, ber jeg om å bli varslet om dette. Jeg ber samtidig om å få en redegjørelse for skifterettens grunnlag for å treffe sin beslutning og kopier av alle dokumenter som måtte foreligge i denne anledning.

Jeg varsler i denne forbindelse om jeg vil supplere mine anførsler for å underbygge at skifteretten ikke har grunnlag for å tilsidesette loddeiers beslutning.

Med vennlig hilsen

Thommessen Krefthing Greve Lund AS

Truls Leikvang

THOMMESSEN KREFTING GREVE LUND

Sandefjord skifterett
Att: Herredsrettsdommer Jan Helliesen
Boks 73
3201 Sandefjord

Vår ref: 213411/1
Ansvarlig advokat: Truls Leikvang

Oslo, 6 desember 2001

ANDERS JAHRES DØDSBO - KONKURSBEGJÆRING

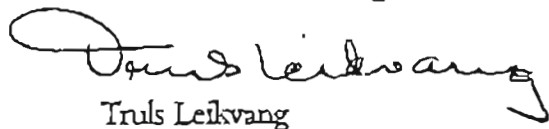
Jeg henviser til begjæring om konkurs av Anders Jahres dødsbo datert 19 november 2001.

På bakgrunn av notat av 27 november 2001 fra bobestyreren, advokat Even Wahr-Hansen, hvor han anbefalte at noen foretok intervensjonsbetaling, tilskrev jeg skifteretten hvor jeg gjorde rede for loddeiers oppfatning om at hunn var enig i at boet skulle tas under konkursbehandling og at loddeier motsatte seg bruk av boets midler til å betale krav fra Anders Jahre AS og heller ikke aksepterer at det ble foretatt intervensjonsbetaling for å avverge konkursbehandling.

Etter skiftelovens § 19 er det loddeier som bestemmer over boets midler, og det tilhører loddeier å bestemme bruk av midler.

På denne bakgrunn ber jeg om at skifteretten legger til grunn i behandlingen av konkursbegjæringen at boet ikke aksepterer intervensjonsbetaling, og at fordringen fra Anders Jahre AS ikke blir betalt av boets midler for å avverge konkursåpning.

Med vennlig hilsen
Thommessen Krefting Greve Lund AS

Truls Leikvang

Sorenskriveren i Sandefjord

Domstolen i sommerbyen

Sandefjord skifterett avsa følgende kjennelse den 18. desember 2002:

SANDEFJORD SKIFTERETT

gjør vitterlig

År 2001, den 18. desember, ble rett satt i Sandefjord Tinghus.

Dommer: Herredsrettsdommer Jan Helliesen
Protokollfører: Dommeren

Sak nr: 01-814 S
Rekvirent: Anders Jahre AS
Prosessfullmektig: Advokat Nils Gregusson

Debitor: Anders Jahres dødsbo v/Sandefjord skifterett
Prosessfullmektig: Advokat Knut Ro

Boets loddeier: Bess Jahre
Prosessfullmektig: Advokat Truls Leikvang

Boets kreditor: Staten v/Finansdepartementet, Justisdepartementet
Prosessfullmektig: Regjeringsadvokaten v/advokat Thomas Svensen

Det ble avsagt slik

k j e n n e l s e :

Saken gjelder spørsmålet om åpning av konkurs i dødsboet etter Anders Jahre. Boet behandles som insolvent dødsbo og konkursrekvirenten har fått innfridd sitt krav gjennom intervensjonsbetaling.

Retten finner behov for innledningsvis å gi et helt kortfattet og summarisk tilbakeblikk:

Den 6. april 1982 ble det åpnet offentlig skifte i boet etter Anders Jahre, som døde 26. februar samme år. Staten er dominerende kreditor i boet med et skattekrav på i overkant av 1,4 milliarder kroner samt massekrav gjennom trekk på statlige garantier på vel 165 millioner kroner. Det er ytterligere én fordringshaver i boet - selskapet Anders Jahre AS - med et krav inklusiv akkumulerte renter på i størrelsesorden 1,4 millioner kroner. Eneste loddeier i boet er enken etter Anders Jahre - Bess Jahre.

Boet har vært engasjert i flere rettstvister i Norge og i utlandet. Her skal nevnes sak ved Sandefjord byrett mot Bjørn Bettum, Lazard LLC og Robert Hugh Moelsworth Kindersley, og sak ved domstolene på Cayman Island om rettighetene til midlene i stiftelsen Continental Foundation - den såkalte utenlandsformuen.

I tvisten ved Sandefjord byrett har boets bestyrer - advokat Even Wahr-Hansen- og Lazard LLC og

Mr. Kindersley fremforhandlet en forliksavtale som har, eller vil, tilføre boet i underkant av 370 millioner kroner samt gi boet tilgang til ytterligere dokumentasjon i prosessen på Cayman Island, mot at søksmålet mot disse frafalles. Forliksavtalen har vært behandlet på skiftesamling i boet, og 13. november 2001 besluttet skifteretten å godkjenne avtalen mot anbefaling fra Bess Jahre og Anders Jahre AS.

Ved prosesskrift den 19. november d.å har så Anders Jahre AS fremmet begjæring om konkurs av Anders Jahres dødsbo. Staten fremmet tidlig tilbud om intervensjonsbetaling overfor Anders Jahre AS med fullt oppgjør for selskapets krav i boet. Anders Jahre AS motsatte seg imidlertid utløsning gjennom intervensjonsbetaling, og returnerte også beløpet da dette ble overført til advokat Gregussons klientkonto.

Rettsmøte for behandling av konkursbegjæringen ble holdt 14. desember 2001. Her møtte advokat Gregusson på vegne av Anders Jahre AS, advokat Knut Ro med fullmakt fra Sandefjord skifterett til å representere dødsboet under rettsmøtet, advokat Truls Leikvang på vegne av Bess Jahre, og advokat Thomas Svendsen for regjeringsadvokatembetet, foruten representanter fra Justis- og Finansdepartementet.

Det ble ikke foretatt parts- eller vitneavhør, men retten mottok slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken. Før rettsmøtets avslutning aksepterte advokat Gregusson en sjekk fra Justisdepartementet som fullt oppgjør for sin fordring i boet. Følgende protokollat ble deretter innført i rettsboken:

"Regjeringsadvokaten tilbød påny betaling av Anders Jahre AS sitt krav - hovedstol og renter. Staten fortok så betaling med sjekk. Regjeringsadvokaten anførte etter dette at Anders Jahre AS' krav nå var dekket fullt ut.

Advokat Gregusson aksepterte det mottatte beløp som fullt oppgjør på vegne av Anders Jahre AS. Han anførte at det fortsatt er opp til skifteretten å avgjøre om denne betaling avskjærer konkurs."

Anders Jahre AS har i hovedtrekk gjort gjeldende at vilkårene for konkurs fortsatt er til stede. Boet er insolvent, hvilket er erkjent og retten må på selvstendig grunnlag prøve om vilkårene for konkurs er til stede. Det erkjennes at selskapet ikke lenger har krav i boet, men det overlates til skifteretten å avgjøre hvilke virkninger det mottatte intervensjonsbeløp skal ha i forhold til konkursspørsmålet.

Det er nedlagt slik påstand:

"Det åpnes konkurs i Anders Jahres dødsbo".

Advokat Ro har gjort gjeldende etter å ha fremhevet at han representerer dødsboet under rettsmøtet og at han alene opptre etter den instruks boets skifteforvalter har gitt ham:

Boet forholder seg nøytral i spørsmålet om vilkårene for å åpne konkurs i dødsboet er til stede eller ikke. Dødsboet vil heller ikke tilkjenne noen oppfatning av hvilke virkninger intervensjonsbetalingen har for konkursspørsmålet. Det erkjennes at dødsboet åpenbart er insolvent etter dagens konkurslovgivning. Meget taler imidlertid for at en eventuell konkurs må vurderes i forhold til den eldre konkurslov av 1863. I så fall vil krav som refererer seg til rentepåslag etter Anders Jahres død ikke kunne gjøres gjeldende i boet. Det er vist til den eldre konkurslov § 120, til den tidligere prioritetslov og eldre skiftelovs § 100.

Det er nedlagt slik påstand:

"Boet tilkjennes saksomkostninger dersom konkurs ikke åpnes."

Advokat Leikvang har i hovedtrekk gjort gjeldende:

I vår sak har loddeier tidlig tilkjennegitt for skifteretten sin tilslutning til konkursbegjæringen. Skifteretten har ikke foretatt noen selvstendig vurdering av spørsmålet, og i mangel skifterettens beslutning representerer loddier boet. Det er vist til skifteloven § 19 og til aktuell litteratur. Advokat Ro kan her bare opptre i henhold til instruks fra loddeieren.

De rettslige vilkår for å åpne konkurs i boet er til stede. Dødsboet er åpenbart insolvent, og i realiteten fremstår boet som et konkursbo. En konkurs vil formalisere behandlingsprosedyrene og sikre de forskjellige rettighetshavere en mer balansert posisjon.

Bess Jahre og Anders Jahre AS har felles interesse i å få prøvet skattekravet. En lemping av skattekravet kan medføre at boet blir solvent. Konkursåpning er eneste mulighet for at Bess Jahre nå skal komme i en posisjon der hun får prøvet skattekravet, og hun og Anders Jahre AS har derfor en legitim interesse i å motsette seg statens intervensjonstilbud.

Staten har ingen partsstilling i konkursspørsmålet, verken på vegne av boet eller i egenskap av kreditor. Staten har ikke erklært hjelpeintervensjon, og uansett vil staten ikke ha adgang til å opptre i strid med partenes ønsker.

Det er nedlagt slik påstand:

"(a) Det åpnes konkurs i Anders Jahres dødsbo. (b) Staten v/Justisdepartementet dømmes til å betale sakens omkostninger til Anders Jahres dødsbo."

Advokat Thomas Svensen har i hovedtrekk gjort gjeldende:

Det erkjennes at etter dagens konkurslovgivning er boet insolvent, mens det høyst sannsynlig vil være solvent etter den eldre lovgivning.

Staten har partsstilling i tvisten fordi man her har trådt inn i fordringen gjennom intervensjonsbetalingen, alternativt i egenskap av hjelpeintervenient.

Konkursrekvirenten har ikke lenger noe krav i boet, og følgelig kan begjæringen ikke føre frem. Endog det forutgående tilbud om intervensjon var tilstrekkelig til å avskjære konkursåpning.

Det er nedlagt slik påstand:

"Konkursbegjæringen forkastes"

Skifteretten skal bemerke:

Som partene har fremhevet, er skifteretten ubundet av partenes påstander og anførsler i forhold til spørsmålet om konkursgrunnene er til stede eller ikke. Men skifterettens prøving skjer ikke ex officio. Med få unntak - som ikke kommer inn i denne sak - kreves det enten en oppbudsbegjæring fra debitor eller begjæring fra konkurskreditor, før skifteretten prøver debtors solvens, jf. konkursloven § 60 og Brækhus, Omsetning og kreditt I s. 114.

I herværende sak pretenderer loddeier Bess Jahre å representere boet. Hun har både i forutgående

prosessskrift og i retten nedlagt påstand om at det skal åpnes konkurs i boet. Hennes anførsler og påstand fremstår som hennes - og eventuelt også boets - tilslutning til den fremsatte konkursbegjæring fra Anders Jahre AS. Retten har heller ikke oppfattet at hun har tilkjennegitt at hennes krav på konkurs skal behandles som en selvstendig oppbudsbegjæring, uavhengig av Anders Jahre AS' konkursbegjæring. Begjæringen ville uansett fremstå som mangelfull, jf. § 66 annet ledd, og retten antar at en selvstendig oppbudsbegjæring ville kreve skifterettens forutgående medvirkning uavhengig av hennes partsstatus i saken, jf. skifteloven §§ 19 og 20.

Tilbake står derfor spørsmålet om Anders Jahre AS - etter nå å ha mottatt statens intervensjonsbetaling og akseptert denne som fullt oppgjør for sin fordring - fremdeles har kreditorstatus i boet. Kreditorstatus med kompetanse til å begjære konkurs har kun fordringshaver med dividendefordring, jf. dekningsloven kap 6 flg.

Det må være åpenbart at Anders Jahre AS har gitt avkall på sin posisjon som konkursskreditor ved at selskapet nå ikke lenger har krav i boet. Av dette følger at skifteretten ikke skal foreta noen videre prøvning av konkursspørsmålet, selv om boet måtte fremstå som insolvent, jf. Rt. 1982 s. 905.

Det er etter dette unødvendig for retten å gå inn på de mange øvrige spørsmål og problemstillinger partene har reist - særlig knyttet til aktørenes partstilling og representasjon, intervensjonsbetaling og -tilbud som konkursavvergende tiltak, og om dagens eller den eldre konkurslovgivning skal gis anvendelse og betydningen av dette for boets solvens.

Begjæringen har ikke ført frem. Advokat Ro har på boets vegne nedlagt påstand om saksomkostninger.

Twistemålslovens vanlige omkostningsregler får anvendelse og den aktuelle bestemmelse er her § 172 første ledd. Bestemmelsen forutsetter imidlertid at partene henholdsvis vinner eller taper i forhold til de påstander som er nedlagt. Her har advokat Ro nedlagt såkalt nøytral påstand; det vil si at påstanden ikke signaliserer noen motstrid.

Saken utfall gir etter dette ikke grunnlag for omkostningsansvar til fordel for dødsboet. Skifteretten lar dette komme til uttrykk gjennom slutningen. Det skal tilføyes at skifteretten ikke oppfatter omkostningspåstanden som et ansvarskrav mot rekvirenten etter konkursloven § 76.

S l u t n i n g :

1. Selskapet Anders Jahre AS' begjæring om konkurs mot dødsboet etter Anders Jahre, forkastes.
2. Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Retten hevet

Jan Helliesen

Herredsrettsdommer

Bjørn Bettum

Fra: "Morits Skaugen Jr" <morits@skaugen.com>
Til: "Øivin Fjeldstad (E-mail)" <o-fjelds@online.no>; "Bjørn Bettum (E-mail)" <bjorn.bettum@beco-da.no>
Kopi: "Morits Skaugen Jr" <morits@skaugen.com>
Sendt: 15. desember 2001 13:40
Emne: vårt møte

Øivin og Bjørn,

Jeg viser til vårt møte forleden hvor vi etablerte en form for plattform for info utveksling og derfor et mulig meningsfylt samarbeide.

I og med at vi ikke har motsetninger vedr det å tilføre stiftelsen midler via Bess mener jeg vi har ett slikt grunnlag.

Dette vil også kunne lede til at vi kan forsøke å bidra til å hjelpe Bjørn på alle mulige måter.

I tråd med dette oversendte jeg pr post det som vedrører CI proceedings "for tiden".

Vedr det som kom konkret ut av møtet:

Jeg har etablert at vi nok har de dokumenter som Bjørn henviste til som ble friggitt fra Handelsdept og som muligens er fra 1955.

Det er derfor ikke nødvendig med disse tror jeg. Dette dersom ikke det er andre ting jeg ikke er klar over.

Det som er viktig er nok at Bjørn undersøker sine filer og andre filer og ser om det er noe der -

spesielt kanskje FB sine advokat filer. Hvem har noe av andre som BB kjenner til?

Alle anekdoter og dokumenter er viktig som kan kaste et hvilket som helst lys over saken frem til ca 1960+

- vi er ikke spesielt opptatt av tiden etter det, men dog med ett unntak.

Det eneste som er relevant i tiden etter det for oss er om dere har noe som kan kaste lys over om AJ hadde åpenbar eller skjult "alders demens" i siste delen av 1960.

Jeg har lest noe om en lege erklæring fra 1969 (?) omdette - har dere noe om det? Det ville forøvrig være helt normalt om han hadde det.

Det er viktig som Øivin sa - det er mulig at alle dokumenter kan brukes og dokumenter som andre oppfatter som lite viktige kan vi sette inn i en større sammenheng.

På gjenhør.

/ M 2882

PS! - det ble nok foreløpig bare halv seier i Sfjord i går.

Det å få demonstrert at staten overkjører loddeier totalt var viktig.

Vi hadde ventet å tape med full musikk i sandefjord, men ikke at de (staten og den dømmende makt var så rå i sin sammenblanding!)

Det var derfor det var bra - fordi da ble det en halv seier - desto verre desto bedre!

DS!

PS "2

Herbjørns innlegg i Aposten forleden om Lazard og utpressing var bra det!

DS!2

Morits

SANDEFJORD SKIFTERETT

gjør vitterlig:

År 2002, den 16. august ble rett holdt i rettens lokaler i Sandefjord Tinghus.

Dommer: Sorenskriver Knut Rønning

Protokollfører: Dommeren.

Sak nummer: S92-343 Anders Jahres dødsbo

Saken gjelder: Spørsmål om å trekke søksmål på Cayman Islands

Det ble avsagt slik

k j e n n e l s e :

I skiftesamling den 12. februar 2002 ga advokat Truls Leikvang på vegne av Bess Jahre uttrykk for at loddeieren i boet hadde besluttet at boet skulle trekke seg ut av rettssaken på Cayman Islands. Han henviste til sitt brev av 11. februar 2002, hvor standpunktet er nærmere utdypet. Det heter her:

"Loddeier vil presisere at hennes avdøde mann Anders Jahre i alle år utvetydig fastholdt at han ikke var eier av midlene i Continental Trust Company. Det har tidligere vært vanskelig for henne å føre bevis for at dette var riktig. Det er nå fremkommet dokumentasjon som klart viser at Anders Jahre ikke var eier av midlene og at i den utstrekning han skulle ha oppnådd

noen eierandel i midlene skyldes det en sammenblanding. Denne dokumentasjon har bobestyrer vært i besittelse i en årrekke. Disse dokumenter svekker betydelig boets posisjon i hovedsøksmålet og tilsier at boet trekker seg fra saken for å unngå å bruke et betydelig antall millioner kroner på en fortsettelse.

Loddeier mener at det i tillegg er meget som tilsier at boet ikke kan vinne saken mot bl.a Aall foundation fordi boet vil være svært sårbart overfor en anførsel knyttet til at boet i realiteten er en skattekreditor. Statens intervensjonbetaling i forbindelse med konkursbegjæringen fra Anders Jahre AS har svekket boet ytterligere.

Loddeier ber om en redegjørelse for og en kopi av alle betenkninger knyttet til problemstilling omkring "foreign revenue claims". På bakgrunn av dette materiale, vil loddeier ta endelig stilling til om hun finner det riktig at boets midler skal benyttes til å fortsette saken. Alternativet er at det overlates til staten som kreditor å føre saken videre for egen regning.

En konsekvens av at saken overlates til staten som boets eneste kreditor er at loddeier vil ikke komme i samme konfliktsituasjon med staten på grunn av sin evt. samarbeidsavtale med Eikland. Det vil i så fall være staten som har kontroll over søksmålet og ikke loddeier. Dette ser loddeier også som en fordel ved at bobehandlingen avsluttes tidligere for hennes del ved at Staten behandler denne saken og driver den for egen regning."

I skiftesamlingen motsatte regjeringsadvokat Tønder og avdelingsdirektør Berg i Finansdepartementet at boet trakk seg ut av saken.

Skifteretten besluttet at det skulle være en videre skriftlig saksbehandling med innlegg fra de ulike interessenter. Kreditorne fikk frist til 9. april 2002 for skriftlig uttalelse.

I brev av 29. april 2002 uttalte Regjeringsadvokat Tønder følgende:

"Jeg viser til den skriftlige redegjørelsen av 11.2.02 fra advokat Truls Leikvang på vegne av Bess Jahre og til rettsboken fra skiftesamlingen 12.2.02, pkt. 8.

I sin skriftlige redegjørelse begrunner advokat Leikvang kravet med at

1. det er framkommet dokumentasjon som klart viser at Anders Jahre ikke var eier av midlene som har vært disponert av Aall Foundation
2. at det er lite sannsynlig at boets krav vil føre fram fordi boet vil være sårbart overfor en anførsel knyttet til at boet i realiteten er en skattekreditor

Til pkt. 1 bemerkes at det så langt undertegnede kjenner til, ikke er framkommet nye dokumenter som skulle stille spørsmålet om eiendomsretten til midlene på Cayman Islands i

en annen stilling enn det boet til nå har lagt til grunn

Når det gjelder pkt. 2 kan staten heller ikke se at boets krav ikke skulle ha realistisk mulighet til å føre fram på Cayman Islands. Boets bestrebelser på å få tilbake Anders Jahres utlandsformue har så langt vært meget vellykket. Jeg viser i den forbindelse til boets seier i Privy Council om gyldigheten av stiftelsen og til de etterfølgende forliksforhandlinger. Staten er av den mening at dette arbeidet nå må føres videre. I den grad det ikke lar seg gjøre å komme fram til en minnelig løsning, må dette skje ved at boet fremmer sitt krav i den pågående rettssaken på Cayman Islands.

Det er vanskelig å se at Bess Jahre skulle ha noen sterke grunner til å motsette seg at boet forsetter inndrivelsen av midler i utlandet som tilhører Anders Jahre.

Kravet fra Bess Jahre vil klart stride mot kreditorenes tarv. På vegne av kreditorene ber jeg derfor om at kravet ikke tas til følge, jf skiftel. § 19 "

Skifteretten antar at uttalelsen er avgitt på vegne av samtlige kreditorer

I brev av 22. mai 2002 til skifteretten har advokat Leikvang anført:

"Jeg henviser til at loddeier Bess Jahre har besluttet at Anders Jahres dødsbo skal trekke seg fra den verserende sak på Cayman Islands og eventuelt overlate til staten å føre saken videre.

Staten har avgitt uttalelse i samsvar med det som de fikk anledning til i skiftesamling den 12. februar. Statens uttalelse er gitt i brev av 29. april 2002 som vi nå omsider har fått mottatt i kopi fra Regjeringsadvokaten.

Staten uttaler at kravet fra Bess Jahre vil klart stride mot kreditorens tarv. Det er ikke gitt noen begrunnelse for dette, annet enn at det er vanskelig å se at Bess Jahre skulle ha noen sterke grunner til å motsette seg at boet fortsetter inndrivelsen av midlene i utlandet.

Bess Jahre har besluttet at saken skal stoppes. Det er bare hvis skifteretten finner at denne beslutning strider mot kreditorens tarv at beslutningen kan onsigjøres. Loddeiers beslutning er klart begrunnet ut fra et syn om at saken ikke vil føre frem. Om staten er uenig i dette syn, er det naturlig at staten overtar saken. Det er vanskelig å se at skifteretten kan finne at det vil stride mot kreditorenes tarv at staten overtar saken. Det er staten som ønsker å føre den videre.

For øvrig er det klart uriktig at det ikke foreligger ny dokumentasjon som viser at Anders Jahre ikke var eier av midlene i CTC eller aksjene i CTC.

Vi viser til at det påløper betydelige utgifter daglig, og disse utgifter bør overføres til staten snarest mulig.

På bakgrunn av at vi ikke kan se at staten har begrunnet hvorfor loddeiers beslutning skal tilsidesettes, legger vi til grunn at loddeiers beslutning iverksettes snarest gjennom instruks til bobestyrer advokat Wahr-Hansen "

I korte trekk er bakgrunnen denne:

Etter enstemmig vedtak i skiftesamling den 3. mai 1994 anla Anders Jahres dødsbo sak i England vedrørende eiendomsretten til Anders Jahres antatte utenlandsformue.

Etter at saken var anlagt, ble boet saksøkt på Cayman Islands vedrørende fastsettelse av hvem som var eier til midlene. Etter behandling i skiftesamling den 10. oktober 1995, trakk boet saken i England. Tvisten fortsatte med behandling på Cayman Islands. Domstolen på Cayman Islands delte saken slik at spørsmålet om gyldigheten av Continental Foundation ble gjenstand for særskilt avgjørelse.

Den 30. november 1999 kjente Privy Council Continental Foundation ugyldig. Dette innebærer at saken fortsetter med sikte på å avgjøre hvem som har retten til midlene som befant seg i Continental Foundation. Anders Jahres dødsbo er en av fire som pretenderer å ha disse rettighetene.

For øvrig anla boet, etter å ha trukket søksmålet i England, sak mot Lazard LLC, Robert Hugo Molesworth Kindersley og Bjørn Bettum i Norge med krav om erstatning for å ha bidratt til å holde Jahres utenlandsformue skjult. I slutten av 2001 ble det inngått forlik med de to førstnevnte. Forliket innebar at disse innbetalte nærmere NOK 370 mill til boet. Forliket innebar også at Lazard avga en erklæring om eier- og kontrollforholdene i Continental Foundation. Denne underbygger boets anførsler i tvisten på Cayman Islands.

Det følger av skiftelovens § 19 at skifteretten som utgangspunkt er bundet av loddeierens beslutning. Bess Jahre er eneste loddeier i boet. Skifteretten kan imidlertid overprøve loddeierens beslutning hvis skifteretten finner at beslutningen strider mot kreditorenes tarv.

I den foreliggende saken strides det om betydelige midler. Hvis boet vinner frem med sine anførsler, kan boet bli tilført betydelig med midler. Dette vil kunne medføre en større

dividende til dekning av kreditorenes krav. Slik skifteretten vurderer saken, er det mange gode argumenter for boets sak, men det foreligger også argumenter for andre syn. Prosessen har pågått gjennom mange år allerede og boet har et etablert partsforhold. Det synes derfor ikke naturlig å overlate prosessen til kreditorene på det nåværende tidspunkt. En vet heller ikke om dette vil være gjennomførbart etter caymaniansk rett. Det er heller ikke usannsynlig - om det er gjennomførbart - at det vil svekke kreditorenes dekningsutsikt dersom kreditorene må føre saken på vegne av boet. Under disse omstendigheter finner skifteretten at hensynet til kreditorenes tarv tilsier at boet fortsetter saken på Cayman Islands.

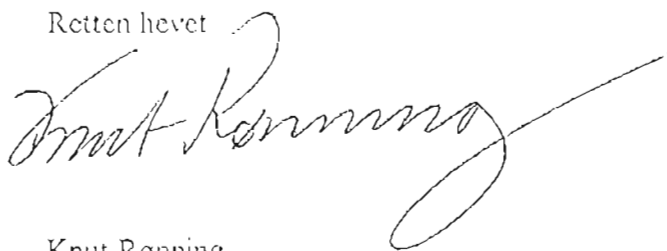
Det som her er behandlet, er spørsmålet om å trekke seg ut av saken uten noen motytelse for boet. Skifteretten har ikke med dette tatt noe standpunkt med hensyn til mulige forliksløsninger.

Saken har tatt lang tid i skifteretten på grunn av stor arbeidsbelastning

Slutning:

Boet trekker seg ikke fra prosessen på Cayman Islands.

Retten hevet

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Knut Rønning', with a long, sweeping horizontal stroke extending to the right.

Knut Rønning

Sorenskriver

**Agder lagmannsrett
gjør vitterlig:**

Den 23. desember 2002 ble rett holdt i Agder lagmannsrett.

Dommere: Lagdommer Dag Bugge Nordén, førstelagmann Asbjørn Nes Hansen og lagdommer Steinar Thomassen

Protokollfører: Marit Rasmussen

Sak nr. 02-01670 K

Kjærende part: Bess Jahre
Prosessfullmektig: Advokat Truls Leikvang

Kjæremotpart: Anders Jahres dødsbo
Prosessfullmektig: Advokat Karstein J. Espelid

Det ble avsagt slik

k j e n n e l s e :

Saken gjelder kjæremål mot avgjørelse av skifteretten om forvaltningen av et dødsbo.

Bakgrunnen for saken er i korthet:

Anders Jahre døde i februar 1982. Hans enke Bess Jahre er enearving. Boet ble tatt under offentlig skifte ved Sandefjord skifterett i april 1982. Et hovedtema under bobehandlingen har vært Anders Jahres utenlandsformue. Dødsboet ble etterlignet for et betydelig beløp fordi skattemyndighetene mente at Jahre hadde en skjult utenlandsformue. Statens fordring ble endelig godkjent som bindende for boet i 1993 og utgjør i dag med renter mer enn NOK 1,4 milliarder. Boet antas derfor å være insolvent og behandles etter skiftelovens regler for insolvente dødsboer.

Hovedformålet med bobehandlingen har i de siste 10 årene vært å oppspore og bringe hjem utenlandsformuen. Staten bestemte seg for å finansiere bobehandlingen i dette øyemed, og advokat Even Wahr-Hansen ble oppnevnt som ny bobestyrer i 1991.

Bobestyreren fant midler i stiftelsen Continental Foundation på Cayman Islands. Etter at boet ved endelig rettsavgjørelse har fått medhold i at stiftelsen er ugyldig, pågår det en tvist som står for domstolene på Cayman Islands om hvem som skal ha midlene. Disse er i kjæremålstilsvaret i nærværende sak opplyst å utgjøre ca. USD 80 millioner.

Eikland AS, tidligere Kosmos AS, har gjort gjeldende at utenlandsformuen tilhørte Kosmos, ikke Anders Jahre personlig, og intervenerte i juli 2000 som konkurrerende pretendent i rettssaken på Cayman Islands.

Tidligere har boet i et erstatningssøksmål mot den engelske banken Lazard Bank Ltd. og Hugo Kindersley ved et rettsforlik 23. januar 2002 oppnådd å bli tilført i ca. NOK 400 millioner. Som følge av dette har boet i dag, etter at skifteomkostninger er dekket, en nettoformue på ca. NOK 200 millioner.

Høsten 2001 oppstod det uenighet mellom Bess Jahre, representert ved advokat Truls Leikvang, og bobestyreren om omfanget av hennes rett til innsyn i boets dokumenter vedrørende utenlandsformuen og rettssaken på Cayman Islands. Advokat Leikvang fremsatte begjæring til skifteretten om å instruere bobestyreren til å gi ham tilgang til de angjeldende dokumenter i egenskap av loddeiers representant.

Sandefjord skifterett besluttet ved kjennelse 27. november 2001 at Bess Jahre personlig skulle gis innsyn i boets dokumenter, men med den begrensning at innsynsretten ikke kunne utøves gjennom advokat Truls Leikvang som fullmektig. Begrensningen var begrunnet med at Leikvang også var advokat for Eikland AS, og at den mest sannsynlige bakgrunnen for begjæringen om dokumentinnsyn var å søke informasjon fra boet som ville bli utnyttet av tredjemann til å motarbeide boets interesser ved søksmål på Cayman Islands.

Etter kjæremål fra Bess Jahre rettet mot boet og motkjæremål fra Staten ved Finansdepartementet og Justisdepartementet, som erklærte hjelpeintervensjon for boet for lagmannsretten, avsa Agder lagmannsrett 18. oktober 2002 kjennelse med følgende innhold i slutningens punkt 2:

”Verken Bess Jahre personlig eller Truls Leikvang som hennes fullmektig gis innsyn i boets dokumenter vedrørende eiendomsretten til utenlandsformuen og rettssaken om denne på Cayman Islands.”

Kjennelsen innebar at staten fikk medhold i motkjæremålet. Begrunnelsen for at Bess Jahre ble nektet dokumentinnsyn var i korthet at hun i mars 1998 inngikk en avtale med Eikland AS om samarbeid med sikte på at begge parter skulle tilføres størst mulig midler fra bobehandlingen og utenlandsformuen. Det felles netto utkomme skulle fordeles med 90 % til Eikland AS og 10 % til Bess Jahre. Etter avtalen skulle advokat Truls Leikvang representere Bess Jahre i boet og ivareta hennes posisjon som loddeier. Bess Jahre sa seg også innforstått med at Eikland AS hadde rett til å instruere Leikvang i forbindelse med bobehandlingen. Bess Jahre utstedte samme dag en fullmakt til advokat Leikvang til å representere henne under bobehandlingen.

Avtalen ble først fremlagt under kjæremålsbehandlingen i henhold til pålegg gitt ved lagmannsrettens kjennelse av 1. juli 2002.

Lagmannsretten uttalte at boet måtte gis adgang til å treffe adekvate forholdsregler mot at loddeieren på denne måten opptrådte som ”trojansk hest” for motparten i tvisten om utenlandsformuen, idet avtalen ledet til at hennes krav om dokumentinnsyn måtte identifiseres med Eiklands.

Det vises for øvrig til kjennelsen, hvor avtalen mellom Bess Jahre og Eikland AS er gjengitt i sin helhet. Kjennelsen er påkjært av Bess Jahre.

Kjæremålet i nærværende sak gjelder en avgjørelse fra skifteretten med tilknytning til samme saksforhold som er omhandlet i lagmannsrettens kjennelse av 18. oktober 2002.

I skiftesamling 12. februar 2002 ga advokat Truls Leikvang på vegne av Bess Jahre uttrykk for at loddeieren hadde besluttet at boet skulle trekke seg ut av rettssaken på Cayman Islands fordi søksmålet ikke kunne føre frem. Statens representanter motsatte seg dette, og gjorde gjeldende at skifteretten i medhold av skifteloven § 19 måtte sette loddeierens beslutning til side av hensyn til kreditorenes tarv.

Etter utveksling av skriftlige innlegg avsa skifteretten 16. august 2002 kjennelse med slik slutning:

"Boet trekker seg ikke fra prosessen på Cayman Islands"

Om saksforholdet vises for øvrig til kjennelsen.

Bess Jahre ved advokat Truls Leikvang har påkjært skifterettens kjennelse av 16. august 2002. Det er gjort gjeldende at skifterettens avgjørelse om å tilsidesette loddeierens beslutning er beheftet med saksbehandlingsfeil og er uttrykk for uriktig lovanvendelse. Anførelsen kan oppsummeres slik:

Det er en klar interessekonflikt mellom Bess Jahre som eneste loddeier og staten som eneste kreditor i boet. Bess Jahre er under bobehandlingen blitt fullstendig overkjørt av staten, som med skifterettens mellomkomst bruker skifteloven § 19 som blanco-fullmakt til å opptre som den reelle beslutningstaker i boet. Etter Bess Jahres oppfatning var Anders Jahre personlig ikke eier av utenlandsformuen, og boets bestrebelser på å få tilbakeført midlene ved en omfattende prosess på Cayman Islands bygger på et sviktende grunnlag. Bess Jahre har selv begrensede midler. Samarbeidsavtalen med Eikland AS setter henne i stand til å forfekte sitt rettslige syn, blant annet gjennom dette kjæremål.

I punkt 3 i kjæremålserklæringen har den kjærende part gjort utførlig rede for hvorfor hun mener at boets muligheter til å vinne frem i søksmålet på Cayman Islands er for

usikre til at saken bør fortsettes av boet. Det er tilstrekkelig å henvise til denne argumentasjonen.

Som saksbehandlingsfeil er det gjort gjeldende at skifteretten har truffet sin avgjørelse uten å innhente en uttalelse om prosessrisikoen fra bobestyreren og/eller de utenlandske advokater som er engasjert i boet i rettssaken på Cayman Islands. For det Bess Jahre vet, kan disse dele hennes oppfatning av at boet nå står meget svakt. Skifteretten har selv gitt uttrykk for at den ikke vet om prosessen kan overlates til kreditorene på det nåværende tidspunkt. Skifteretten har forsømt sin plikt til å utrede saken tilstrekkelig før avgjørelsen ble truffet, og kjennelsen må oppheves.

Det gjøres også gjeldende at skifterettens avgjørelse bygger på uriktig anvendelse av skifteloven § 19. Bestemmelsen gjelder "forvaltningen av boets eiendeler". Med dette menes i tråd med § 109 det som er ment å skulle realiseres.

Loddeierens beslutning om at boet skulle trekke saken, ligger utenfor anvendelsesområdet i § 19. Skifteretten har ikke kompetanse til å iverksette tiltak som å reise sak for å øke verdiene i boet, men bare hindre at verdien reduseres gjennom illojale disposisjoner over boets eiendeler. En beslutning om å reise eller fortsette en sak innebærer en betydelig økonomisk risiko. Denne vurderingen fra loddeierens side kan skifteretten ikke overprøve. Har kreditorene en annen oppfatning, må de eventuelt slå boet konkurs.

Loddeierens beslutning er truffet ut fra en beslutning av hva som tjener bofellesskapet best. Så lenge loddeier åpner for at kreditorene for egen regning kan fortsette saken i boets regi, kan beslutningen umulig stride mot kreditorenes tarv. Skifterettens uttalelse om at det er grunn til å tro at saken kan føre frem, bygger på manglende undersøkelser av status i saken. Boet har imidlertid flere svake punkter i prosessen som skifteretten har oversett.

Om den nærmere argumentasjon vises til kjæremålserklæringen.

Bess Jahre har nedlagt slik påstand:

- "1. Skifterettens kjennelse av 16. august 2002 oppheves.
2. Fru Bess Jahre tilkjennes saksomkostninger."

Anders Jahres dødsbo - med advokat Karstein J. Espelid som prosessfullmektig - har tatt til gjenmæle for lagmannsretten og har i hovedsak anført:

Lagmannsrettens kompetanse er begrenset i henhold til skifteloven § 27.

Det følger av samarbeidsavtalen mellom Bess Jahre og Eikland AS at Bess Jahre er stråmann, og at reell kjærende part er Eikland AS. Avtalen var ikke fremlagt da skifteretten traff sin avgjørelse. Den har som konsekvens at Bess Jahre er best tjent med at boet taper saken på Cayman Islands til fordel for Eikland. Hennes standpunkt er gjennom avtalen diktert av Eikland for å bedre Eiklands søksmålsposisjon på bekostning av boets interesser.

Skifterettens avgjørelsesgrunnlag var forsvarlig. Tvisten på Cayman Islands har versert siden 1994, og boet har partsstilling som saksøkt. Boets posisjon i søksmålet har vært grundig behandlet i skifteretten. Skifteretten har vært fortløpende orientert om alle forhold av betydning for søksmålet og var kjent med de relevante omstendigheter. Særlig påpekes at boets forlik med Lazard Bank og Hugo Kindersley, som ble endelig ved rettsforlik 23. januar 2002, tilførte boet verdier på ca. NOK 400 millioner. Ved rettsforliket erkjente Lazard at utenlandsformuen tilhørte Anders Jahre.

Videre påpekes at bobestyreren ultimo februar 2002 hadde fremforhandlet et forlik med boets utenlandske motparter på Cayman Islands med det innhold at boet skulle tilføres kontanter og verdier for USD 58,75 millioner. Forlikforslaget ble meddelt skifteretten, loddeieren ved advokat Truls Leikvang og kreditorenes representanter på e-post 27. februar 2002. Eikland må ha fått kjennskap til boets strengt fortrolige informasjon

gjennom advokat Truls Leikvang, og det lyktes Eikland og Anders Jahres Humanitære stiftelse å torpedere forliket.

Eikland har til tross for flere oppfordringer fra skiftedommeren aldri presentert sin eierpretensjon for skifteretten. Først i kjæremålet er eierpretensjonen begrunnet. Skifteretten har imidlertid gjennom bobestyreren vært orientert om eierpretensjonen, som i hovedsak er basert på et notat fra advokat Leikvang av 28. mai 1998.

Boet fastholder at Anders Jahre var eier av utenlandsformuen og alene rådet over denne frem til sin død i 1982. Det har etter 1998 ikke fremkommet nye omstendigheter som svekker boets eierpretensjon. Skifterettens avgjørelse er truffet på forsvarlig faktisk grunnlag.

Lovanvendelsen er korrekt. "Boets eiendeler" i skifteloven § 19 omfatter alle aktiva som tilhørte avdøde. Boåpningen innebærer et generalbeslag hvor boet trådte inn i alle Anders Jahres rettigheter av økonomisk art og de av hans beføyelser som er nødvendige for å gjøre disse rettighetene gjeldende, jf. dekningsloven § 2-2, som også får anvendelse i insolvente dødsboer. Forvaltning innebærer en plikt til å optimalisere boets formuesmasse. Utfallet av rettstvisten på Cayman Islands vil være avgjørende for boets mulighet til å få hjemført en gjenværende del av utenlandsformuen på avrundet USD 80 millioner. I skiftesamling 17. januar 1991 fikk bobestyrer nettopp i oppdrag å konsentrere arbeidet om å foreta ettersporing av tilgodehavender eller andre midler, i Norge eller utlandet, som antas å tilhøre dødsboet og som kan bringes hjem. Bess Jahre var den gang enig i dette mandatet.

Søksmålet på Cayman Islands har ingen betydning for Bess Jahre personlig. Hennes boslodd vil ikke bli influert av om boet fortsetter eller trekker seg fra søksmålet på Cayman Islands. Eiklands eierpretasjon gavner heller ikke Anders Jahres ettermæle, som Bess Jahre pretenderer å beskytte.

Skifteretten har korrekt lagt til grunn at hensynet til kreditorenes tarv tilsier at boet fortsetter prosessen på Cayman Islands.

Om den nærmere argumentasjon vises til kjæremålstilsvaret av 15. oktober 2002.

Boet har nedlagt slik påstand:

1. Skifterettens kjennelse stadfestes.
2. Bess Jahre tilpliktes å betale sakens omkostninger for lagmannsretten til Anders Jahres dødsbo under offentlig skifte ved Sandefjord skifterett med tillegg av renter etter Forsinkelsesrentelovens bestemmelser fra forfall til betaling skjer.

Staten ved Finansdepartementet og Justisdepartementet - med ass. regjeringsadvokat Bård Tønder som prosessfullmektig - har for lagmannsretten erklært hjelpeintervensjon til fordel for boet, og har i tilsvaret av 17. oktober 2002 i det vesentlige sluttet seg til boets anførsler. Etter statens syn er det klart at det verken hefter feil ved skifterettens saksbehandling eller lovanvendelse i anledning kjennelsen om å fortsette søksmålet på Cayman Islands. Den nærmere vurderingen av om søksmålet skulle fortsette, er en vurdering som omfattes av begrensningen i skifteloven § 27 som lagmannsretten dermed ikke skal ta stilling til.

Lagmannsretten er kommet til at kjæremålet ikke kan føre frem.

Lagmannsretten bemerker innledningsvis at advokat Leikvang i telefonsamtaler med lagmannsretten 6. november og 20. november 2002 bebudet at ny prosessfullmektig ville overta og inngi merknader til kjæremålstilsvaret for Bess Jahre. Lagmannsretten tilkjennega da at kjæremålet ikke ville bli avgjort uten at det var gitt adgang til dette. Under henvisning til at ingen hadde meldt seg, ga lagmannsretten i brev til advokat Leikvang av 9. desember uttrykk for at retten for sin del finner saken moden til avgjørelse, men ga en siste frist til 16. desember 2002 for eventuelle ytterligere merknader. Dette brevet er ikke besvart innen fristen eller senere. Kjæremålet opptas til avgjørelse uten ytterligere utsettelse, som for øvrig finnes åpenbart nødvendig.

Spørsmål om boets partsstilling og statens adgang til hjelpeintervensjon er behandlet i lagmannsrettens kjennelse av 18. oktober 2002. I nærværende sak er det ikke fremsatt formelle innsigelser, og boet er uttrykkelig gjort til motpart fra Bess Jahres side.

Lagmannsretten innskrenker seg til å bemerke at boet anses å ha partsstilling som motpart, og at staten har rett til hjelpeintervensjon etter tvistemålsloven § 75.

Saken står for lagmannsretten i en noe annen stilling enn for skifteretten ved at samarbeidsavtalen mellom Bess Jahre og Eikland AS av 21. mars 1998 er kjent. Som det fremgår av lagmannsrettens kjennelse av 18. oktober 2002 og anførslene i boets kjæremålstilsvar, er det i realiteten boets konkurrerende pretendent i tvisten om utenlandsformuen på Cayman Islands ved Eiklands advokat Truls Leikvang som på loddeierens vegne har vedtatt at boet skal trekke seg fra søksmålet på Cayman Islands. Bess Jahre har selv ingen økonomisk interesse i bobehandlingen, idet boet er insolvent enten søksmålet på Cayman Islands fører frem eller ikke. Derimot har hun økonomisk interesse i at boet taper saken til fordel for Eikland AS, idet avtalen gir henne en andel på 10 % av nettoutbyttet.

Skifteretten hadde utvilsomt kompetanse til å sette loddeierens beslutning om å frafalle saken til side i medhold av skifteloven § 19. Spørsmålet gjaldt forvaltningen av boets eiendeler. Avgjørelsen er truffet etter en korrekt saksbehandling. Skifterettens konkrete hensiktsmessighetsskjønn kan lagmannsretten bare i svært begrenset utstrekning overprøve, men kompetansebegrensningen har liten betydning i denne saken, idet skifterettens avgjørelse ikke gir grunn til motforestillinger.

Skifterettens kjennelse blir etter dette å stadfeste.

Boet tilkjennes etter hovedregelen i tvistemålsloven § 180 første ledd saksomkostninger for lagmannsretten. Etter skjønn basert på arbeidet med kjæremålstilsvaret fastsettes beløpet til kr 25 000. Staten har ikke krevet saksomkostninger.

Kjennelsen er enstemmig.

Slutning:

1. Skifterettens kjennelse stadfestes.
2. I saksomkostninger for lagmannsretten betaler Bess Jahre innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av kjennelsen 25 000 - tjufemtusen - kroner med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer, til Anders Jahres dødsbo ved bobestyreren.

[Handwritten signatures: Øystein Aune, Bess Jahre, and another signature]

Rett utskrift

[Handwritten signature: Ulf Ramm]
bem.

SANDEFJORD SKIFTERETT

gjør vitterlig:

År 2002, den 5. mars ble rett holdt i rettens lokaler i Sandefjord Tinghus.

Dommer: Sorenskriver Knut Rønning

Protokollfører: Dommeren.

Sak nummer: S92 - 343 Anders Jahres dødsbo

Til stede: Dommeren alene

Saken gjelder: Spørsmål om anleggelse av søksmål i utlandet

Det ble truffet slik

B e s l u t n i n g :

I skiftesamling den 12. februar 2002 ba bobestyreren om fullmakt til å anlegge søksmål mot Compass Trust Co, Erik Monsen og Forrester Maritime Ltd. Grunnlaget for søksmålet er spesifisert i bobestyrers notat av 7. februar 2002 med vedlegg.

Loddeierens representant, advokat Truls Leikvang, gikk foreløpig mot søksmålet. Samtlige kreditorer gikk inn for at bobestyreren skulle få denne fullmakten.

Bakgrunnen for saken er at midler som stammer fra Anders Jahre har blitt plassert i stiftelseslignende rettssubjekter i utlandet. De juridiske konstruksjonene dette hviler på har i Privy Council i London med endelig virkning blitt kjent ugyldige. Etter skifterettens oppfatning er det en naturlig konsekvens at midlene da faller tilbake til den opprinnelige eieren, som antas å være Anders Jahre. I forlengelsen av dette er det igjen naturlig å reise krav mot dem som har forvaltet midlene i de stiftelseslignende institusjonene eller blitt tilgodesett med midler fra disse i den utstrekning boet ikke får tilbakeført alle midlene fra disse rettssubjektene. Det samme gjelder for midler disse personene eller deres forgjengere har forvaltet på vegne av Jahre utenfor de angitte rettssubjektene og som de urettmessig måtte ha tilegnet seg. Dersom saken ikke blir løst på annen måte, legger skifteretten til grunn at det er naturlig at disse spørsmålene blir gjenstand for rettslig prøving i de relevante jurisdiksjoner.

Den mest hensiktsmessige løsningen er at boet står som part i en eventuell tvist i utlandet. Hensynet til kreditorenes tarv taler derfor for at bobestyreren får den fullmakten han har bedt om selv om loddeieren ikke har gått inn for søksmålet på det nåværende tidspunkt, jfr skiftel § 19.

S l u t n i n g :

Bobestyreren gis fullmakt til å reise søksmål mot Erik Monsen, Compass Trust Co og Forrester Maritime Ltd i samsvar med forslag i notat av 7. februar 2002 med vedlegg.

Retten hevet

Knut Rønning
Sorenskriver

Beslutningen meddeles alle boets interessenter via e-mail.

KOPI

SANDEFJORD SKIFTERETT

gjør vitterlig:

År 2002, den 19. juni ble rett holdt i rettens lokaler i Sandefjord Tinghus.

Dommer: Sorenskriver Knut Rønning

Protokollfører: Dommeren.

Sak nummer: S92-343

Anders Jahres dødsbo

Saken gjelder: Kreditorenes deltakelse på skiftesamlinger

Det ble avsagt slik

k j e n n e l s e :

I skiftesamling den 12. februar 2002 delte advokat Leikvang, som representerer boets loddeier Bess Jahre, ut et brev datert 11. februar 2002, som ble vedlagt protokollen. I brevet heter det bl.a:

"På basis av at det kun er en loddeier i boet, er loddeierens beslutninger de som gjelder for forvaltningen av boets aktiva. Kreditorene har ingen rett til deltakelse i

bobehandlingen eller i skiftesamlingen. Jeg ber om at dette etterfølges for fremtiden, og ber om Deres bekræftelse i.f.m. dette. Dersom det så eventuelt avholdes særskilte møter med kreditorene og som følge av dette ber jeg om å bli informert. .. "

Bård Tønder, som representerer Justisdepartementet som kreditor i skiftesamlingene, hevdet at den vesentlige interessen i den videre bobehandlingen lå hos kreditorene. Han mente det var åpenbart at kreditorene skulle delta i skiftesamlingene. Geir Ustgård, som representerer skattekreditorene, sluttet seg til dette. Peder Berg, som representerer Finansdepartementet, gjorde det samme, og pekte på at det følger av skifteloven § 19 at skifteretten skal foreta en avveining mellom loddeierens og kreditorenes tarv. Dette ville etter hans syn være vanskelig hvis kreditorene ikke kan gi uttrykk for sine synspunkter i skiftesamlingene.

Skifteretten bemerker at boet behandles etter de regler som gjaldt da boet ble åpnet i 1982. Boet er klart insolvent, og behandles etter reglene for insolvente dødsboer. Det foreligger ingen utsikt til at det kan bli midler i boet ut over det som vil medgå til å dekke kreditorenes krav. Det vises til premissene i skifterettens beslutning av 13. november 2001.

Det følger av skifteloven § 18 at loddeierne skal innkalles til skiftesamlingene. Dette suppleres av skifteloven § 104, annet ledd, hvor det heter at kreditorene dersom boet er insolvent i allminnelighet bør innkalles til skiftesamlinger hvor fordringer prøves.

I Anders Jahres dødsbo har kreditorene møtt i samtlige skiftesamlinger sammen med representant for loddeieren siden 1984. Dette har etter skifterettens oppfatning vist seg å være en hensiktsmessig arbeidsform. I de tilfeller hvor det ikke har vært enighet mellom loddeieren og kreditorene om forvaltning av boet, har skifteretten truffet beslutning i medhold av skifteloven § 19. Avgjørelsene i boet har således ikke vært basert på avstemming blant dem som har deltatt i skiftesamlingen basert på antall hoder eller fastsatte brøker.

Det er på det rene at loven ikke inneholder bestemmelser som gir kreditorene adgang til å delta i skiftesamlingene med unntak av skiftesamlinger hvor det foregår prøvelse av fordringer. Den reelle interessen i utfallet av bobehandlingen ligger likevel i det foreliggende tilfellet hos kreditorene. Riktignok har kreditorene anledning til å fremme konkursbegjæring

mot boet og på denne måten skaffe seg posisjon i skiftesamlingen i et eventuelt konkursbo. Kreditorene har imidlertid ikke ønsket å benytte seg av denne muligheten. Ut fra det som er realiteten i Anders Jahres dødsbo, finner skifteretten det hensiktsmessig at kreditorene gis anledning til å delta i skiftesamlingene. På denne måten kan en holde en hensiktsmessig dialog mellom loddeieren, kreditorene, bobestyreren og skifteretten om forvaltningen av boet. Dette gir et godt grunnlag for å komme frem til eventuell enighet eller for skifteretten til raskt å treffe en beslutning etter skifteloven § 19 basert på en muntlig forhandling hvor alle involverte parter er til stede og kan overhøre hverandres argumentasjon og gi uttrykk for sitt syn. Skifteretten finner at denne ordningen bør opprettholdes og at de antitetiske fortolkninger det kunne være naturlig å legge i lovens ordlyd bør vike for de reelle hensyn som gjør seg gjeldende i denne saken.

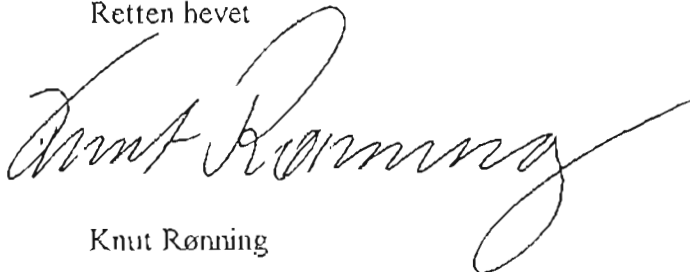
Skifteretten har etter dette blitt stående ved at kreditorene fortsatt gis adgang til skiftesamlingene.

Avgjørelsen gis kjennelses form etter skifteloven § 23 nr 1.

S l u t n i n g :

Kreditorene gis fortsatt adgang til skiftesamlingene i boet.

Retten hevet

Knut Rønning
Sorenskriver

Kjennelsen forkynnes for loddeieren og kreditorene

Ann-Merethe Nilsen

Fra: Truls Leikvang [truls.leikvang@tkgl.no]
Sendt: 7. november 2002 17:44
Til: Karstein Johan Espelid; Even Wahr-Hansen; peder-andreas.berg@finans.dep.no; knuroenn@online.no; kro@rosom.no; bard.tonder@regjeringsadvokaten.no; geir.ustgard@sandefjord.kommune.no
Kopi: o-fjelds@online.no; post@ajhs.no
Emne: SV: Forlik Jahreboet - Bettumboet

Selv om det er på det rene at loddeier Bess Jahre ikke har tatt endelig standpunkt til spørsmålet om kjæremål, er det ingen tvil om at loddeier er imot at Anders Jahres dødsbo inngår forliket med Bjørn Bettums dødsbo. Skifterettens kjennelse av 29 oktober er et nytt overgrep mot hennes stilling som loddeier i boet. Den foreløpige innstilling i spørsmålet om kjæremål er derfor at kjennelsen skal påkjæres, men endelig beslutning er ikke truffet.

En inngåelse av et forlik før kjæremålsfristen er utløpt er utvilsomt en tilsidesettelse av loddeiers lovmessige rett til å påkjære avgjørelsen, og jeg deler fullt ut det syn som dommer Hagelund ifølge nedenstående mail har gitt uttrykk for.

Med vennlig hilsen
 Thommessen Krefting Greve Lund AS
 Truls Leikvang

Direkte tlf: +47 23 11 12 20
 Email: truls.leikvang@tkgl.no
 Sekretær: Liv Berit Bråten
 Direkte tlf: +47 23 11 13 54
 Email: liv.berit.braten@tkgl.no

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Karstein Johan Espelid [mailto:kje@bahr.no]
Sendt: 7. november 2002 17:19
Til: Truls Leikvang; Knut Rønning; Peder Andreas Berg; Knut Ro (jobb); Geir Ustgård; Even Wahr-Hansen; Bård Tønder
Emne: RE: Forlik Jahreboet - Bettumboet
Viktighet: Høy

1. Jeg viser til Sorenskriver Knut Rønnings e-post som følger nedenfor.
2. Den meddelelse settedommer Terje Hagelund har gitt prosessfullmektigene ved brev av 17. oktober 2002 lyder:

"Med henvisning til tvml. § 152 underrettes om at dom i saken vil bli avsagt

Fredag 8. november d.å.

med mindre retten innen dette tidspunkt har mottatt beskjed om at forliket er endelig og at saken uten betingelser begjæres hevet så snart forliket er formalisert som rettsforlik."

Det siterte ble meddelt skifteretten, loddeier og kreditorene ved bobestyrers e-post av 29. f.m. som også følger nedenfor.

3. Mellom kl. 14 og 15.30 i dag har jeg forsøkt - i bobestyrerens reisefravær - å få avklart Jahre- boets endelige posisjon i forhold til forliket med Bettum- boet:

- Advokat Knut Ro ble - som avtalt tidligere i uken - søkt oppringt på hans kontor kl. 14.15. Grunnet utenbys kursvirksomhet var han ikke tilgjengelig, hvorfor han umiddelbart, men uten hell ble søkt kontaktet pr. mobiltelefon.

- Advokat Truls Leikvang ble forgjeves søkt oppringt kl. 14.30. Han var opptatt i møte og ville først være tilgjengelig etter kl. 15.

- Ooretter ble sorenskriver Knut Rønning søkt telefonsik kontakter ca. kl. 14.40. Da han ikke var tilgjengelig ble det lagt igjen beskjed med oppfordring om at han skulle ringe meg.

- Kontakt med advokat Knut Ro ble oppnådd rundt kl. 15. Han meddelte da at loddeier fortsatt ikke hadde tatt stilling til kjøremål over skifterettens kjennelse av 29. oktober d.å. Dette i følge en umiddelbart forutgående telefonsamtale med advokat Truls Leikvang.

- Sorenskriver Knut Rønning meldte seg tilbake omkring kl. 15.20. Jeg informerte da om loddeiers uavklarte standpunkt som meddelt av advokat Knut Ro. Dessuten orienterte jeg om at settedommer Terje Hagelund (rundt kl. 14.45) av meg var underrettet om før det første at loddeiers standpunkt til eventuelt kjøremål fremdeles ikke forelå, og for det andre at jeg - som prosessfullmektig - ikke hadde mottatt noen instruksjon om å søke om ytterligere utsettelse av omsavsigelsen.

4. Klokken 16.50 fikk jeg på ny kontakt med settedommer Terje Hagelund. Han ble orientert om innholdet i sorenskriver Knut Rønnings e-post kl. 15.36 i dag. Han slussat over den skisserte fremgangsmåten ved at skifteretten skulle fatte en ny beslutning som vedt foregrep - og indirekte uthalte - loddeiers kjøremålsadgang. Dessuten reiste han spørsmål ved hvilken effekt - om noen - en slik beslutning ville ha.

Med vennlig hilsen/Best regards
JUGGE, ARNTZ-HANSEN & RASMUSSEN

Karstein J.Espolid

Tlf. 22 83 02 70
Faks: 22 83 07 95
E-mail: Karstein.Johan.Espolid@bahr.no

-----Original Message-----
From: Knut Rønning (mailto:knutroenn@online.no)
Sent: Thursday, November 07, 2002 3:35 PM
To: Truls Leikvang; Peder Andreas Berg; Knut Ro (jobb); Geir Ustgård; Even Wæhr-Hansen; Bård Tønder
Cc: Karstein Johan Espolid
Subject: Forlik Jahreboet - Bettumboet

Jeg fikk nettopp opplyst pr telefon fra advokat Ro at det vil falle dom imorgen tidlig dersom det ikke var inngått forlik mellom partene. Selv hadde jeg en forståelse at det var tilstrekkelig at dette ble klarlagt imorgen, siden fristen var satt til den 8. november.

Jeg har også gjennom advokat Ro blitt informert om at Bess Jahre ikke kan ta stilling til om hun vil påkjøre skifterettens beslutning av 29. oktober innen sløpet av dagen.

Skifteretten må på denne bakgrunn ta stilling til hvordan saken skal håndteres i løpet av kvelden. Eventuelle merknader må fremsettes for undertegnede ved epost innen kl. 19.00. Skifterettens beslutning vil foreligge i løpet av kvelden og vi bli sendt samtlige pr epost.

Advokat Espolid er kontaktet og vil informere settedommeren om dette.

Med vennlig hilsen
Sanderjord skifterett

Knut Rønning
Sorenskriver

-----Opprinnelig melding-----
Fra: Even Wæhr-Hansen (mailto:ewh@bahr.no)
Sendt: 29. oktober 2002 11:21
Til: Knut Rønning
Kopi: Bård Tønder; Geir Ustgård; Peder Andreas Berg; Truls Leikvang; Knut Ro (jobb);

Karstein Johan Espelid
Emne: RE: Anders Jahres dødsbo

Beslutningen bekreftes mottatt.

Slik tingretten har formulert seg ("Med henvisning til tvml. § 152 underrettes om at som saken vil bli avsaqt fredag 8. november d.å. med mindre retten innen dette tidspunkt har mottatt beskjed om at forliket er erdellig og at saken uten betingelser og gjøres hevet så snart forliket er formalisert som rettsforlik") trenges en bekreftelse fra loddeier innen 7 d m om at kjøremål frafalles, før forliket kan gjennomføres. Jeg har lagt til grunn at loddeier har stemt mot forliket som nå er besluttet inngått, uten å ha gitt subsidær tilslutning.

Et alternativ er å søke tingretten om videre utsettelse inntil kjøremålsristen er utløpt. Dommer Hagelund har allerede gitt uttrykk for at hans tålmodighet allerede er strukket, men jeg søker om forlenget frist hvis det bestemmes av skiftretten eller av en enforenet holdning blant skiftesamlingens deltakere.

This e-mail and the information it contains, is legally privileged and confidential. It is intended for the person(s) named above. Unauthorized reading or copying of this e-mail is strictly prohibited. Please delete this e-mail, and notify the sender, if this e-mail cannot be handed over to the addressee.

This footnote also confirms that this e-mail message has been swept by MIMESweeper for the presence of computer viruses. Internet correspondence is, however, not secure and neither Bugge, Arentz-Hansen & Rasmussen nor the sender accepts responsibility for viruses or other forms of data corruption caused by such. It is your responsibility to scan this e-mail and any attachments for viruses.

<end of original message>

This communication is intended for the person(s) named above only. It may contain information that is confidential or legally privileged. If received in error, please delete it from your system and notify our IT department by phone no. +47 23 11 11 11.

Thornessen Krefling Grove Lund AS Advokatfirma
Haakon VII's gate 10, PO Box 1484 Vikå, N-0116 Oslo, Norway
Tel: +47 23 11 11 11. Fax: +47 23 11 10 10.
<http://www.tkgi.no>

**RETTSBOK
FOR
SANDEFJORD SKIFTERETT**

År 2002, den 7. november ble rett holdt i dommerens privatbolig.

Dommer: Sorenskriver Knut Rønning

Sak: Anders Jahres dødsbo

Til stede: Dommeren alene

Det ble truffet slik

B e s l u t n i n g :

Sandefjord skifterett avsa den 29. oktober 2002 beslutning med slik slutning:

”Anders Jahres dødsbo inngår forlik med Bjørn Bettums dødsbo i samsvar med forliksavtale av 8. oktober 2002.”

Denne beslutningen er – i den utstrekning den kan være gjenstand for kjæremål – ennå ikke rettskraftig.

Boet har fra Drammen tingrett som settedomstol frist til 8. november med åklargjøre om forliket skal inngås. Det vil bli avsagt dom den 8. november 2002 dersom forliket ikke er formalisert innen denne fristen. Fra Bjørn Bettums dødsbos side er det klart at boet gir tilslutning til forliksavtalen.

Samtlige kreditorer i Anders Jahres dødsbo har i skiftesamling stemt for at forliket skal inngås. Det ble dog tatt forbehold om endring av dette standpunktet etter konsultasjon med ledelsen i Finansdepartementet, men skifteretten har ikke mottatt noen meddelelse om at standpunktet er endret. Dette innebærer at kreditorene har fått medhold i sitt votum og ikke kan påkjøre avgjørelsen.

Loddeieren Bess Jahre har stemt mot forliket og isteden stemt for at det inngås forlik med et annet innhold. Bess Jahre ønsker at Anders Jahres dødsbo trekker saken mot Bettums dødsbo mot av hver av partene bærer sine omkostninger. Det er gjort nærmere rede for det forliket bobestyreren har inngått i forliksavtale av 8. oktober 2002 og i skifterettens beslutning av 29. oktober 2002. Det er imidlertid helt klart at det forliket Bess Jahre ønsker inngått er vesentlig dårligere økonomisk for Anders Jahres dødsbo enn det forliket som er nedfelt i avtalen av 8. oktober 2002. Den som kan tenkes å påkjøre skifterettens beslutning av 29. oktober 2002 er likevel Bess Jahre.

I epost av 29. oktober 2002 ba advokat Even Wahr-Hansen, som er bobestyrer, om at loddeieren innen 7. november 2002 bekreftet at kjæremål ble frafalt før forliket kunne gjennomføres. Advokat Truls Leikvang, som fortsatt representerer Bess Jahre i dette sakskomplekset, har i dag meddelt skifteretten via advokat Knut Ro at loddeieren ikke vil kunne ta stilling til om beslutningen av 29. oktober 2002 skal påkjøres i løpet av dagen.

Skifteretten sendte i dag epost til loddeierens representant og kreditorene. Det heter her:

"Skifteretten må på denne bakgrunn ta stilling til hvordan saken skal håndteres i løpet av kvelden. Eventuelle merknader må fremsendes for undertegnede ved epost innen kl. 19.00. Skifterettens beslutning vil foreligge i løpet av kvelden og vil bli sendt samtlige pr epost."

Samtlige aktører unntatt bobestyrer, som er oppgitt å være borteist, har svart innen fristens utløp.

Fra boets prosessfullmektig, advokat Karstein Espelid, har en mottatt epost hvor det etter en redegjørelse for saksbehandlingen heter:

"Klokken 16.50 fikk jeg på ny kontakt med setledommer Terje Hagelund. Han ble orientert om innholdet i sørenskriver Knut Rønnings e-post kl. 15.36 i dag. Han stusset over den skisserte fremgangsmåten ved at skifteretten skulle fatte en ny beslutning som reelt foregrep - og indirekte uthulte - loddeiers kjæremåsadgang. Dessuten reiste han spørsmål ved hvilken effekt - om noen - en slik beslutning ville ha."

Loddeierens representant, advokat Leikvang, har svart følgende:

"Selv om det er på det rene at loddeier Bess Jahre ikke har tatt endelig standpunkt til spørsmålet om kjæremål, er det ingen tvil om at loddeier er imot at Anders Jahres dødsbo inngår forliket med Bjørn Bettums dødsbo. Skifterettens kjennelse av 29 oktober er et nytt overgrep mot hennes stilling som loddeier i boet. Den foreløpige innstilling i spørsmålet om kjæremål er derfor at kjennelsen skal påkjæres, men endelig beslutning er ikke truffet.

En inngåelse av et forlik før kjæremålsfristen er utløpt er utvilsomt en tilsidesettelse av loddeiers lovmessige rett til å påkjære avgjørelsen, og jeg deler fullt ut det syn som dommer Hagelund ifølge nedenstående mail har gitt uttrykk for."

Fra avdelingsdirektør Peder Berg, som bl.a. representerer Justisdepartementets fordring i boet, har skifteretten mottatt denne eposten:

"Situasjonen er såvidt jeg kan se den at skifteretten allerede har truffet en beslutning om forlik - den 29.10, og at loddeier i dag har meddelt at hun ikke nå vil bestemme seg for om hun vil påkjære. Videre at medmindre partene har et avklart forlik innen i morgen tidlig vil det falle dom i saken.

De reelle handlingsalternativer bør i denne situasjon ikke være andre enn enten å avvende dommen, eller å søke domstolen i Drammen om utsettelse med domsavsigelsen til etter at kjæremålsfristen er løpt ut. Staten har i skiftesamling stemt for forlik, og vil for sin del anbefale at skifteretten gjør et forsøk på å få utsettelse. Hvis dette ikke skulle føre frem, må vi avvende dommen.

Rent teoretisk kunne det kanskje tenkes at skifteretten treffer en avgjørelse som reelt beskjer loddeiers mulighet til å utnytte det rettsmiddel som ligger i kjæremåsadgangen. For ordens skyld vil jeg presisere at dette vil i tilfelle staten ha

sterke motforestillinger mot, både av prinsipielle grunner og ut fra den virkning en slik handling må forventes å få på boets posisjon på Cayman Islands."

Denne er supplert med en senere epost samme kveld, hvor det heter:

"Etter at alle skiftesamlingens medlemmer har uttalt seg, konstaterer jeg at det er sammenfallende syn på spørsmålet om reelt å beskjære loddeiers mulighet til å fremme kjæremål. Det som gjenstår er spørsmålet om det skal søkes utsettelse. Loddeier har ikke kommentert dette. Jeg vil på kreditorernes vegne anmode om at skifteretten - for å varetå kreditorernes tarv - gjør en henvendelse til settedommer om utsettelse, men at det for øvrig ikke fattes nye beslutninger i saken."

Fra rådmann Geir Ustgård, som har den formelle representasjon for skattekreditorernes krav i boet, har en mottatt denne melding:

"Jeg slutter meg til statens synspunkt om at det gjøres et nytt forsøk på å få utsatt en domsavsigelse til skifterettens beslutning av 29.10. er rettskraftig. Uten en slik utsettelse får vi den situasjonen at et forlik som varetar kreditorernes tarv blir satt til side ved en domsavsigelse uten at man evt. får prøvet om det er rettslig grunnlag for å sette den til side. Siden loddeiers manglende avklaring av evt. kjæremål er med på å skape situasjonen og et evt. resultat i strid med skifterettens beslutning av 29.10. virker det urimelig at en utsettelse ikke kan innvilges."

Henvisningen til statens synspunkt gjelder den første eposten fra Berg.

Skifteretten skal bemerke:

Den forliksavtalen bobestyreren har oppnådd med Bjørn Bettums dødsbo innebærer økonomisk at Anders Jahres dødsbo har fått fullt gjennomslag for sitt krav mot Bjørn Bettums dødsbo og dessuten får dekket sine saksomkostninger. Et forlik innebærer også at tvisten er endelig avgjort slik at man slipper omkostninger, usikkerhet og tidsspille forbundet med eventuell bruk av rettsmidler. For en part i en sivil tvist kan det vanskelig tenkes mulig å komme i en bedre posisjon.

Som det fremgår av skifterettens beslutning av 29. oktober, kan ikke skifteretten se at Bess Jahre har noen beskyttelsesverdig interesse i å motsette seg forliket i egenskap av loddeier. Hun er i prinsippet for et forlik, men med et vesentlig dårligere innhold for kreditorernes dekningsutsikt enn det forliket som faktisk er oppnådd.

Selv om det ikke er påberopt av noen med rettslig interesse i saken, finner skifteretten grunn til å bemerke at et dødsbo under offentlig skifte ikke har noen offentligrettslige oppgaver. Det faller utenfor et dødsbos oppgave å arbeide for at det skal avsies dommer som fastslår om det er begått straffbare eller klanderverdige forhold. Til dette bruk har lovgiveren gitt regler om andre institutter enn dødsbobehandling, såsom straffebud, straffeprosessuelle bestemmelser og granskning i konkurs.

Det er inngått en forliksavtale som i realiteten innebærer en opsjon for boet. Avtalen har ikke tilslutning fra loddeieren. Skifteretten har truffet beslutning om at denne skal opsjonen skal

benyttes. Denne beslutningen er - så lang den eventuelt kan være gjenstand for kjæremål - ikke rettskraftig. Den som kan tenkes å anvende kjæremål mot beslutningen, er Bess Jahre. Hennes representant har gitt uttrykk for at den foreløpige innstillingen er at den skal påkjæres, men at dette ikke er endelig avgjort ennå.

For skifteretten er det tre mulige utveier. Den ene er at det søkes om utsettelse med domsavsigelsen hos den dømmende rett inntil det foreligger en rettskraftig avgjørelse om forlik skal inngås. Den andre muligheten er at forlik inngås til tross for at skifterettens beslutning om å inngå forlik ikke er rettskraftig. Den tredje muligheten er ikke å foreta seg noe - og derved få en dom i saken fra Drammen tingrett som settedomstol.

Fra skifterettens synsvinkel ville det andre alternativet vært en naturlig løsning. Det følger av prinsippet i skifteloven § 22 sammenholdt med tvistemåloven § 400 at et kjæremål ikke har oppsettende virkning med mindre den rett hvis avgjørelse angripes bestemmer det. Dette prinsippet er naturlig i skifterettslig sammenheng for å hindre at noen loddeiere kan lamme alle forvaltningsavgjørelser i et bo. Skal avtaler kunne inngås med tredjemenn, må boet kunne være beslutningsdyktig innen rammen av normale akseptfrister. På denne bakgrunn synes det lite betenkelig å treffe en beslutning om at forliksavtalen skal undertegnes uten at beslutningen om forlik er rettskraftig. Dertil kommer det moment at om Bess Jahre skulle få fremmet og få medhold i et eventuelt kjæremål, vil det åpenbart være uproblematisk på et senere tidspunkt å foreforhandle forliket til et slikt innhold som Bess Jahre har gått inn for. Noe reelt rettstap kan Bess Jahre derfor vanskelig tenkes påført ved dette. Selv om en ennå ikke vet om rettsmidler blir anvendt, kan det ikke i denne situasjonen være problematisk å foregripe en avgjørelse om at et kjæremål ikke skal gis oppsettende virkning.

Loddeieren har motsatt seg at det treffes slik avgjørelse. Det samme har staten. Rådmann Ustgård har på vegne av skattekreditorene heller ikke gått inn for denne muligheten. Under disse omstendigheter har ikke skifteretten mulighet til å treffe beslutning om at forliket skal inngås nå uten påvente av rettskraftsvirkningen av avgjørelsen av 29. oktober, jfr skifteloven § 19.

Når det gjelder alternativet å søke om utsettelse, har skifteretten mange prinsipielle motforestillinger mot det. Det må være en rimelig forventning at deltakerne i Anders Jahres dødsbo skulle være i stand til å treffe en avgjørelse i en så enkel sak som denne innen rimelig tid. Det virker som et uverdig spill om domstolens tid at så ikke skjer. Fra skifterettens side, qua skifterett, er det imidlertid ingen grunn til å motsette seg at det søkes om utsettelse. Avgjørelsen om dette må da treffes av den dommeren som behandler saken. Samtlige kreditorer har gått inn for dette, og selv om det ikke er uttrykkelig sagt, er det åpenbart at dette også er best i samsvar med loddeierens syn. Skal det søkes om utsettelse, må det som anført av rådmann Ustgård søkes om utsettelse inntil spørsmålet om forlik skal inngås av Anders Jahres dødsbo er rettskraftig avgjort.

Får man ikke innvilget utsettelse, er konsekvensen at det blir avsagt dom i saken. Dette er samtlige som har gitt tilkjenne sitt syn i saken åpenbart innforstått med og har tatt hensyn til da de avga sine uttalelser. For skifteretten er det under disse omstendigheter ikke mulig å gjøre noe med dette, jfr skiftel § 19.

Slutning:

Anders Jahres dødsbo ved prosessfullmektig Karstein Espelid søker om utsettelse med domsavsigelse i saken inntil spørsmålet om inngåelse av forlik fra Anders Jahres dødsbos side er rettskraftig avgjort.

Retten hevet

Knut Rønning
Sorenskriver

Beslutningen sendes advokat Karstein Espelid for iverksettelse og de øvrige til orientering.
Beslutningen sendes kun ut pr epost.

Beco DA

Fra: "Bjørn Bettum" <bjorn.bettum@c2i.net>
Til: "Morits Skaugen Jr"
Sendt: 12. mars 2001 15:53
Emne: Re: 15 mars - middag

Morits,

jeg har snakket med Øivin og bekrefter middag på Continental kl 1900 også med Truls Leikvang.

Hilsen Bjørn

----- Original Message -----

From: "Morits Skaugen Jr" <morits@skaugen.com>
To: "Bjørn Bettum (E-mail)" <bjorn.bettum@c2i.net>
Cc: "Truls Leikvang" <truls.leikvang@tkgl.no>
Sent: Friday, March 09, 2001 5:12 PM
Subject: 15 mars - middag

Bjørn,

jeg foreslår at jeg kommer som avtalt på Htl Continental kl 1900 for middag med deg og ØF.

Jeg vil gjerne ta med meg Truls Leikvang som også er Bess representant i boet - og vi stiller begge dersom du og ØF ikke har motforestillinger.
Vlgst bekreft.

Formålet som jeg har forklart det; er å utrede felles holdninger og plattformer for dere og oss, samt hvorledes "potten" kan gjøres større slik at det er rom for en deling med flere og som kan gi en endelig løsning.

Best Personal Regards,

Morits Skaugen jr

morits@skaugen.com

Off: 47 23 12 04 00 / Fax: 47 23 12 04 01

Mobile: 47 913 14 251

Private fax: 47 85028256

www.skaugen.com

Beco DA

Fra: "Nils Gregusson" <nilsg@online.no>
Til: "Bjørn Bettum"
Sendt: 11. juni 2001 14:30
Emne: Eikland
Bjørn

Jeg har fått i oppdrag å forsøke å finne frem til en ordning hvoretter stiftelsene, Eikland og du kunne ha en samlet opptreden i saken fremover og at det skal skje allerede inneværende uke.

Jeg ville satt stor pris på om du kunne regne meg snarest mulig.

Går det ellers bra med deg etter operasjonen?

mvh
Nils

1. utkast
14.06.2001

AVTALE

mellom

Anders Jahre Humanitære Stiftelse

Bess Jahre

Bjørn Bettum

Eikland AS, i 1996 fusjonert med Kosmos AS

vedrørende

Anders Jahres dødsbo

BAKGRUNN

1 Partene

Partene i denne avtale har følgende tilknytning til de pågående konflikter rundt Anders Jahres dødsbo:

- A Anders Jahre Humanitære Stiftelse (AJHS) har siden forsøkt å bidra til en omforenet løsning mellom Anders Jahres dødsbo, norske myndigheter og de utenlandske og norske parter som er trukket med i konflikten om de verdier i utlandet som dødsboet hevder å tilhøre Anders Jahre og Anders Jahres dødsbo som hans rettmessige etterfølger. Verdiene befinner seg primært i Aall Foundation, en Cayman Islands stiftelse. Aall Foundation overtok ved denne stiftelses opprettelse i 198- de verdier som opprinnelig, av Thorleif Monsen, var lagt inn i Continental Foundation. Denne stiftelse ble opprettet på Bahama-øyene i 1976 og senere overført til Cayman-øyene. Ved dom i Privy Council i 199- ble Continental Foundation kjent ugyldig som "charitable foundation" i hht Cayman/engelsk rett.

AJHS, på vegne av seg selv og Anders Jahres Fond til vitenskapens fremme (AJF) hevder at deler av de verdier det strides om skal komme disse stiftelser til gode.

- B Bess Jahre er i henhold til Anders Jahres testament av - 1976 innsatt som enearving etter Anders Jahre.
- C Bjørn Bettum deltok som Anders Jahres rådgiver i 1970-årene, i å legge til rette opprettelsen av stiftelsen Continental Foundation. Bjørn Bettum har som den eneste gjenlevende fra denne tid, kjennskap til bakgrunnen for opprettelse av denne stiftelse og de ønsker som Anders Jahre og Thorleif Monsen hadde ved opprettelsen. Thorleif Monsen var stiftelsens "settlor".
- D Eikland AS, som rettsetterfølger etter Kosmos AS, har ved forskjellige anledninger og spesielt i forlikssklage til Sandefjord forliksråd av 23.12.1998 med innklagede parter Bjørn Bettum, Roberg Hugh Molesworth Kindersley (Lord Kindersley) og Lazard Brothers & Co Limited (nå Lazard Bank), hevdet at Kosmos AS var reell eier av aksjene i Continental Trust Company Inc (CTC) hvorav 80% ble lagt inn i Continental Foundation i 1976, og ikke av Anders Jahre slik dødsboet hevder. Eikland er følgelig av den oppfatning at dette selskap har en direkte interesse i de midler i utlandet det strides om. (Eikland AS har også et mindre krav direkte i dødsboet.) På denne bakgrunn hevder Eikland AS at dette selskap er berettiget til de midler det strides om og derved også til å delta i et mulig forlik mellom Anders Jahres dødsbo og boets motparter.

2 Anders Jahre / hans dødsbo

Anders Jahre døde i 1982. Han etterlot seg en relativt ubetydelig formue. I henhold til hans testament ---1976 er Bess Jahre hans eneste arving hvis hun overlevet ham. I motsatt fall er innsatt som arvinger AJHS med 2/3 og AJF med 1/3. (Midler som måtte

stamme fra Anders Jahre ved Bess Jahres død, skal tilfalle de to stiftelser i samme forhold.)

Anders Jahre var nær knyttet til det utenlandske selskap CTC opprettet i Panama i 1939. Han hevdet konsekvent at han verken eiet aksjer i dette selskap eller eiet midlene i selskapet. Dette fremgår både muntlig og skriftlig fra hans side.

Anders Jahres dødsbo har siden advokat Even Wahr-Hansen ble bobestyrer 199- lagt til grunn at Anders Jahre reelt var eier av midlene i CTC. Boet har iverksatt en rekke søksmål i Norge og utlandet med det primære mål å inndrive "Jahres midler i utlandet" til dekning av de meget betydelige skatter som ble ilagt Jahre ved Riksskattenemndas kjennelse i 199-- Boet krever i disse søksmål beløp som overstiger kr 2 000 mill. Jahres dødsbo har hittil pådratt seg kostnader på ca kr --- i sitt arbeid, det meste er dekket over statsbudsjettet. Boets motparter har formodentlig totalt anvendt større beløp enn dette.

3 Pågående forliksforhandlinger

Det har i lengre tid pågått forliksforhandlinger mellom dødsboet på den ene side og på den annen side Lazard Bank, Lord Kindersley, Thorleif Monsens etterfølgere og Aall Foundation for å oppnå ett mest mulig omfattende forlik, samtidig som boet ønsker å fortsette det pågående søksmål ved Sandefjord byrett mot Bjørn Bettum (etter evt forlik med Lazard Bank og Lord Kindersley). Det har vært tale om å tilføre boet i størrelsesorden USD 100 mill.

Boet inngikk i 199- en avtale med dr Henry McKinnell (tidligere svigersønn til Thorleif Monsen), nå president og CEO i verdens største farmasiselskap Pfizer, som gikk ut på at McKinnell skulle tilføre boet en rekke dokumenter og opplysninger mot å motta 40% av de nettoverdier som boet måtte bli tilført av de midler det strides om, maksimert til USD 50 mill. Denne avtale vil således i betydelig grad redusere de nettoverdier som måtte bli tilført boet.

4 Tidsperspektiv

Striden rundt Jahres dødsbo har nå pågått i ca 20 år og det pågår fortsatt meget store søksmål i Norge og utlandet som det kan ta svært mange år å avslutte. De som virkelig kunne bidra til disse sakers opplysninger, er for lengst døde. Utfallet av disse søksmål er høyst usikre. De stridende parter har pådratt seg kostnader som løper opp i mange hundre millioner kroner, hvorav betydelige beløp belastes den norske stat.

AVTALE

På bakgrunn av den faktiske situasjon beskrevet i punktene 1-4 har partene inngått følgende avtale:

5 Jahre og Monsens hensikter i 1976

Partene er enige om at Jahre og Monsen i 1976 hadde til hensikt å opprette en gyldig "charitable foundation". Denne stiftelsen ble av Privy Council i 199—kjent ugyldig som charitable foundation på grunn av feil i stiftelsesdokumentet utarbeidet av ----- i det anerkjente kanadiske advokatfirma ----- nå -----.

6 Lazards rolle med oppnevning av juridisk rådgiver i 1976

Partene er av den oppfatning at Lazard Bank i 1976 påtok seg ansvaret for å utpeke den kanadiske jurist som utarbeidet stiftelsesdokumentet for Continental Foundation. Dette firmas feil medførte at Continental Foundation ble kjent ugyldig som charitable foundation av Privy Council. Lazard Bank og det kanadiske advokatfirma har derfor et felles ansvar for at de midler som derved går tapt for veldedige formål, må erstattes for slike formål.

7 Thorleif Monsen og hans etterfølgeres anvendelse av midler

Det hevdes av Jahres dødsbo at Thorleif Monsen og hans etterfølgere har unndratt store beløp fra de midler som var tiltenkt veldedige formål. De midler som måtte bli tilført av Monsenfamilien i et forlik, burde etter partenes oppfatning således bli tilført veldedige formål.

8 Et nytt globalt forlik

Partene i denne avtale er av den oppfatning at det nå bør inngås et globalt forlik som må medføre at alle pågående rettssaker avsluttes. Tidsaspektet gjør at sakenes opplysning i større og større grad vanskeliggjøres samtidig som det fortsatt vil påløpe svære kostnader – med usikkert utfall for alle.

Det må være et mål at størst mulig verdier tilføres norske formål.

Det har, så vidt partene kjenner til, hittil vært diskutert et delforlik som ville tilføre dødsboet i størrelsesorden USD 100 mill, hvorav et betydelig beløp ville tilfalle McKinnell (og kanskje andre parter med erklært interesse i saken - Kosmos?).

Partene er av den oppfatning at de beløp som går tapt for veldedige formål på grunn av de opprinnelige feil i Continental Foundation, bør erstattes for slike formål av dem som er ansvarlige for at disse feil oppsto.

For et endelig globalt forlik bør det følgelig stå til rådighet et beløp på i størrelsesorden USD-----

(Jeg har tidligere antydnet for MS/ØF USD 100 mill + 20/40 mill, dvs at Lazard og det kanadiske advokatfirma må finne USD 20/40 mill i tillegg til USD 100 mill). Aall Foundation skal bidra med ca USD 40 mill for å nå opp i USD 100 mill.)

9 Fordeling av midler

På bakgrunn av de pågående sakers usikre utfall – langt frem i tid – er partene av den oppfatning at en riktig fordeling kan være følgende:

(Jeg har diskutert visse tall og prosenter med MS og kommer tilbake)

10 Forholdet til Aall Foundation og Monsen familien

Partene skal søke å oppnå støtte for denne løsning fra Aall Foundation og Monsen familien.

11 Oppfølging overfor Lazard Bank

Partene skal på hensiktsmessig måte gjøre det klart for Lazard Bank at det forventes et substansielt bidrag fra bankens side og fra det kanadiske advokatfirma for å oppnå en løsning innenfor denne avtales ramme. (Hvor sterkt vårt pressmiddel mot Lazard er, må vi diskutere nærmere. Jeg er anmodet om å følge opp mitt brev til Lazard av 02.05.2001 og svaret av 04.05.2001.)

12 Forholdet til dødsboet

Det søkes om å oppnå støtte for denne løsning fra dødsboets side.

13 Forholdet til McKinnell

Avtale med McKinnell? (Lazard Bank i New York er rådgivere for Pfizer og McKinnell er meget vel kjent på topp-plan i Lazard Bank.)

14 Fortrolighet inntil annet avtales.

15 Kostnader

16 Tidsramme / Videre behandling

17 (MS/TL har underrettet ØF/BB om at Eikland har en avtale med Bess Jahre som gjør at Bess Jahre skal motta en del av det som måtte bli oppnådd for Eikland/Bess Jahre. ØF/BB ble også underrettet om at midler som måtte tilfalle Bess Jahre under et forlik i siste omgang arves av AJHS/AFV i hht Anders og Bess Jahres testamenter fra 1976. Bør dette i en eller annen fasong være en del av denne avtale eller avtales på annet vis?)

18 (Bjørn Bettum må for ordens skyld ta forbehold om at hans tilsvarende til Sandefjord foliaksråd av 23.04.1999 må opprettholdes dersom denne avtale ikke fører frem. Dette bør vel også være et lite dokument i tillegg til denne avtale?)

Sandefjord / Oslo

Dato:

Anders Jahre Humanitære Stiftelse

Bess Jahre

Øivin Fjeldstad
Styreformann

Bjørn Bettum

Eikland AS

A handwritten signature, possibly 'R', is written next to a long vertical line that spans the height of the signature area.

Bjørn Bettum

Fra: "Morits Skaugen Jr" <morits@skaugen.com>
Til: "Bjørn Bettum (E-mail)" <bjorn.bettum@beco-da.no>; "Øivin Fjeldstad (E-mail)" <ofjelds@online.no>
Kopi: "Truls Leikvang" <truls.leikvang@tkgl.no>; "Morits Skaugen Jr" <morits@skaugen.com>
Sendt: 24. februar 2002 18:40
Emne: vedr AJ

Jeg har fundert på følgende vedr dette tema i de siste dager og etter vår tele samtale fredag mellom HH, ØF og MS..

Jeg ser det slik som at vi fire har laget et samarbeide med sikte på å få midler til Norge til fordeling på hhv BJ, Jahre Stiftelsen og Kosmos - samt at dette omforenede faktum vi bygger på (ref pkt "Must do" nedenfor) er helt avgjørende for; og derfor hjelper BB i Drammen.

Uten at vi sammen klarer pkt nedenfor som er kalt "Must do"; har vi derfor lite eller ingen ting å fare med.

Jeg syntes det er viktig at vi fokuserer på dette punkt samt selvfølgelig de punkter som er listet under det som er kalt "Ought to have"/"Nice to have" ifm arbeidet fremover.

Forliks diskusjoner med andre har lite for seg dersom vi sammen ikke kan fremme dette oforenede tema som det bærende element. Ett møte med Erik Monsen måderofr diskuteres godt på forhånd. Vi må ikke publisere vår interne strategi for klart eksternt - og det er jeg redd for at blir gjort akkurat nå.

Kortsiktig arbeidsplan er derfor som følger:

Hvis det er forliks avtale inngått mellom Aall F, Monsen og boet må vi påvise at det er store risiki med hensyn til å avgi en ny stats garanti (samt at det uforutsett risiki ved den gamle v.v lazard).

Hvis ikke det er forlik med staten og de andre nå - må vi overbevise de andre om at det er bedre å diskutere med oss for et globalt forlik. For deretter å ta boet og staten med i diskusjoner. Det siste kan kun gjøres med en større plan som får politisk aksept.

I den sammenheng er det stiftelsene som må stå for det største politiske "presset" som blir utøvet ifm et globalt forlik.

Inntil det må vi alle 4 prioritere å fremskaffe dokumenter og affidavits som styrker "hovedsporet" fra alle de involverte som idag kan / vil si noe om dette.

Vi har da følgende prioritering av saks områder som jeg har definert og som

vi bør arbeide etter. Det er da mange action points som følge av dette og som vi må diskutere.

Noen av disse er BB igang med iht brev jeg har sett til HSN (senest av idag).

Must do:

det helt nødvendig å dokumentere enda bedre at AJ ikke var eier av midlene og at det var Kosmos som stiftet og eiet Pankos.

Det er videre nødvendig å dokumentere at det ikke har skjedd et salg av Pankos til AJ eller et "bytte av assets" på midten av femti tallet (det siste er noe som Even W H hevder, men ennå ikke har dokumentert).

Dersom det enda bedre kan dokumenteres at "hjemflagging" av skip og utflagging av penger i 1955-56 ikke var spesielt kommersielt fra Pankos selskapene og Kosmos selskapene som var involvert (eller selskaper som senere er innfusjonert i Kosmos) er det også verdifullt.

Ought to do:

Det er videre nyttig å dokumentere enda bedre at formuen er stjålet av Lazard/Monsen på 70 tallet.

Hva har vi her av dokumenter og innsyn om hva som skjedde ifm etablering av CF og senere Aall F. Hva vet vi om Monsens tyveri av Contingency Fund.

Vi ønsker videre å kunne fremme et rettslig krav på Contingency Fund fra Bess sin side - penger som bl.a var ørmerket henne og som idag tilsynelatende er borte.

re AJ bruk av midler i Pankos og CTC.

De midler som AJ personlig tok fra Pankos/CTC var i hovedsak som jeg kan se til Ousbyholm - og det stedet ble brukt som repr sted for rederiene i gruppen og herunder Kosmos. Er det noe mere som svekker dette standpunkt ifm bruk av midler/n uttak av midler.

Anders Jahre ga mange gaver - i eget navn, men som ble gitt av aksje selskaper.

Hvilke er det vi snakker om, når skjedde det - og hvem sto for betalingen (hvilke aksje selskaper).

Rådhusgaven var i så måte en av mange og av tilsvarende karakter og ikke noe "bevis" på hans personlige eierskap.

Hvordan var hans private økonomi, hvor egenrådlig var han?, hvem lyttet han egentlig til?, når ble han først preget av symptomer på demens?

Nice to do:

Hva vet OGT og Lorentzen systemet, hva vet andre som var involvert på 40/50 tallet (har de barn som vet noe?) som feks fam. Sivertsen, Foyen Bruun, Von Der Lippe, fam Carver.

Hva med SE bankens folk som BB kjenner?

- 226 -

Hva finnes av dokumenter andre steder som vi ennå ikke har sett?

Hva er saken bak Japana - og hvilke andre skip er tilsvarende finansiert?

Morits

Best Personal Regards,
Morits Skaugen
CEO
IM Skaugen ASA, Oslo
A Marine Transportation Service Company
www.skaugen.com
morits@skaugen.com
Tel: 47 23 12 04 00
Fax: 47 23 12 04 01
Private Fax: 47 850 28 256
Mobile: 47 913 14 251

-259-

established with JD.

Regards,
Herbjörn

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Erik Monsen [<mailto:EMonsen@aall.com>]

Sendt: 5. mars 2002 22:07

Til: Herbjörn Hansson

Emne: Discussion with Jeremy Sandelson

Dear Herbjörn

As mentioned on the phone today I will be in London on March 11th and expect to be there through the 18th.

We will be having meetings with our lawyers regarding the Norwegian situation, and would suggest that if you have concrete ideas and new evidence, it might be a good idea to discuss them with Jeremy Sandelson, who is available at 44-207-600-1000.

It will be difficult to change direction at this stage and the more notice we get, the better it will be to make the correct decision.

Please give him a call if you have time.

Best regards

Erik

Bjørn Bettum

Fra: "Herbjørn Hansson" <herbjorn.hansson@uns.no>
Til: <morits@skaugen.com>; <bjorn.bettum@beco-da.no>; <o-fjelds@online.no>
Sendt: 7. mars 2002 11:51
Emne: VS: Discussion with Jeremy Sandelson

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Herbjørn Hansson
Sendt: 7. mars 2002 10:55
Til: Erik Monsen
Kopi: Jeremy Sandelson (E-mail); Roger Leese (E-mail)
Emne: RES: Discussion with Jeremy Sandelson

Dear Erik,

Whilst being in Rio I shall try to summarize our views. You will understnad it is a little difficult to have all the details available, sitting here at the business center of the hotel during an early morning.

I am confident that you have explained to Mr. Sandelson and Mr. Leese the relationship between the two of us have had, starting out in 1980. I met also met with your father and Anders Jahre during the las years of his life. You are also well familiar with my background with Kosmos/Anders Jahre when I was CFO of that group during the 1980s. I believe that the two of us met for the first time in 1980 and thereafter on occasions in Japan and in Cayman. Our Cayman "connection" was in relation to my many visits there when I met with my Chairman over the last few years, Andreas Ove Ugland, domiciled in Cayman. In my Kosmos/Anders Jahre years I was naturally working very closely with Bjorn Bettum. I also remember that your father and Mr. Nash (your man at Cayman at the time) very kindly let me live in one of your Cayman flats (Harbour Heights) in the spring of 1983, when I was there on vacation for a week with my son and my wife.

There can be no doubt whatsoever, and everybody agrees (perhaps except fot the Norw government/the manager of the estate), that it was the wish of Anders Jahre the the funds in question should be used for charitables at some future point in time. I came onto the Board of the Jahre foundation early last spring and you will recall that I have written articles about this matter (and given an interview) in nationwide Norwegian newspapers last year.

We at the Jahre foundations have reviewed the case and the merit of the issues over again. There has been substantial new findings of many documents that clearly lead to the conclusion that the Pankos/CTC companies and thus the funds were owned by Kosmos and there are no indications that Kosmos ever sold their interests to anyone and especially not to Anders Jahre. If this is the case the activities of Even Wahr Hansen will never be of any threat to you and a settlement with him would be wrong. I have heard, but cannot confirm, that he shall retire from the BAHF firm (reportedly due to health reasons). Therefore, he may not serve very much longer as the manager of the estate.

Finally, we have developed a model of settlement of all claims that in our opinion will avoid paying any amunts to McKinnel and thus leave more for division or incur lower payment on behalf of the various Cayman interests. This model requires the cooperation by you and the Aall foundation as well as Skaugen. Initial discussions with Skaugen has given us reason to believe that they will cooperate. I can be more precise on this when I return to Norway,being in the office on Monday.

We have learned from Sandefjord that the approach made by me and you may somehow have come to the knowledge of the estate and its manager. Kindly keep our discussions and all communications as private and confidential for which reason I would expect to have your confirmation of this by return.

The politician in Norway and the new government would be eager to see an orderly settlement of these matters. We have had that clearly confirmed from top political circles and we believe that the political quarters would support the scheme.

Compared with alternatives, there are now a window which would lead to a once and for all settlement that would benefit the parties. Our strong desire is that we should grab this opportunity and put this matter to rest. I shall come back next week with details which can be more comprehensively reviewed at the March 18th meeting in London.

Please confirm receipt of this message and, as per your request, I shall try to call Mr. Sandelson today.

Best regards, Herbjørn Hansson

-----Mensager original-----

De: Erik Monsen

Enviada: qua 6/3/2002 16:46

Para: Herbjørn Hansson

Cc: Jeremy Sandelson (E-mail); Roger Leese (E-mail)

Assunto: RE: Discussion with Jeremy Sandelson

Hallo Herbjørn

I just spoke to our lawyers in London, and they are moving quite rapidly towards a deal.

To enable Steve and me to convince our legal advisors to change direction at this state, we would need from you your plan and the new evidence on which we trail these talks.

Is there any way that we could get an outline of your plans and new evidence before you return?

Hilsen

-----Original Message-----

From: Herbjørn Hansson [<mailto:herbjorn.hansson@uns.no>]

Sent: Wednesday, March 06, 2002 10:04 AM

To: Erik Monsen

Subject: SV: Discussion with Jeremy Sandelson

Erik,

I am travelling in South America and I am back in Norway Friday/Saturday.

Our plans are to produce a better deal for Monsen and Aall Foundation and to ensure that your previous brother-in-law is out of the loop. This is, in my judgement, a realistic scheme.

We can talk over the week-end/early next week and contact will be

-259-

established with JD.

Regards,
Herbjörn

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Erik Monsen [<mailto:EMonsen@aall.com>]

Sendt: 5. mars 2002 22:07

Til: Herbjörn Hansson

Emne: Discussion with Jeremy Sandelson

Dear Herbjörn

As mentioned on the phone today I will be in London on March 11th and expect to be there through the 18th.

We will be having meetings with our lawyers regarding the Norwegian situation, and would suggest that if you have concrete ideas and new evidence, it might be a good idea to discuss them with Jeremy Sandelson, who is available at 44-207-600-1000.

It will be difficult to change direction at this stage and the more notice we get, the better it will be to make the correct decision.

Please give him a call if you have time.

Best regards

Erik

DEBATT & INNLEGG

Jeg er som person blitt fremstilt som Jahre-boets hovedmotstander. Er det noen som spør seg selv hvorfor?, skriver *Morits Skaugen, jr.*, administrerende direktør i Eikland as.

Jahre, Bettum og Skaugen jr.

Dagens Næringsliv har 5. oktober et syv siders oppslag om deler av den kompliserte Jahre-saken. Oppslaget er nesten i sin helhet et ondsinnet angrep på undertegnede som ansvarlig for å ivareta rettighetene til Eikland/Kosmos, som har retten til midler dette selskap måtte eie også internasjonalt.

Anders Jahres dødsbo og dets bobestyrer, Even Wahr-Hansen, som er vår mest aggressive motpart i prosessene, er sikkert godt fornøyd med oppslaget. Han har fått valuta for pengene. Vi ser av boets regnskaper at bobestyrer fører rikelig med timer på mediekontakt. Av og til hele uker. Dagens Næringsliv er spesielt ofte nevnt i disse regnskapene. Det er en kommersiell konflikt som utspiller seg, og hvor mediene burde ha en viss kildekritisk tilnærming.

Kosmos sin rettssetterfølger Eikland, et selskap som min familie eier, har et stort antall dokumenter som viser at Kosmos eide Pankos Operating Company omdøpt til Continuent Corp). Dette er opphavet til det som i dag utgjør Aall Foundation, og som populært kalles Jahre-formuen. Det foreligger så vidt vi kan se ingen dokumenter eller andre beviser som tyder på at Anders Jahre personlig eide disse midler eller ervervet disse.

For Anders Jahre var rederivirksomheten gjennom blant annet Kosmos, som han kontrollerte uten å være annet enn

Ved ukritisk bruk av det offentlige Norges apparat, registrerer man forlik og kjøpslår løsninger uten om retten

en minoritetseier, selve livsverket. Det ville således også ha formodningen mot seg at Anders Jahre skulle ha bygget opp en privat «pengebinge» i utlandet, uten at denne var en integrert del av rederivirksomheten.

For bobestyreren er det neppe særlig komfortabelt at både sunn fornuft og det bevismessige grunnlag så klart peker i retning av at Kosmos/Eikland, og

ikke Anders Jahre/boet, er rette eier av utenlandsformuen. Hans arbeid bygger utelukkende på at Anders Jahre personlig eide dette. Bobestyreren i Anders Jahres dødsbo og hans firma har mottatt cirka 30 millioner kroner i honorar de siste årene for å jage frem midler til et bo som antagelig ikke eier disse midlene.

Stortinget har gjentatte ganger bevilget penger til samme jakt uten innsyn i den informasjon som underbygger Kosmos/Eiklands eiendomsrett til utenlandsformuen. Boets bestyrer vet hvor svakt fundert boets påståtte eiendomsrett til utenlandsformuen er, men vil ikke ha dette belyst. Da er det vel enklere å ta mannen enn ballen ved å drive «negative campaigning» mot Eikland og undertegnede. Ingen domstol har noen gang prøvet dette sakskompleks. Den eneste sak som er prosedert frem til dom, har boet tapt.

Ved ukritisk bruk av det offentlige Norges apparat, registrerer man forlik og kjøpslår løsninger utenom retten. Forlikforslaget som boet har fremsatt i 2002 ekskluderer midlenes egentlige eier Kosmos (nå Eikland), og er basert på en avtale med Hugh McKinnell (fraskilt ektemann av Thorleif Monsens datter), som på urettmessig måte har anskaffet seg dokumenter i saken for egen vinnings skyld.

De dokumenter som boets partner McKinnell har stjålet, og som boet har kjøpt av sin partner, vil være å anse som ulovlige transaksjoner i de fleste land utenom (kanskje?) Norge. Denne utro tjener skal motta 40 prosent av det som fremskaffes, riktignok begrenset til 50 millioner dollar. Bruk av disse dokumenter kunne ikke lovlig benyttes i sak i England, og førte til at boet måtte trekke sin sak der. Dokumentene kan heller ikke brukes lovlig i Cayman Islands. Den utrolige summen som boet og norske myndigheter (legitimert av Gro Harlem Brundtland) har lovet McKinnell, forsvares fra norsk side med at «hensikten helliger midlene».

Bjørn Bettum lot seg ikke presse av boet til å tale deres sak, og han lot seg heller ikke kjøpe av boet eller av andre involverte som forsøkte. Han sto på sitt helt til det siste. Mange vil mene at

AVVISER. Vi hverken kjøpte eller presset Bettum, som den siste tiden visste at han var uheldig syk. Jeg hjalp ham det siste året med mange legerreferanser og spesialister i utlandet som kunne gi ham nytt håp, etter at det norske helsevesenet hadde «gitt ham opp», skriver Morits Skaugen jr. Foto: Elin Høyland

han var utsatt for et umenneskelig press fra boet og norske myndigheter. Det standpunkt han inntok i sine siste dager, var det vanskeligste han kunne innrømme; at det var Kosmos som en gang eide disse midlene. Det standpunkt innebar også for ham en innrømmelse av at han kunne gjort en vesentlig bedre jobb for sin arbeidsgiver ved flere korsveier. Å innrømme en feil var dog lettere enn å stadfeste noe som ikke var riktig, noe bobestyrer forsøkte i en årrekke. Bettum var også opptatt av at et uverdig iscenesatt spill skulle avsluttes og at midlene skulle dedikeres til veldedige formål. Han ønsket ikke at midlene skulle tilfalle den norske statsskassen og boets tvilsomme medhjelper, som på urettmessig måte hadde tilegnet seg dokumenter. Da Bettum skjønte at også vi i Eikland ville at midlene i hovedsak skulle tilfalle veldedige formål, fikk vi innsyn i saken på en for oss helt ny måte. Det er ikke «a presse» eller å kjøpe, men å finne en felles plattform.

Vi hverken kjøpte eller presset Bettum, som den siste tiden visste at han var uheldig syk.

Jeg hjalp ham det siste året med mange legerreferanser og spesialister i utlandet som kunne gi ham nytt håp, etter at det norske helsevesenet hadde «gitt ham opp». Andre jeg kjenner hjalp ham med penger for å besøke leger. Bobestyrer på sin side fortalte oss at han ikke var «så syk», og hevdet også at Bjørn Bettum trolig hadde betydelige Kosmos-midler gjemt i utlandet. Vi ble stadig mer i tvil om disse påstandene fra bobestyrerens side. Vår tiltro til Bjørn Bettum ble forsterket gjennom den menneskelige kontakt vi utviklet, og vi fikk etter hvert meget stor sympati for Bjørn Bettum personlig, og ble desto mer kritisk til det spillet boet drev mot ham. Vi valgte å tro på Bjørn Bettum og ikke bobestyrer. Et samarbeid og vennskap ble skapt på denne måten, selv om det dessverre var av kort varighet. Historien vil vise dette, og de som var med vet det.

Vi fører nå en ensom kamp sammen med Bess Jahre for å få berettiget innsyn i sakens dokumenter, og samtidig arbeide frem et forlik som kan omfatte alle parter.

DN lørdag 5. oktober 2002

Siktemålet vårt er å få brakt Jahres utenlandskontrollerte formue hjem til Norge, slik at pengene kan brukes til noe fornuftig, blant annet til barn som lider av krig og sykdom, fremfor å bli sløst bort på kostbare internasjonale rettsvister.

Mer debatt neste side

Bettum og M. Skaugen

Trygve Hegnars leder er noe av det som oftest blir lest – jeg også leser disse daglig dersom det er mulig. Det er derfor skuffende at Trygve på lederplass i Finansavisen 8. oktober uten reservasjoner støtter og forsterker Dagens Næringslivs ondsinnede angrep på undertegnede 5. oktober. At Trygve gjør Dagens Næringsliv til sannhetsvitne for sine ærekrenkende påstander er uforståelig. Han forsøker ikke å ta kontakt med meg for å forsikre seg om alle fakta eller om det er andre nyanser. Hva verre er: Samme dag som de uhyrlige insinuasjonene blir tilbakevist av meg i Dagens Næringsliv, bolttrer Trygve seg i det samme tema som bygger på løsrvene sitater og usannheter som Dagens Næringsliv serverte tre dager før.

Det er derfor en kampanje som Trygve er blitt en del av og det er kanskje uten at han vet det; en kampanje med det formål å svekke Eikland sin sak og undergrave min troverdighet. Bjørn Bettum's uttalelser som han er kommet med om eierforholdet til Jahre formuen skal nå rives ned; de skal ha vært gitt under en form for press og derfor ikke være gyldige er budskapet i kampanjen. Det er videre et budskap om at den veldedige skisse til løsning som vi har valgt for disse midlene ikke skal få tilslutning av politikerne ved bl.a. å undergrave min troverdighet.

Først av alt: det er usant at Eikland AS og undertegnede på noe tidspunkt drev utilbørlig press mot Bjørn Bettum. Det var tvert imot Anders Jahres dødsbo som gjennom sin bobestyrer drev et slikt press mot den syke Bettum. Dette presset fortsetter i dag mot hans barn. Bobestyreren mener at Bjørn Bettum hadde og har en betydelig skjult formue, som Jahreboet kan gjøre krav på. Det siste året Bjørn Bettum levde hjalp jeg ham med mange legereferanser og spesialister i utlandet som kunne gi ham nytt håp etter at det norske helsevesenet hadde «gitt ham opp». Et samarbeid og vennskap ble skapt selv om det dessverre var av kort varighet. Historien vil vise dette – og de som var med vet det! Dersom dette ikke avsluttes vil det nok være nødvendig å føre disse som vitner.

Da Bjørn Bettum ble syk var det et nært samarbeid mellom Jahre-dødsboet og Eikland AS, basert på et felles ønske om å forene de norske interessene med sikte på å fremskaffe all informasjon om «Jahre-formuen» og få denne

Morits Skaugen jr.

(Scanpix/Knut Falch)

til Norge for fordeling. Samtidig ble det for oss stadig klarere – og dokumentert – at Kosmos/Eikland, og ikke Anders Jahre personlig/dødsboet var rette eier av utenlandsformuen. Som et resultat av samarbeid om å fremskaffe informasjon, og i forståelse med bobestyrer, innledet jeg en prosess med sikte på å få en dialog med Bjørn Bettum. En dialog som bobestyrer åpenbart ikke kunne få. Denne dialog utviklet seg til respekt og til et samarbeid – og jeg vil også si vennskap. Jeg fikk et stadig klarere bilde av at Bjørn Bettum var i bunn og grunn en hedersmann og som ble misforstått i mange sammenhenger. Jeg merket ikke noe til den «arrogante, jålete og selvbvisste» personen, som Trygve Hegnar beskriver Bettum i sin lederartikkel. Tvert imot ble jeg gjennom denne kontakten også overbevist om at Bjørn Bettum og hans familie ikke hadde noen utenlandsformue, som Kosmos/Eikland kunne gjøre krav på. Vi valgte å tro på Bjørn Bettum og ikke bobestyrer, og vi valgte derfor å gå inn i en prosess for å skrinlegge alle mulige rettslige konflikter med ham.

På den annen side forelå det er en klar rettslig og kommersiell konflikt som ble stadig tydeligere mellom Anders Jahres bo og Eikland om retten til Jahre-formuen. Det var derfor forståelig nok særlig vanskelig for Bjørn Bettum å erkjenne at Kosmos nok var den reelle eier av utenlandsformuen. Bjørn Bettum lot seg ikke på noe tidspunkt presse av boet til å tale deres sak, og han lot seg heller ikke kjøpe av boet eller av andre involverte som forsøkte. Han sto på sitt helt til det siste. Mange vil mene at han var utsatt for et umenneskelig press fra boet og norske myndigheter.

Det standpunkt han inntok i sine siste dager var det vanskeligste han kunne innrømme:

me: - at det var Kosmos som nok en gang eide disse midlene. Det standpunkt innebar også for ham en innrømmelse av at han kunne gjort en vesentlig bedre jobb for sin arbeidsgiver ved flere korsveier. Å innrømme en feil var dog lettere enn å stadfeste noe som ikke var riktig, noe bobestyrer forsøkte i en årrekke.

Bettum var også opptatt av at et uverdig iscenesatt spill skulle avsluttes og at midlene skulle dedikeres til veldedige formål. Han ønsket ikke at midlene skulle tilfalle den norske statskassen og Boets tvilssomme medhjelper som på urettmessig måte hadde tilgnet seg dokumenter. Da Bettum skjønte at også vi i Eikland ville at midlene i hovedsak skulle tilfalle veldedige formål fikk vi innsyn i saken på en for oss helt ny måte. Det er ikke å «presse» eller å kjøpe, men å finne frem til en felles plattform.

Så den omtalte «pensjonssaken», som Trygve finner så graverende at folk bør «ungå» ha noe med meg å gjøre i fremtiden. Trygve skriver at han nesten ikke trodde sine egne øyne i det han leste i DN. Det er det også god grunn til med de forvridd og usanne fakta han baserer seg på.

Da Bjørn Bettum gikk av som sjef for Kosmos, fikk han en meget god og løpende pensjons ordning utbetalt – og denne er løpende utbetalt i overensstemmelse med den avtale som var signert. Det ble naturligvis akseptert av vårt familieselskap som ny eier i Kosmos og utbetalt hvert år; i relativt store årlige summer. Når så tiden var kommet for å foreta en slutavregning ved avslutning av en kapital pensjon (som var en del av avtalen) også iht. avtalen, ble et mindre beløp overført til en konto i hans navn i Norges Bank. Det skjedde på en naturlig måte og en vanlig rettslig løsning av en mulig uenighet for slike

uklare forhold; og medførte en form for sikkerhet for midlene. Jeg har aldri lagt skjul på at vi til å begynne med i vår dialog mente at dette avslutningsbeløp burde kunne motregnes mot Bettums antatte utenlandsformue (og som skulle komme fra Kosmos) – og som vi derfor antok tilhørte Kosmos. Dette var også med sikte på å få en rettslig dispuTT med ham og Lazard påbegynt i Norge for deres mulige «svik» overfor Kosmos. Bettum på sin side ville vise at han ikke hadde noe slik formue og at han ikke hadde denne type midler. Det var en mange årig rettslig dispuTT med Bjørn Bettum og Lazards som ga grunnlaget for denne vurdering, men vi endret raskt standpunkt da vi kom frem til at Anders Jahres dødsbo bestyrer antakelig tok helt feil vedr Bjørn Bettum. Et søksmål mot Lazard kunne også bedre fremmes av oss i England. Som konsekvens av dette ga jeg beskjed om å besørge utbetalt sluttsummen til Bjørn Bettum. Dette skjedde uten reservasjoner og uten noen form for «kjøpslång». Dette var heller aldri et tema mellom Bjørn og meg i våre mange samtaler, og han var nok ikke klar over at pengene var utbetalt til ham før han mottok disse. De som var med vet dette og kan gå god for at det ikke var noe form for uttelse og motytelse eller «utpresning» som Trygve så sjikanøst hevder.

Bjørn Bettum ønsket på sin side stadig sterkere at sannheten om Jahre-formuen skulle frem. Det var årsaken til at han kort tid før han døde bekræftet i en erklæring (som var mer av en oppklaring av hva han har sagt til andre og tidligere) – at Jahre-formuen antakelig tilhørte Kosmos/Eikland, og ikke på noe tidspunkt Anders Jahre personlig. Bettum hadde allerede fått sluttoppgjøret for sin pensjon. Å insinuere en

kobling mellom sluttoppgjør og Bettums erkjennelse av Kosmos' rettigheter til formuen, faller på sin egen urimelighet. Han som de fleste andre i en slik situasjon var naturlig nok ikke spesielt opptatt av sin pensjon i sine siste dager. Det er også temmelig utenkelig at han mot bedre vitende skulle støtte vår sak dersom han var blitt utsatt for en «umenneskelig utpresning» som Trygve nå hevder. Trygves leder innebærer også en stygg sverting av Bjørn Bettums minne og en undervurdering av hans integritet. Jeg får nå heller leve med at Trygve Hegnar ikke tilgodeser meg med menneskelige egenskaper for jeg kan ta til motmæle mot ham.

Vi fører nå en ensom kamp sammen med Bess Jahre for å få berettiget innsyn i sakens dokumenter og samtidig arbeide frem et forlik som kan omfatte alle parter. Siktemålet vårt er å få brakt Jahres utenlandskontrollerte formue hjem til Norge slik at pengene kan brukes til noe fornuftig, bl.a. barn som lider i krig og av sykdom, fremfor å bli sløst bort på kostbare internasjonale rettsstvister. Advokat Wahr-Hansen vil tjene mest av alle på at rettssakene fortsetter. 30 mill kroner har han fakturert de siste årene, og dette er bare begynnelsen. Det formål vi arbeider for kan det vanskelig være noe umoralsk ved, ei heller i Trygves verden, men vi får se hva han skriver og sier om meg og dette i fremtiden.

Av Morits Skaugen, jr.
adm. dir. i Eikland AS

Svar: Det er et faktum at Bjørn Bettum skriftlig etterlyste og purret på både løpende pensjon og kapitalforsikring. Det er i motstrid til hva Morits Skaugen anfører. Hjemmelen til utenlandsformuen er en helt annen sak.

-----Original Message-----

From: Øivin Fjeldstad [<mailto:o-fjelds@online.no>]

Sent: Tuesday, October 08, 2002 1:39 AM

To: ABettum@mail.com

Subject: Forlik

Kjære Anders,

Jeg forstår at dere er i kontakt med Bjørn Stordrange. Det er bra. Han har iallfall ingen andre interesser å ta vare på i denne saken. Dersom dere ikke har undertegnet enda, kunne det være en idee å si at dere ikke vil ta endelig standpunkt før alle andre forutsetninger for forliket er på plass (bl.a. skal Bess J. akseptere i AJ-boet)? Den viktigste er imidlertid kanskje at Anne skal fratre som testamentsfullbyrder. Er det ikke nok for dere å si at dere avventer Annes beslutning?

Når det gjelder pengene til Martin er det intet nytt. Jeg oppfatter imidlertid Herbjørn og Morits slik at deres tilsagn på tilsammen kr. 7-800.000 opprettholdes, selv om de neppe vil sette dette på papiret idag.
Øivin

THOMMESSEN

THOMMESSEN KREFTING GREVE LUND
ADVOKATFIRMA
HAAKON VII'S GATE 10
POSTBOKS 1484 VIKÅ, N-0116 OSLO
TELEFON +47 23 11 11 11
TELEFAKS +47 23 11 10 10
FORETAKSREGISTERET NO 957 423 248
WWW.THOMMESSEN.NO
OSLO, BERGEN, LONDON, BRUSSEL

ERKLÆRING OM HJELPEINTERVENSJON

til

Agder lagmannsrett

Anke- og motankesak nr 00-01411 A

25.09.2003

511162/3

Ankende part (og motankepart)	Anders Jahres dødsbo v/bobestyrer Even Wahr-Hansen Postboks 1524 Vikå, 0117 Oslo
Prosessfullmektig	Bugge, Arentz-Hansen & Rasmussen v/advokat Aase Gundersen Postboks 1524 Vikå, 0117 Oslo
Ankemotpart (og ankende part)	Forrester Maritime Limited v/selskapets president Aall Building North Church Street, Georgetown Grand Cayman
Prosessfullmektig	Advokat Magnus Hellesylt Postboks 1400 Vikå, 0115 Oslo
Hjelpeintervenient	Eikland AS Postboks 45 Skøyen, 0212 Oslo
Prosessfullmektig	Thommessen Krefting Greve Lund v/advokat Truls Leikvang Postboks 1484 Vikå, 0116 Oslo

* * *

Eikland AS (Eikland) vil herved intervenere til fordel for Forrester Maritime Limited ("Forrester").

1 INNLEDNING

Eikland er kjent med at ankeforhandlingene for tiden pågår og er fullt klar over at denne hjelpeintervensjon kommer sent. Det er også på det rene at Forrester ikke ønsker Eiklands intervensjon. Begge forhold nødvendiggjør en redegjørelse for hvorfor Eikland har funnet det riktig å foreta denne intervensjon nå. Tvisten gjelder retten til en utbetaling foretatt i forbindelse med en

THOMMESSEN

kapitalnedssettelse i Bulls Tankrederi AS. Anders Jahres dødsbo ("Boet") har krevet beløpet utbetalt til seg på det grunnlag at det er rettmessig eier av de omtvistede aksjer i Bulls Tankrederi og derfor også kapitalnedssettelsesbeløpet.

Forrester mener at det er rettmessig eier av aksjene fordi aksjene i sin tid ble solgt til Continental Trust Company ("CTC"), idet Forrester er rettmessig innehaver av dette selskaps aktiva. Boet på sin side hevder at salget som ble gjennomført var et proforma salg, og at opprinnelig eier Anders Jahres Rederi fortsatt er eier av aksjene dog med det forbehold at Anders Jahres Rederi AS har overført sine eventuelle rettigheter til Boet. Dersom anførselen om proforma salg ikke skulle føre frem, hevder Boet at reell eier av CTC og dets aktiva var Anders Jahre og derfor er Boet eier av aksjene dersom salget til CTC var reelt.

Eikland på sin side mener at det ikke var Anders Jahre personlig som var eier av CTC, men Kosmos AS som var hovedselskapet i Jahre Gruppen, det vil si den gruppe som Anders Jahre bygget opp gjennom hele sin yrkeskarriere. Eikland er rettsetterfølger etter Kosmos og er derfor eier av midlene i CTC som følge av at Kosmos var det. Selv om Anders Jahre personlig var aksjonær i Kosmos, var han ikke på noen måte eier av dets aktiva. På den annen side kan det ikke bestrides at Anders Jahre som innbyder til stiftelsen av Kosmos og som disponent, administrerende direktør og styreformann fra 1928 til slutten av 70-årene, var tilnærmet enerådende mht forvaltningen av Kosmos.

For byretten ble det bare prosedert på spørsmålet om salget til CTC (via Lazard som mellommann) var proforma eller ikke. Selv om Eikland mener at salget i sin tid var reelt var det ikke noen spesiell foranledning til å intervenere. Eikland vurderte i sin tid å foreta Intervensjonssøksmål i saken, men valgte å ikke gjøre det. Det vil føre for langt å gå inn på dette hensett til at det ikke har noen interesse nå.

Først i forbindelse med ankeforhandlingene er Boets anførsler utvidet til å omfatte at Boet er eier av CTC. På bakgrunn av at Eikland mener å være rettmessig eier av utenlandsformuen og fordi Eikland er direkte motpart til Boet i tvist om eiendomsretten for domstolene på Cayman Islands, har Eikland rettslig interesse i at Boet ikke vinner frem på grunnlag av sin anførsel om å være eier av CTC og dets aktiva. I tillegg kommer at Eikland er blitt kjent med at Boets prosessfullmektig overfor retten har opplyst at Eikland har gitt opp saken på Cayman Islands, noe som ikke medfører riktighet.

Sist, men ikke minst er Eikland nå blitt kjent med hvilken dokumentasjon som er fremlagt for lagmannsretten for å belyse eiendomsspørsmålet. Eikland finner det betenkelig at lagmannsretten bes ta stilling til eiendomsretten på basis av dokumentasjon som kun er en brøkdel av hva som finnes omkring eiendomsretten. Eikland finner derfor at lagmannsretten som et minimum blir gjort kjent med noen av de mest sentrale dokumenter om underbygger at det ikke var Anders Jahre, men Kosmos som var eier av utenlandsformuen.

De rettslige vilkår for hjelpeintervensjon er til stede, jf Tvml § 75 og Eikland vil i det følgende redegjøre for hvorfor Kosmos og ikke Anders Jahre ikke var eier av CTC eller dets aktiva. Dette innebærer at heller ikke hans dødsbo har noen eiendomsrett til utenlandsformuen og derfor ikke har krav på det i denne sak omtvistede beløp.

Som nevnt er Eikland av den oppfatning at salget av aksjene i Bulls Tankrederi var reelt, og at den rettmessige eier av aktiva som lå i CTC også er eier av aksjene og derved det i denne sak omtvistede beløp. For så vidt gjelder spørsmålet om salget var reelt eller ikke, mener Eikland at

THOMMESSEN

Forrester vil kunne belyse dette spørsmål fullt ut tilfredsstillende og har ingen ytterligere kommentarer til dette.

Som lagmannsretten nå sikkert er kjent med, var CTC stiftet som Pankos Operating Company (Pankos) i forbindelse med ervervet av skipet Janko. Etter de bevis som foreligger, er det Eiklands anførsel at Anders Jahre og hans kompanjonger solgte Janko og Pankos til Kosmos i 1939. Kosmos har siden den gang vært reell eier av selskapet. Det foreligger ingen bevis for at Anders Jahre noen gang har ervervet aksjene i Pankos/CTC gjennom en forretningsmessig transaksjon, og derfor er det intet rettslig grunnlag for at han har ervervet eiendomsretten til disse midler. At Anders Jahre hadde faktisk kontroll over midlene, er for så vidt ikke bestridt, men det følger av hans posisjon som administrerende direktør og styreformann i Kosmos.

Som følge av at salget var reelt, blir det avgjørende således eiendomsretten til CTC.

2 EIENDOMSRETTE TIL MIDLENE I CTC

2.1 Salget av m/t "Jaguar" og stiftelsen av CTC

CTC ble opprinnelig stiftet som Pankos Operating Company ("Pankos") 12 desember 1939 av Panama advokatene J. Lombardi og Carlos Icaza. Selskapet var hjemmehørende i Panama. Det er ikke fastslått med sikkerhet hvem som instruerte disse, men det var høyst sannsynligvis Anders Jahre eller hans partner Fridtjof Bettum.

Bakgrunnen for etableringen av Pankos var følgende:

Anders Jahre og hans partnere Jørgen og Øivind Lorentzen kjøpte 1 desember 1938 et tankskip "Nike" gjennom et aksjeselskap. Aksjeselskapet som ble benyttet var DS AS Fredville som ble omdøpt til Skips AS Jaguar. Nike ble omdøpt til "Jaguar".

Jaguar ble overtatt ved årsskiftet 1938/39. På første reise brakk Jaguar i to ved Azorene. Forskipet sank, men akterskipet ble berget og tauet inn til Nederland for reparasjon. Det ble påbegynt en ombygging av skipet ved at det ble laget et nytt forskip. Gjenoppbyggingen skulle finansieres av Lazard Brothers & Co Ltd. ("Lazard"), en engelsk bank som Anders Jahre tidligere hadde benyttet til å finansiere bygging av skip, blant annet Kosmos I, et hvalkokeri eiet av Hvalfangerselskapet Kosmos AS som var hovedselskapet i Jahres hvalfangervirksomhet som senere utviklet seg til et betydelig skipsrederi.

Da krigen brøt ut i september 1939 kunne Lazard ikke lenger forestå finansieringen av Jaguar. På bakgrunn av at Jaguar var underforsikret og det ikke forelå finansiering, kom selskapet i store finansielle vansker. I ekstraordinær generalforsamling 15 september 1939 ble det redegjort for problemene, og det ble besluttet å abandonere skipet til pantekreditorene forutsatt at de ville akseptere å frafalle krav mot selskapet. Vi viser til utskrift av protokoll for ekstraordinær generalforsamling som er fremlagt i Tilleggsutdraget side 3727. Her uttales følgende:

"Disponenten fremla revidert regnskap pr i dag utvisende et underskudd på kr 745.835,64. Han opplyste at selskapets bankforbindelse i London på grunn av krigsutbruddet ikke som forutsatt var villig til å finansiere ombyggingen av skipet. Der var gjort henvendelser til andre banker om finansiell hjelp, men uten resultat. Disponenten opplyste i denne forbindelse at det var umulig å få pantsatt akterskipet, hvilket så å si umuliggjorde opnåelse av banklån.

THOMMESSEN

Disponenten meddelte videre at det efter anskaffelse utelukket å selge skibet i den stand det må befinner sig til så høi pris at selskapets gjeld kan bli dekket. Han redegjorde i den forbindelse for, og henviste til, det assuranceoppgjør som var truffet (skaffet ?) vedrørende havariet og til vurderingen av akterskibet.

Han foreslo at skibet med resterende assurancetilgodehavender abandoneres til fordel for panthaverne forutsatt at disse anser pantegjelden for op og avgjort og dertil dekker den regnskapsmessige gjeld."

Panthavere i Jaguar var Lazard og Åke Bratt. Det var to pantobligasjoner i skipet pålydende £ 80.000 hver. Den ene var utstedt til Lazard og den andre til Åke Bratt. Åke Bratt var ansatt i Lazard, og det er all grunn til å tro at det var en gjort obligasjon og at de reelle låntagere hos Lazard/Bratt var Anders Jahre og hans partnere. Det er i hvert fall ingen tvil om at Anders Jahre og medaksjonærene i Skips AS Jaguar senere fremsto som panthavere og selgere av skipet etter at skipet var besluttet abandonert til fordel for panthaverne, noe som bare kan forklares ved at det var Jahre og partnene som sto bak som låntakere for den pantobligasjon som var utstedt til Åke Bratt.

I styremøte 6 november 1939 i Kosmos tok Anders Jahre opp spørsmålet om Kosmos skulle kjøpe Jaguar. Styret besluttet at Kosmos skulle kjøpe skipet forutsatt at skipet ble kjøpt med en lik andel av Hvalfangerselskapet Kosmos AS (Kosmos I) og Hvalfangerselskapet Kosmos II AS (Kosmos II). Disse to selskaper hadde identiske styrever og var begge bestyrt av Anders Jahre. Disse to selskaper ble fusjonert i 1949 og fremsto som Kosmos deretter.

Bilag 1: Utskrift av styreprotokoll fra Kosmos I, av 6 november 1939.

Som det fremgår av tillegget til styremøtereferatet ble det også gjort en anmerkning om at det kunne bli spørsmål om å overdra aksjene i et Panama selskap som skipet skulle overføres til.

Ved avtale av 17 november 1939 ble det inngått en salgssavtale mellom Skips AS Skytteren, et selskap eiet og drevet av skipsreder Yngvar Hvistendahl, Tønsberg og "F. Bettum på vegne av et konsortium (panthaverne)". Prisen for skipet var NOK 4.550.000, hvorav NOK 2,4 mill skulle betales kontant. Resten skulle finansieres dels gjennom et 1 prioritets pantelån og dels et lån fra selgerne og over fem år.

Det er uklart hvorfor skipet ble solgt til Skips AS Skytteren kort tid etter at styret i Kosmos hadde besluttet å kjøpe skipet. En mulig forklaring er at salget ble avtalt for å kunne bestemme et uavhengig prisnivå, hensett til at Anders Jahre var disponent for det kjøpende selskap og hovedinteressent blant selgerne.

En betingelse i kontrakten for gjennomføring av salget var at skipet skulle forsikres mot non-delivery som i realiteten knyttet seg til krigsrisikoen og at kjøper skulle overta ansvaret for skipet. Da det viste seg umulig å forsikre skipet i samsvar med selgernes forutsetningene i kontrakten, ble kontrakten hevet. Dette skjedde i slutten av november 1939.

I styremøte i Kosmos den 9 desember 1939 tok Anders Jahre på ny opp spørsmålet om kjøpet av skipet. Anders Jahre meddelte at han hadde undersøkt prisnivået og hadde fullmakt til å selge skipet for NOK 4.7 millioner. Styret besluttet med forbehold om lik eierandel for Kosmos og Kosmos II og